

برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

اسناد مدیریتی

جلد اول

بایت جمهوری
معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رفیع جمهور

وزارت کشور
سازمان امنیت ملی
استانداری گلستان و کرمان

برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

جلد اول: اسناد مدیریتی

Community Based Disaster Risk Management

Volume I: Managerial Documents

تدوین

اردشیر سیاح مفضلی

مدیر ناظر بر گزارش: آقای مهندس محمد حسین بزدانی همکاران پژوهشی تدوین گزارش: ندیمه صحفي نمونه‌خوانی: نگار صحفي ویراستاري: فاطمه شهبازی طراحی گرافيكی و صفحه‌بندی: سالومه سياح تاريخ تهيه گزارش: بهار ۱۳۹۱ کدينگ گزارش: SCDRM-CBDRM -MGN -V01 Strengthening the Capacity of Disaster Risk Management Community Based Disaster Risk Management- Managerial Document-Volume 1	برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله؛ جلد اول: استاد مدیریتی عنوان اصلی: برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله عنوان فرعی: استاد مدیریتی تهییه کننده: اردشیر سیاح مفضلی- موسسه مطالعات اندیشه شهر و اقتصاد مرجع تایید کننده: کمیته فنی نظارت بر مستندسازی برنامه مشترک (سازمان مدیریت بحران کشور و برنامه عمران ملل متحد) نسخه گزارش: نسخه اول

- هرگونه نظر، یافته، نتیجه‌گیری و پیشنهاد تجربه شده‌ای در این مستند لزوماً نشان‌دهنده دیدگاه سازمان مدیریت بحران کشور یا برنامه عمران ملل متحد نیست.
- دست‌اندرکاران تهیه و تدوین این مجموعه، از نظرهای اصلاحی تمامی استادان، صاحب‌نظران و علاقه‌مندان استقبال کرده و صمیمانه جهت ارتقای کیفیت این مجموعه ملی و کاهش خطرپذیری بلایای طبیعی در کشور آن‌ها را به کار خواهند بست.

پیشگفتار

۵

فصل اول: سند الگوی جامع آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

الف- نحوه استفاده از این سند.....	۹
ب- ساختار سند جامع.....	۹
ج- ذی‌نفعان، حامیان و مشارکت‌کنندگان.....	۱۰
بخش اول: کلیات، اهداف و کاربرد سند الگوی جامع	
۱- اهداف سند جامع.....	۱۲
۲- علت مطالعه سند جامع	۱۲
۳- این سند برای پاسخ به این سوال‌ها تدوین شده است	۱۳
۴- کاربرد سند جامع.....	۱۳
بخش دوم: اقدامات انجام شده در شهرهای گرگان و کرمان درخصوص آماده‌سازی محلات در برابر زلزله	
۱- اقدامات انجام شده در محلات دو شهر در سال ۲۰۰۷	۱۶
۲- اقدامات انجام شده در محلات دو شهر در سال ۲۰۰۸	۱۸
۳- اقدامات انجام شده در محلات دو شهر در سال ۲۰۰۹	۲۰
۴- اقدامات انجام شده در محلات دو شهر در سال ۲۰۱۰	۲۲
بخش سوم: دستاوردهای برنامه و نحوه استفاده از آن‌ها	
۱- راهنمای اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله	۲۴
۲- استراتژی‌های استمرار طرح آماده‌سازی محلات در کشور	۲۵
۳- بروشور مدیریتی برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله	۲۵
۴- اسلاید اقدامات انجام شده در شهرهای کرمان و گرگان درخصوص آماده‌سازی محلات	۲۶
۵- برنامه و فرآیند اجرایی جهت اجرای برنامه در سایر شهرهای کشور	۲۶
۶- برآورد هزینه طرح جهت اجرا در سایر محلات در کشور	۲۶
۷- پیش‌نویس تفاهم‌نامه با جمیعت هلال احمر جهت راهاندازی حمایتی برنامه آماده‌سازی محلات	۲۷
۸- بانک اطلاعات و مستندات موجود در برنامه مشترک درخصوص آماده‌سازی محلات.....	۲۷

فصل دوم: استراتژی‌های استمرار طرح آماده‌سازی محلات در کشور

مقدمه	۳۰
بخش اول: اصول و مفاهیم مدیریت بحران محلات	
۱- تعاریف و مفاهیم کلیدی مدیریت بحران محلات.....	۳۲
۲- مراحل اجرایی مدیریت بحران محلات.....	۳۳
بخش دوم: ضرورت و چالش‌های تداوم طرح مدیریت بحران محلات	
۱- ضرورت استمرار طرح مدیریت بحران محلات.....	۴۴
۲- چالش‌های فراروی تداوم طرح مدیریت بحران محلات.....	۴۴
بخش سوم: تدوین استراتژی‌های تداوم طرح مدیریت بحران محلات	
۱- ضرورت تدوین استراتژی برای طرح مدیریت بحران محلات.....	۵۲
۲- تجزیه و تحلیل مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی.....	۵۲
۳- اهداف کلان و استراتژی‌های استمرار طرح مدیریت بحران محلات.....	۵۴

فصل سوم: برنامه و فرآیند اجرایی جهت اجرای برنامه در سایر شهرهای کشور	
۱- برنامه پیشنهادی اجرای طرح مدیریت بحران محلات	۵۸
۲- زمانبندی پیشنهادی اجرای طرح مدیریت بحران محلات.....	۶۲
۳- فرآیند اجرایی جهت اجرای برنامه آمادهسازی محلات در کشور	۶۴
فصل چهارم: پیش‌نویس تفاهم‌نامه با جمعیت هلال احمر جهت آموزش و راهاندازی حمایتی برنامه آماده‌سازی محلات	
پیش‌نویس تفاهم‌نامه با جمعیت هلال احمر جهت آموزش و اجرای برنامه آماده‌سازی محلات	۷۳
فصل پنجم: برآورد اولیه هزینه اجرای آماده‌سازی محلات در برابر زلزله	
۱- برآورد اولیه و میانگین هزینه اجرای طرح آماده‌سازی محلات.....	۸۶
۲- نحوه تخصیص هزینه‌های طرح آماده‌سازی محلات در برابر سوانح.....	۸۷
فصل ششم: درس‌های آموخته، تجارب و نکات اصلاحی طرح آماده‌سازی محلات در برابر زلزله	
۱- درس‌های آموخته از اجرای طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی.....	۹۰
۲- چالش‌های پیش‌روی موفقیت طرح مدیریت بحران محلات.....	۹۳
منابع	۹۵
تماس با مجریان و ارائه نظرها و بازخوردهای تکمیلی.....	۹۶
مدیران، دست‌اندرکاران و همکاران طرح	۹۶

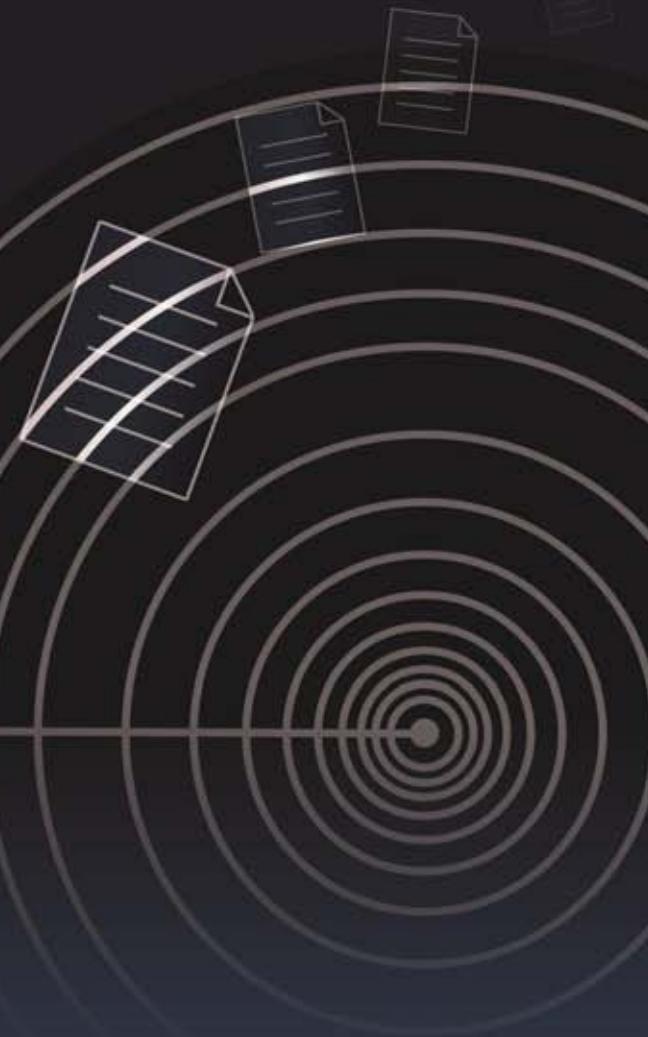

مجموعه مستندات برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله مشتمل بر دو جلد است، جلد نخست مجموعه استناد مدیریتی مرتبط با برنامه آماده‌سازی محلات را ارائه کرده است و جلد دوم شامل راهنمای اجرای برنامه مدیریت بحران محلات است.

در جلد اول، مجموعه‌ای از مستندات مدیریتی درخصوص برنامه آماده‌سازی محلات ارائه می‌شود. این مجموعه شامل شش فصل و دو پیوست است. در فصل نخست، سند الگوی آماده‌سازی محلات در برابر زلزله ارائه شده که مشتمل بر گزارشی از اقدامات انجام شده در دو شهر کرمان و گرگان و دستاوردها و خروجی‌های حاصل از برنامه است، فصل دوم از این گزارش به ارائه استراتژی‌های استمرار طرح مدیریت بحران محلات اختصاص یافته است. در فصل سوم، برنامه و فرآیند اجرایی به منظور اجرای سراسری برنامه مدیریت بحران محلات تدوین شده است. فصل چهارم به ارائه پیش‌نویس تفاهمنامه با جمعیت هلال احمر جهت آموزش و راهاندازی حمایتی برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله پرداخته شده است. در فصل پنجم برآورد هزینه و سهم اجرایی هر یک از فعالیت‌های لازم برای اجرای طرح آماده‌سازی محلات در برابر زلزله آورده شده است. فصل ششم به ارائه درس‌های آموخته، چالش‌ها و نکات اجرایی حاصل از اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در دو شهر کرمان و گرگان اختصاص یافته است. در پیوست نخست الکترونیکی گزارش، مجموعه‌ای از اطلاعات تحت عنوان بانک اطلاعات و مستندات موجود درخصوص آماده‌سازی محلات گردآوری شده است، این بانک اطلاعات مجموعه‌ای کامل از مستندات، تصاویر، فیلم‌ها، عکس‌ها و نظایر آن را دسته‌بندی و ارائه کرده است. در پیوست دوم نرم‌افزاری، اسلاید اقدامات انجام شده در دو شهر کرمان و گرگان در قالب نحوه اجرا، فرآیند و مراحل اجرا به همراه تصاویر و اطلاعات تکمیلی ارائه شده است.

فصل اول

سنندگوی جامع
آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

این سند الگو برگرفته از نتایج برنامه مشترک دولت جمهوری اسلامی ایران و برنامه عمران ملل متعدد تحت عنوان «ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران» است. این برنامه در سال ۲۰۰۵ به منظور ارتقای ظرفیت‌های مدیریت بحران در کشور آغاز به کار کرد. یکی از اهداف این برنامه «پروژه مدیریت ریسک زلزله در مناطق شهری در دو شهر پایلوت کرمان و گرگان» بوده است. نتایج مستقیم حاصل از اجرای پایلوت این برنامه در دو شهر کرمان و گرگان بخش قابل توجهی از مطالب و درس‌های آموخته این مجموعه را به خود اختصاص داده است.

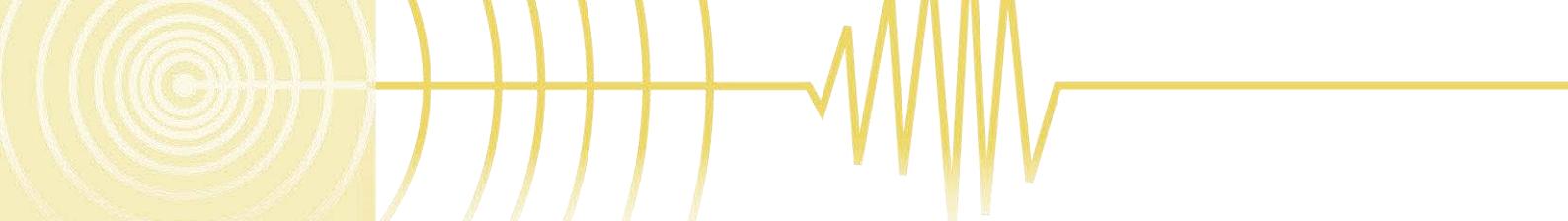
این گزارش یکی از قسمت‌های مجموعه راهنمایها و دستورالعمل‌های مربوط به آماده‌سازی محلات در برابر زلزله است که در زیر به اهم مستندات مرتبط در این حوزه اشاره شده است.

- راهنمای اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله
- استراتژی‌های استمرار طرح آماده‌سازی محلات در کشور
- بروشور مدیریتی برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله
- اسلاید اقدامات انجام شده در شهرهای کرمان و گرگان درخصوص آماده‌سازی محلات
- برنامه و فرآیند اجرایی جهت اجرای برنامه در سایر شهرهای کشور
- تهییه برآورد هزینه طرح جهت اجرا در سایر محلات در کشور
- بانک اطلاعات و مستندات موجود در برنامه مشترک درخصوص آماده‌سازی محلات
- **سند الگوی جامع آماده‌سازی محلات در برابر زلزله**

همچنین این برنامه به مستندسازی و ارائه نتایج سایر حوزه‌های پیشگیری بحران در مناطق شهری نیز پرداخته که هر یک از این راهنمایها و دستورالعمل‌ها به بخشی از نیازهای اولویت‌بندی شده طرح در کشور در حوزه پیشگیری از وقوع اثرات مخرب زلزله پرداخته است. در ذیل به عنوانی این مستندات اشاره شده است.

- مجموعه راهنمایها و دستورالعمل‌های آماده‌سازی بیمارستان‌ها
- مجموعه راهنمایها و دستورالعمل‌های آماده‌سازی مدارس
- مجموعه راهنمایها و دستورالعمل‌های اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی
- مجموعه راهنمایها و دستورالعمل‌های تدوین سناریوی زلزله و برنامه پاسخ
- مجموعه راهنمایها و دستورالعمل‌های نیازسنجی آموزشی در مدیریت بحران

این گزارش زمانی تهییه شده که این برنامه در دو شهر کرمان و گرگان اجرا شده و بازخوردهای لازم از اجرای این برنامه نیز در آن آورده شده است. همچنین با جمع‌بندی انجام شده توسط متخصص مشاور، مجموعه اطلاعات مربوط به آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در این مستند گردآوری و معرفی شده است. تمرکز این گزارش بر معرفی اقدامات انجام شده در دو شهر کرمان و گرگان و معرفی سایر مستندات تهییه شده از این مجموعه در زمینه مدیریت سوانح در محلات است.

سازمان مدیریت بحران کشور و برنامه عمران ملل متحد امیدوار است تا توزیع گسترده این مستندات در سطوح ملی و محلی راه را برای دستیابی بهتر به روش‌های تجربه شده و درکی بهتر از نحوه آمادگی در برابر سوانح در جمهوری اسلامی ایران، هموار سازد و جامعه مدیریت بحران سوانح را به سوی هدفی مشترک و قابل ارزیابی سوق داده و عرصه را برای تعامل در زمینه‌ها و جنبه‌های مختلف آمادگی و مقابله با سوانح طبیعی در کشور در تمامی سطوح باز کند.

الف- نحوه استفاده از این سند

ماهیت این مستند، در حقیقت معرفی مجموعه مستندات تهیه شده ذیل برنامه پنج‌ساله مشترک، اجرا شده در دو شهر کرمان و گرگان است. در واقع این مستند، راهنمایها و گزارش‌های مختلف تهیه شده در زمینه آماده‌سازی محلات را گردآوری و دسته‌بندی کرده و با مشخص کردن نحوه استفاده و مخاطب هر یک از آنها زمینه را برای استفاده مناسب و بهینه از تمامی مستندات فراهم کرده است.

این مستند جنبه‌های مختلف اجرای برنامه‌های پیشگیری از بحران در محلات را بر اساس تلفیق تجارب بین‌المللی و ملی، به اطلاع علاقه‌مندان می‌رساند. امید است تا با استفاده از این گزارش، تجارت حاصل از این برنامه درخصوص آماده‌سازی محلات به عنوان سرمایه‌های ملی، منجر به کاهش خسارات و تلفات ناشی از سوانح طبیعی در کشور گردد.

ب- ساختار سند جامع

فصل اول این گزارش از سه بخش اصلی تشکیل شده است. بخش اول، «کلیات»، نشان می‌دهد که این راهنمای چگونه به کار گرفته می‌شود. مضمونی که در این بخش بر آن تاکید می‌شود اهداف، سوالات و نحوه استفاده از این گزارش است.

در بخش دوم گزارش جامعی از مجموعه اقدامات انجام شده در طرح آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در دو شهر کرمان و گرگان به تفکیک سال ارائه شده است. بخش سوم، به ارائه دستاوردهای برنامه مشترک و راهنمایها و گزارش‌های تدوین شده به عنوان خروجی‌های طرح پایلوت ارائه شده است. در این بخش کلیه خروجی‌های حوزه آماده-سازی محلات آورده شده است.

نمودار مقابل نشان‌دهنده شمایی کلی از مراحل گزارش است.

ج- ذی نفعان، حامیان و مشارکت کنندگان

طرح آماده سازی مدارس در دو شهر گرگان و کرمان اجرا شد. در اجرای پایلوت این طرح در شهر کرمان، محلات فیروزآباد، سرآسیاب، شهرک جماران، محله مهدیه (بخش ۱)، شهردا (زریسف) و ب DAG آباد (قدس) مشارکت داشتند. در شهر گرگان محلات امام خمینی، گلهای- بهاران و محله اکبرآباد، به عنوان محلات نمونه طرح انتخاب شدند. در این راستا سازمان‌ها و نهادهای ملی و محلی فراوانی، در جهت اجرا و پیاده‌سازی نخستین تجربه ملی در زمینه پیشگیری و کاهش خطرپذیری ناشی از زلزله در مناطق شهری و ظرفیت‌سازی مشارکت فعال داشته و در این حوزه گام برداشتند. سازمان‌ها و نهادهای مذکور مشارکت همه‌جانبه‌ای را در اجرای این برنامه از خود نشان دادند و در تمامی جنبه‌ها از این برنامه حمایت کردند.

از تمامی این سازمان‌ها و نهادها صمیمانه قدردانی می‌شود. در زیر به برخی از آنها اشاره شده است:

- برنامه عمران ملل متحد (UNDP)
- معاونت امور عمرانی استانداری‌های گلستان و کرمان
- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس اداره کل مدیریت بحران استان‌های گلستان و کرمان
- جمهوریت هلال احمر استان گلستان و کرمان
- سازمان مدیریت بحران کشور
- دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان
- استانداری‌های کرمان و گرگان
- شهرباری کرمان و گرگان
- جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
- سازمان غیردولتی مهرورزان توانا
- مرکز مطالعات مدیریت بحران شهرداری کرمان

بخش اول

کلیات اهداف و کاربرد سند الگوی جامع

در بخش نخست تلاش شده است تا پیش از پرداختن به موضوع اصلی مورد بحث، اهداف و سوالاتی که پیش از تدوین این مستند مورد نظر بوده است، تبیین شود. توضیحات ذیل می‌تواند رویکرد و اهداف نگارندگان این مجموعه را مشخص سازد. در این بخش به سوالات زیر پاسخ داده خواهد شد.

- هدف از تهیه این سند چیست؟
- چرا باید این سند جامع را بخوانیم؟
- این سند جامع در پی پاسخ دادن به چه سوالاتی است؟
- چه موقع می‌توان از این سند استفاده کرد؟

۱-۱- اهداف سند جامع

این مجموعه با هدف ارائه گزارش از اقدامات انجام شده و دستاوردهای کسب شده در محلات دو شهر کرمان و گرگان در پنج سال اجرای این برنامه تهیه شده است. همچنین تلاش شده تا دسته‌بندی منطقی و منظمی از مستندات تولید شده پس از اجرای این برنامه و نحوه استفاده از آنها را به خوانندگان گرامی ارائه کند. در ذیل این اهداف کلیدی تشریح شده است.

- مستندسازی اقدامات و روند اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در دو شهر پایلوت کرمان و گرگان به شیوه‌ای که مدیران و تصمیم‌گیرندگان بتوانند از نحوه اجرای این طرح در دو شهر مطلع شوند.
- ارائه نظاممند مجموعه دستاوردهای برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحده در زمینه آماده‌سازی محلات، جهت شفافسازی مخاطب و نحوه استفاده از آن‌ها.
- تسهیل دسترسی مدیران و مجریان طرح آماده‌سازی محلات به کلیه خروجی‌ها و مستندات تهیه شده در این برنامه

۲-۱- علت مطالعه سند جامع

در این برنامه بودجه قابل توجهی در کشور صرف شده تا تجاربی در حوزه‌های مختلف مرتبط با آماده‌سازی محلات کسب شوند، بدیهی است که نمی‌توان گفت تمامی اقدامات در بهترین شکل خود اجرا شده است، اما در اجرای نمونه‌های موردي و طرح‌های پایلوت، این امکان فراهم می‌شود که ضمنه صرفه‌جویی در مصرف از آموخته‌ها درس گرفت و زمینه را برای توسعه اقدامات آتی فراهم ساخت. با مطالعه این سند، مجریان و مدیران قادر خواهند بود تا دیدگاه کلی نسبت به خروجی‌های این برنامه و نحوه استفاده از آن کسب کنند.

۱-۳- این سند برای پاسخ به این سوال‌ها تدوین شده است

این سند با هدف پاسخ به این سوال‌ها تدوین شده است:

- نحوه اجرای اقدامات آماده‌سازی محلات در شهرهای کرمان و گرگان چگونه بوده است؟
- دستاوردهای برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله کدام است و نحوه استفاده از آن چگونه است؟

۱-۴- کاربرد سند جامع

این سند برای معرفی مجموعه مستندات و خروجی‌های برنامه برای آماده‌سازی محلات و پیشگیری از وقوع بحران ناشی از سوانح طبیعی به ویژه زلزله در کشور تدوین شده است. از این گزارش زمانی استفاده بهتری می‌تواند کرد که این طرح در سایر شهرهای کشور اجرا شود. بر اساس این گزارش مدیران اجرایی خواهند توانست با استفاده از نتایج و خروجی‌های برنامه مشترک، جنبه‌های مختلف امور اجرایی آماده‌سازی محلات را تسهیل کرده و از خروجی‌های تدوین شده در زمان مناسب به بهترین شکل استفاده کنند. لازم به ذکر است که این گزارش برای استفاده در شرایط اضطراری یا حین وقوع بحران، تدوین نشده است و به هیچ عنوان جایگزین کتاب‌ها و مجموعه‌های آموزشی تهیه شده توسط سایر نهادهای آموزشی رسمی در این حوزه نیست.

از نظر زمانی، ممکن است ماهها زمان صرف شود تا محلات بتوانند موارد مورد تاکید این گزارش را اجرا و آنها را نهادینه‌سازی کنند. اما در برخی از شرایط بدون اختصاص بودجه‌ای ویژه و با شرایط حداقل می‌توان بخش قابل توجهی از اهداف آماده‌سازی محلات را محقق کرد.

بخش دوم

اقدامات انجام شده در شهرهای گرگان و کرمان
در خصوص آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

۱-۲- اقدامات انجام شده در محلات دو شهر در سال ۲۰۰۷

تصویر ۱- کارگاه آموزشی مدیریت بحران
مبتنی بر جوامع محلی در شهر کرمان

این برنامه با هدف ارائه آموزش‌های لازم و تجهیز محلات به ابزارهای ضروری، با استفاده از ظرفیت‌های موجود در محله‌های مناطق آسیب‌پذیر در برابر زلزله، سعی داشت تا این امکان را فراهم کند که ساکنان این محلات ضمن کسب آمادگی‌های عمومی برای مواجه با بلایا، در قالب گروه‌های تخصصی، امکان امدادرسانی به افراد آسیب‌دیده محله خود را تا رسیدن نیروهای امدادی داشته باشند. برای انجام این برنامه کارگروه‌هایی در شهرهای کرمان و گرگان و با حضور سازمان‌ها و دستگاه‌هایی مانند جمعیت هلال‌احمر، شهرداری، دانشگاه علوم پزشکی، سازمان‌های غیردولتی تشکیل شده و مقرر شد که فعالیت‌های این برنامه در نه مرحله اجرا گردد.

به منظور آغاز فعالیت‌های این بخش و انتقال تجربه‌های بین‌المللی در زمینه مدیریت بحران محلات دو کارگاه پنج روزه در اردیبهشت و خرداد ۱۳۸۶ در دو شهر گرگان و کرمان با عنوان «مدیریت خطرپذیری سوانح مبتنی بر جوامع محلی» با همکاری برنامه عمران ملل متحد و مرکز پیشگیری از سوانح آسیا ADPC برگزار شد. در این کارگاه‌ها که بیش از هفتاد نفر از نمایندگان و سازمان‌های مرتبط با موضوع مدیریت سوانح حضور داشتند، ضمن بررسی تجربیات موجود، آموزش‌هایی به منظور راهاندازی این برنامه در شهرهای منتخب ارایه شد.

تصویر ۲- کارگاه آموزشی مدیریت بحران
مبتنی بر جوامع محلی در شهر گرگان

پس از برگزاری این کارگاه‌ها بر اساس مطالب ارایه شده و گام‌های پیش‌رو جلسات متعددی با سازمان‌های مرتبط مانند جمعیت هلال‌احمر و شهرداری برگزار شد و نحوه تشکیل کارگروه محلات و اجرایی کردن فعالیت‌های در نظر گرفته شده مورد بحث و بررسی قرار گرفت. به این ترتیب بستر مناسبی برای ادامه فعالیت‌های گروه‌های کاری در شهرها فراهم شد که عمدۀ فعالیت‌های انجام شده در سال ۲۰۰۷ به شرح در ادامه آورده شده است.

۲-۱-۱- اقدامات اجرایی انجام شده در سال ۲۰۰۷ در شهر کرمان

برنامه اجرایی مربوط به آماده‌سازی محلات، ذیل کارگروه محلات و توسط جمعیت هلال احمر و شهرداری در شهر کرمان تهیه و قراردادی با این سازمان‌ها منعقد شد.

در راستای اهداف پروژه مبنی بر تقویت سطوح محلی در مدیریت و مواجه با بلایای طبیعی و بر اساس

تصویر ۳- کارگاه آموزشی مدیریت بحران
مبتنی بر جوامع محلی در شهر کرمان

مصطفی‌باقی کارگروه مربوطه در کرمان، «مرکز مطالعات مدیریت بحران شهرداری کرمان» به عنوان یکی از ظرفیت‌های محلی فعال در شهر کرمان، مسؤولیت تشکیل گروه‌های محلی جهت مقابله با بلایای طبیعی را بر عهده گرفت. همچنین جمعیت هلال احمر مسؤولیت ارائه آموزش‌های تخصصی مرتبط و تجهیز شش بلوک از محلات شهر کرمان را متحمل شدند.

در این راستا «مرکز مطالعات مدیریت بحران شهرداری کرمان» طی برگزاری نشست‌ها و جلساتی با

نمایندگان این محلات و ارایه آموزش‌های لازم درخصوص مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی آموزش‌های تخصصی از سوی جمعیت هلال احمر CERT^۱ و تیم پاسخ اضطراری محله^۲ CBDRM^۳ را فراهم کرد. این جلسات در ۲۷ نوبت ۹۰ دقیقه‌ای و طی خرداد تا مرداد ماه ۱۳۸۶ برای نمایندگان محلات منتخب شهر کرمان برگزار شد. نمایندگان آموزش‌دیده در این محلات، هسته اولیه گروه‌های محلی را تشکیل داده و در هر محله تیم ۳۳ نفره‌ای از داوطلبان تشکیل شده و برای کسب آموزش‌های تخصصی امداد و نجات به جمعیت هلال احمر معرفی شدند.

تصویر ۴- جلسه اعضای تیم مدیریت بحران محلات در مرکز مطالعات مدیریت بحران شهرداری کرمان

«مرکز مطالعات مدیریت بحران شهرداری کرمان» با هماهنگی «سازمان آتش‌نشانی شهر کرمان»، علاوه بر شکل‌دهی گروه‌های محلی، در سه ماه پایانی سال ۲۰۰۷ آموزش و مانور اطفاء حریق را در پنج محله اجرا کردند.

به دنبال شکل‌گیری گروه‌های محلی، ارایه آموزش‌های تخصصی به این گروه‌ها در دستور کار جمعیت هلال احمر استان قرار گرفت و در سال ۲۰۰۷، سه محله این محلات آموزش‌ها را دریافت کردند.

¹ Community Based Disaster Risk Management
² Community Emergency Response Team

تصویر ۵- مراسم افتتاح نخستین مرکز مدیریت بحران محله در شهر کرمان

یکی دیگر از اقدامات مدیریت بحران محلات، استقرار کانکس تجهیزات در محلات آموزش دیده بود که در سال ۲۰۰۷ مقدمات استقرار یک کانکس در یکی از محله‌ها توسط جمعیت هلال احمر انجام شد.

در ادامه، «مرکز مطالعات مدیریت بحران شهرداری کرمان» اولین مرکز مدیریت بحران محله‌ای را در مرداد ماه ۱۳۸۶ و در محله تکیه همت شهرستان کرمان با حضور فرماندار کرمان و مدیرکل دفتر فنی استانداری راهاندازی کرد و آموزش‌هایی نیز به اهالی محله درخصوص کاهش ریسک سوانح طبیعی ارائه شد.

۲-۱-۲- اقدامات اجرایی انجام شده در سال ۲۰۰۷ در شهر گرگان

با دعوت از اعضای پیشنهادی کارگروه آماده‌سازی محلات در شهر گرگان، سازمان‌های دخیل در این امر شامل شهرداری، آتش‌نشانی، جمعیت هلال احمر، سازمان‌های غیردولتی و دانشگاه علوم پزشکی تشکیل جلسه داده و در این جلسه دانشگاه علوم پزشکی به دلیل سابقه برخی فعالیت‌ها در حوزه محلات، به عنوان هماهنگ‌کننده و مسؤول کارگروه تعیین شد.

در سال ۲۰۰۷ جلسات هماهنگی متعددی برای تدوین برنامه کاری بر اساس چارچوب ارایه شده از سوی دفتر پژوهش بین اعضاء کارگروه برگزار شد و بر همین اساس ضمن تعیین معیار برای انتخاب محلات، تهیه طرح پیشنهادی با نظارت کارگروه محلات به یکی از سازمان‌های غیر دولتی محلی واگذار شد.

۲-۱-۳- اقدامات اجرایی انجام شده در سال ۲۰۰۷ در سطح ملی

با هماهنگی انجام شده از سوی برنامه عمران ملل متحد، جلسه‌ای با مرکز همکاری‌های بین‌المللی کشور سویس (SDC) که تجاری در زمینه مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی در خارج کشور و شهر تهران دارند، در مرداد ماه ۱۳۸۶ برگزار شد. در این جلسه تبادل تجربیات و راههای همکاری مشترک مورد بحث و بررسی قرار گرفت و متعاقب آن، نمایندگان این مرکز ضمن تبادل نظر با کارشناسان پژوهش، از فعالیت‌های مرتبط با مدیریت بحران محلات در شهرهای منتخب بازدید کردند.

۲-۲- اقدامات انجام شده در محلات دو شهر در سال ۲۰۰۸

در سال ۲۰۰۸ اقدامات قابل توجهی در محلات دو شهر در زمینه ایمن‌سازی و آماده‌سازی محلات در برابر زلزله انجام پذیرفت. در ادامه اقدامات انجام شده در زمینه آماده‌سازی محلات در شهرهای کرمان و گرگان در سال ۲۰۰۸ به تفکیک آورده شده است.

۲-۱-۲- اقدامات اجرایی انجام شده در سال ۲۰۰۸ در شهر گرگان

سه محله از محلات شهر گرگان با توجه به معیارهای تهیه شده در کارگروه مدیریت بحران محلات، شناسایی و انتخاب شدند. در این راستا حساس‌سازی مردم محلات نمونه در مواجه با مخاطرات به خصوص زلزله، اطلاع‌رسانی، آموزش و جلب مشارکت محلی، تهیه پلان محلی از نقاط ایمن و غیر ایمن (نقشه خطر) در سه محله، برگزاری نمایشگاه مشارکتی مدیریت بحران برای اهالی سه محله، برگزاری سه کارگاه یک روزه حساس‌سازی جوامع محلی نسبت به مباحثت زلزله با حضور ۹۰ تن از اهالی سه محله، تجهیز سه محله به کانکس تجهیزات ایمنی و آغاز برگزاری کلاس‌های آموزشی از جمله اقدامات انجام شده در سال ۲۰۰۸ در محلات شهر گرگان بود.

سازمان غیر دولتی مهروردزان توانا به عنوان مشاور جهت برگزاری کارگاه آموزشی مشارکت در جوامع محلی گرگان توسط کارگروه محلات انتخاب شد.

طرح پیشنهادی تشکیل کمیته مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی، پس انتخاب محلات نمونه بر اساس ۱۰ معیار استاندارد و با انجام نیازسنگی به صورت آمارگیری، بازدیدهای میدانی، مشاهده مستقیم، تهیه پرسشنامه و با همکاری و مشارکت مسوولان دست‌اندرکار توسط مشاور انجام شد. در ادامه بانک اطلاعاتی مدیریت بحران تدوین شد و نقشه‌های الکترونیک محلات منتخب در قالب CAD و GIS تهیه شد.

در ادامه روند اجرایی، شناسایی و حساس‌سازی مردم در مواجه با مخاطرات به ویژه زلزله در دستور کار قرار گرفت. در این خصوص، جلساتی با حضور میانگین ۵۰ نفر متشکل از معتقدین محل، بانوان، اعضای فعال بسیج، رابطین بهداشت و فعالان مذهبی محل در سالن جلسات معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی برگزار شد و بازدید میدانی مسوولان دولتی از محلات و نشستهای توجیهی چهره به چهره صورت گرفت. به منظور حساس‌سازی جامعه محلی، اطلاع‌رسانی، آموزش و جلب مشارکت محلی اقدامات ذیل در شهر گرگان در سال ۲۰۰۸ انجام شد:

- بیش از بیست بnr آموزشی جهت آموزش و آماده‌سازی محلات توسط کارگروه محلات شهر گرگان طراحی شد؛
- پلان محلی مدیریت بحران شامل نقاط ایمن و غیرایمن (نقشه خطر) در سه محله منتخب با مشارکت جامعه محلی تهیه شد؛
- نقشه خطر (با استفاده از عکس از محلات و سایر اطلاعات گردآوری شده) ترسیم شد؛
- نشستهای مختلفی با مردم سه محله برگزار شد؛
- نمایشگاه مشارکتی مدیریت بحران برای اهالی سه محله از شهر گرگان با بیش از ۱۵۰۰ نفر بازدیدکننده در آبان ۱۳۸۷ برگزار شد؛
- سه کارگاه یک روزه حساس‌سازی جوامع محلی با موضوع آمادگی در برابر زلزله با حضور ۹۰ نفر از اهالی سه محله در سال ۱۳۸۷ برگزار شد.

محلات منتخب به کانکس ایمنی تجهیز شدند. این تجهیزات در سال ۱۳۸۷ در کانکس‌های ایمنی مستقر شدند. تجهیزات موجود در کانکس‌های ایمنی محلات در موقع ضروری که امکان امدادرسانی مناسب به جوامع محلی وجود ندارد، مورد استفاده اهالی محلات قرار می‌گیرند.
 کلاس‌های آموزشی با مشارکت تیم‌های تخصصی جمعیت هلال احمر و سازمان آتش‌نشانی برگزار شد.

۲-۲-۲- اقدامات اجرایی انجام شده در سال ۲۰۰۸ در شهر کرمان

از جمله اقدامات انجام شده در شهر کرمان در سال ۲۰۰۸ می‌توان به تکمیل تیم مدیریت بحران محلات، برگزاری جلسات مستمر اعضای تیم مدیریت بحران، تاسیس دفتر مدیریت بحران، برگزاری دو مانور اطفاء حریق و امداد و نجات، برگزاری کلاس‌های آموزشی، استقرار دو کانکس تجهیزات امدادی و برگزاری مانور در شهر مشهد اشاره کرد. در ذیل توضیحات تکمیلی آورده شده است.

- تیم‌های مدیریت بحران محلات شامل پنجاه عضو در پنج محله شهر کرمان تشکیل شدند.
- جلسات مستمر با اعضای تیم مدیریت بحران محله به صورت ماهانه برگزار شد.
- «دفتر مدیریت بحران محله» در محله شاهزاده محمد شهر کرمان تاسیس و راهاندازی شد.
- دو مانور «اطفاء حریق» و «امداد و نجات» با حضور و مشارکت سازمان آتش‌نشانی و جمعیت هلال احمر استان کرمان در چهار محله منتخب برگزار شد.
- کلاس‌های آموزشی امداد و نجات و کمک‌های اولیه و آموزش اهالی داوطلب محلات برای ۲۰۰ نفر از ساکنان پنج محله منتخب در تیرماه ۱۳۸۷ برگزار شد.
- کانکس تجهیزات امدادی در دو محله از شش محله منتخب، با همکاری جمعیت هلال احمر استان کرمان در اردیبهشت ۱۳۸۷ مستقر شد.
- مانور امداد و نجات و ایمنی محلات کرمان در شهریور ۱۳۸۷ جهت بازآموزی حدود ۲۰۰ نفر از اعضای تیم‌های امدادی مربوط به چهار محله منتخب، در شهر مشهد برگزار شد. همچنین به دلیل عدم همکاری و هماهنگی داخلی بین مسوولان مرتبط با امور محلات در کرمان، تجهیز محلات، برگزاری مانور و برگزاری کلاس‌های آموزشی به طور کامل و منطبق با اهداف پیش‌بینی شده انجام نشد.

۲-۳- اقدامات انجام شده در محلات دو شهر در سال ۲۰۰۹

کارگروه آماده‌سازی محلات در ابتدای سال ۱۳۸۸ به منظور ارتقای سطح آگاهی و آمادگی ساکنین سه محله منتخب، اقدام به برگزاری کلاس‌های آموزشی امدادی کرد. کارگروه آماده‌سازی محلات به منظور جلب مشارکت هر چه بیشتر ساکنین سه محله در پاییز و زمستان سال ۱۳۸۸ نمایشگاهی در محلات منتخب برپا کرد.

۲-۳-۱- برنامه آماده سازی محلات در برابر زلزله در شهر گرگان در سال ۲۰۰۹

در ادامه اقدامات انجام شده در زمینه آماده سازی محلات در برابر زلزله در شهر گرگان در قالب پنج موضوع کلیدی اشاره شده است. این موارد شامل: اطلاع رسانی در محلات، برگزاری کارگاهها و دوره های آموزشی، برگزاری نمایشگاهها و تدوین چارچوب اولیه راهنمای آماده سازی محلات، هستند.

تصویر ۶- بروشور آموزشی طراحی شده در کارگروه مدیریت بحران محلات شهر گرگان

۲-۱-۳-۲- اطلاع رسانی در محله

در شهر گرگان کارگروه آماده سازی محلات به منظور آموزش و اطلاع رسانی در سه محله منتخب مجموعه محصولات اطلاع رسانی (شامل: تراکت، لوح فشرده، بنر و پوستر) تهیه کرده و بر اساس برنامه زمان بندی در سه محله منتخب منتشر کرد.

تصویر ۷- آموزش اطفاء حریق به اعضای تیم مدیریت بحران محلات در شهر گرگان

۲-۱-۳-۲- برگزاری کارگاه های آموزشی

دو کارگاه برنامه ریزی آمادگی و کاهش خطرات جامعه محور و مکانیزم مدیریت بحران با مداخله جوامع محلی در آذر سال ۱۳۸۸ برگزار شد. این کارگاه ها با هدف ارتقای سطح آگاهی و آمادگی مردم محلی و آشنایی آن ها با مباحث مدیریت بحران، زلزله و خطرات آن در محله و نقش اهالی محله در کاهش اثرات زلزله و «مفهوم مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی» با حضور فعال مردم محلی برگزار شد.

۲-۱-۳-۳- برگزاری کلاس های آموزشی

کارگروه آماده سازی محلات در ابتدای سال ۱۳۸۸ به منظور ارتقای سطح آگاهی و آمادگی ساکنین سه محله منتخب اقدام به برگزاری کلاس های آموزشی امدادی کرد. ابتدا به صورت خانه به خانه از ساکنین محلات جهت حضور در این کلاس ها ثبت نام به عمل آمد و بر اساس نیاز داوطلبان برنامه برگزاری کلاس ها تهیه شد. ساعت و محل برگزاری این کلاس ها براساس خواست ساکنین برنامه ریزی شد. همچنین دو هفته قبل از شروع کلاس های آموزشی، برنامه زمان بندی و محل برگزاری آن در سطح سه محله نصب شد و در زمان مقرر دو دوره آموزشی مقدماتی و تخصصی «اطفاء حریق» و «امداد و نجات» در هر سه محله به صورت مجزا برای خواهان و برادران برگزار شد.

۲-۳-۴- برگزاری نمایشگاه مشارکتی مدیریت بحران

کارگروه آماده سازی محلات به منظور جلب مشارکت هر چه بیشتر ساکنین سه محله در پاییز و زمستان سال ۱۳۸۸ در محلات منتخب نمایشگاههایی برپا کرد. هدف از برگزاری این نمایشگاهها ایجاد فضای مناسب جهت تعامل با ساکنین محله و بازگو کردن مشکلات و معضلات موجود در محله و دریافت نقطه نظرات و پیشنهادهای آنها و اطلاع رسانی در مورد اهداف و فعالیت‌های برنامه آماده‌سازی محلات بود.

۲-۳-۵- تهییه چارچوب راهنمای آماده‌سازی محلات

در اواخر سال ۱۳۸۸ جلسه‌ای با حضور کارشناسان و مدیران دفتر ملی برنامه مشترک و مجری طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی در شهر گرگان برگزار شد و در آن چارچوب راهنمای آماده‌سازی محلات تصویب شد.

از جمله مهم‌ترین چالش‌های موجود در سال ۲۰۰۹ می‌توان به این موضوع اشاره کرد که به دلیل عدم تخصیص به موقع بودجه در شهرها، روند اجرای طرح دچار اختلال جدی شد به طوری که مجری این طرح در شهر گرگان به علت نرسیدن به موقع بودجه، در اجرای برخی از پروژه‌ها تأخیر داشته و اجرای پروژه در سه محله به اتمام نرسید. همچنین طولانی شدن زمان اجرای فعالیت‌ها بر کیفیت کار تاثیر مستقیم داشت و موجب انصراف برخی از افراد محلی در فعالیت‌ها شد.

۲-۴- اقدامات انجام شده در محلات دو شهر در سال ۲۰۱۰

فعالیت‌های تکمیلی در برنامه آماده‌سازی محلات صورت گرفت که به دلایلی از جمله مشکل کمبود بودجه همچنین تأخیرات زیاد در وصول بودجه این فعالیت‌ها در نهایت متوقف شد. نسخه پیش‌نویس راهنمای مدیریت بحران و خطرپذیری محلات توسط دفتر ملی تهییه شد و برای کسب نظرات به معاونت‌های مختلف سازمان مدیریت بحران ارسال شد.

بخش سوم

دستاوردهای برنامه و نحوه استفاده از آن‌ها

مجموعه اطلاعات و مستندات برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در نه موضوع تهیه شده است. در این بخش شرح مختصری از هر یک از مستندات و نحوه کاربرد آن ارائه می‌شود.

در نمودار زیر می‌توان مستندات مربوط به آماده‌سازی محلات و نوع هر مستند را مشاهده کرد. در این نمودار سه بخش اصلی مشاهده می‌شود. سند الگوی جامع آماده‌سازی محلات در برابر زلزله که به ارائه نحوه استفاده از هر یک از مستندات و خروجی‌ها پرداخته است. مستندات مربوط به اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله و استناد مدیریتی که شامل برنامه و فرآیند اجرایی، پیش‌نویس تفاهمنامه، استراتژی‌های استمرار طرح آماده‌سازی محلات و بانک اطلاعات و مستندات موجود است. در ادامه به اجمال هر یک از مستندات و خروجی‌ها معرفی شده‌اند.

نمودار ۱- مجموعه مستندات و خروجی‌های برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

۳-۱- راهنمای اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

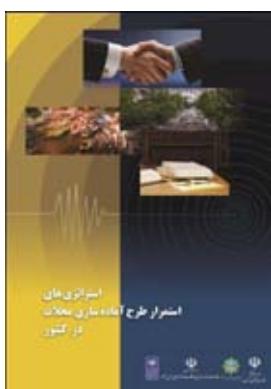

در این گزارش که تحت عنوان «راهنمای» ارائه شده با هدف، بیان نحوه اجرای طرح مدیریت بحران در محلات تدوین شده است. مفاهیم کلیدی مانند «مدیریت بحران محلات»، «مفهوم مشارکت»، «اصول کار مشارکتی»، «بسیج اجتماعی در جوامع محلی»، «توانمندسازی»، «مشارکت مدنی»، «جامعه مدنی»، «ظرفیت اجتماعی» و «نیازسنجی» از جمله موارد ارائه شده در این گزارش هستند.

«مراحل اجرایی مدیریت بحران مبتنی بر محلات» که بر اساس تجربه کسب شده در شهرهای کرمان و گرگان تدوین شده‌اند، شامل مکانیسم اجرایی برنامه مدیریت بحران محلات و فرآیند اجرایی آن می‌شود، به گام‌های اجرایی این برنامه شامل: فراهم ساختن مقدمات اجراء، انتخاب محلات، ورود به محلات، تشکیل تیم مدیریت بحران محله، آموزش عمومی، تشکیل تیمهای تخصصی، تجهیز محله، تمرین و مانور و مستندسازی می‌پردازد و زمینه‌های عملیاتی را که در اجرا ضرورت دارد، فرا روی خوانندگان می‌گشاید. در بخش پایانی گزارش با عنوان،

چالش‌ها و درس‌های آموخته، اطلاعات لازم درخصوص نتایج و دستاوردهای اجرایی طرح و پیشنهادهایی برای آینده در اختیار خوانندگان قرار داده شده است. استفاده از این راهنمای سازمان‌های غیردولتی و مجریان طرح‌های مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی توصیه می‌شود تا ضمن اطلاع از روند اجرای مدیریت بحران محلات در شهرهای کرمان و گرگان، از تجربیات به دست آمده در این حوزه بهره گرفته و اثربخشی اقدامات را بیشتر کنند.

۲-۳- استراتژی‌های استمرار طرح آماده‌سازی محلات در کشور

گزارش استراتژی‌های استمرار طرح آماده‌سازی محلات با هدف تجزیه و تحلیل اقدامات انجام شده در این حوزه در پنج سال اجرای برنامه در دو شهر کرمان و گرگان و چاره‌جویی جهت تداوم طرح مدیریت بحران محلات تدوین شده است. در این مستند ضمن اشاره‌ای مختصر به کلیات مدیریت بحران محلات و ارائه تعاریف کلیدی و مراحل اجرایی مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی (شامل: مراحل کلی طرح مدیریت بحران محلات، مکانیسم اجرایی برنامه مدیریت بحران محلات و فرآیند اجرایی مدیریت بحران محلات)، ضرورت‌ها و چالش‌های فاروی تداوم طرح مدیریت بحران محلات نظیر «همانگی سازمان‌های متولی»، «وابستگی به تیم‌های خارج از محله»، «سختی کار و نمادین جلوه‌دادن خروجی‌ها»، «نگاه بیرونی و تصمیمات خارجی و نه خودجوش»، «عدم توجه به تفاوت‌های فرهنگی»، «عدم مشارکت افراد کلیدی محل»، «گرایش به اقدامات مقطعی و زود بازده»، «نداشتن دانش کافی در کار با محلات»، «عدم مستندسازی مناسب تجربیات قبلی»، «عدم ایجاد معنای واقعی مشارکت در طرح»، «ارتباطات بالا به پایین»، «استفاده از ظرفیت‌های محلی و سازمان‌های مردم نهاد»، «اهمیت برنامه‌های انگیزشی جهت دستیابی به اهداف مورد انتظار»، «عدم اجرای تعهدات مسؤولان به مردم محلی»، «عدم استقلال تیم مدیریت بحران محلات»، «عدم توجه به دغدغه‌های اصلی اهالی»، «اختلاط وظایف نهادهای تخصصی»، «عدم قرارگیری موضوع مدیریت بحران محلات در اولویت‌های سازمان‌ها»، «عدم حمایت از سازمان‌های غیردولتی» و «وابستگی طرح به بودجه» تشریح شده است. در پایان گزارش، با تبیین ضرورت‌های تدوین استراتژی‌های استمرار طرح محلات، به تجزیه و تحلیل راهبردی اطلاعات و تجارب حاصل از اجرای برنامه در دو شهر کرمان و گرگان پرداخته شده و اهداف کلان و استراتژی‌های استمرار طرح مدیریت بحران محلات تدوین شده است. این مستند راهنمای مناسبی برای مدیران کل بحران استان‌های مختلف خواهد بود تا ضمن مرور چالش‌ها و نقاط ضعف، از فرصت‌ها استفاده کرده و در برنامه‌ریزی‌های راهبردی مدیریت بحران محلات از آن بهره جویند.

۳-۳- بروشور مدیریتی برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

این بروشور به معرفی کلیه مستندات و خروجی‌های برنامه مشترک که در زمینه محلات تهیه و تدوین شده پرداخته است. با مطالعه این بروشور مخاطبان خواهند توانست

تا با خروجی‌های تهیه شده در زمینه آماده‌سازی محلات آشنا شوند و در صورت تمایل از آنها در مراحل مختلف اجرای برنامه مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی استفاده کنند.

۴-۳- اسلاید اقدامات انجام شده در شهرهای کرمان و گرگان درخصوص

آماده‌سازی محلات

این اسلاید اقدامات انجام شده در دو شهر کرمان و گرگان را در زمینه آماده‌سازی محلات در برابر سوانح جمع‌آوری و با استفاده از عکس‌های موجود از اقدامات ارائه کرده است. مخاطبان با استفاده از این اسلاید خواهند توانست ضمن مشاهده نحوه انجام کار و مراحل اجرایی مدیریت بحران محلات در دو شهر کرمان و گرگان، با دستاوردهای این برنامه

در این زمینه آشنا شوند. موضوعات کلیدی مطرح در این مجموعه اسلاید شامل: «مفهوم مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی»، «مراحل کلی طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی»، «مکانیسم اجرای برنامه مدیریت بحران محلات»، «فرآیند اجرایی مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی»، «درس‌های آموخته و نکات ارزنده و کلیدی حاصل از اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در برابر سوانح» هستند. این مجموعه اسلاید همچنین می‌تواند برای آموزش مراحل اجرایی مدیریت بحران محلات به کار گرفته شود.

۴-۵- برنامه و فرآیند اجرایی جهت اجرای برنامه در سایر شهرهای کشور

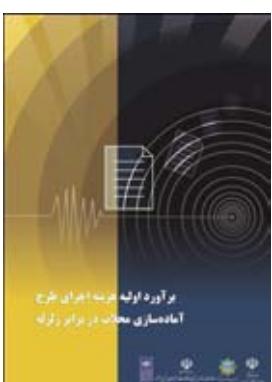
در این مستند بر اساس تجارب کسب شده در دو شهر کرمان و گرگان در زمینه اجرای برنامه آماده‌سازی محلات، برنامه اجرایی و فرآیند اجرایی برای تعمیم دستاوردها به کل کشور ترسیم شده است. در قسمت برنامه اجرایی، جداول برنامه‌ریزی اجرایی و ساختار شکست پژوهش ارائه شده است، همچنین زمان‌بندی اجرایی مورد نیاز پیش‌بینی شده است. در قسمت فرآیندهای اجرایی، اقدامات و فعالیت‌ها با استفاده از نمودارهای جریان فعالیت، در سه سطح، ملی، استانی و محلی به تفکیک ارائه شده است. مدیران و مجریان طرح در سطوح مختلف می‌توانند از این مستند در برنامه‌ریزی‌ها استفاده کنند.

۴-۶- برآورد هزینه طرح جهت اجرا در سایر محلات

در کشور

بر اساس تجارب فعالیت‌های انجام شده در شهرهای کرمان و گرگان در زمینه اجرای طرح آماده‌سازی محلات، برآورد اولیه‌ای از هزینه مورد نیاز برای اجرای طرح مدیریت بحران در هر محله استخراج شد. سپس با مشخص کردن فعالیت‌های کلیدی که شامل یازده فعالیت است، سهم هر فعالیت

اجرایی از کل هزینه مشخص شده است. فعالیت‌های کلیدی طرح مدیریت بحران محلات عبارتند از: «برگزایی کارگاه‌های حساس‌سازی محلات»، «بررسی و انتخاب محلات نمونه جهت اجرای طرح»، «اجرای مراحل ورود به محلات»، «آموزش‌های عمومی و تخصصی به داوطلبان محلات»، «تشکیل کمیته مدیریت بحران در سطح محله»، «تشکیل تیم‌های تخصصی محلات»، «خرید تجهیزات امدادی و ایمنی محلات»، «خرید کانکس ایمنی و امداد و نجات محله»، «برگزاری مانور آمادگی محلات»، «تشویق و انگیزش مشارکت‌کنندگان در محلات»، «مستندسازی اقدامات انجام شده در محلات». سپس با در نظر گرفتن هزینه کل، مقادیر هزینه هر فعالیت استخراج شده است. این گزارش می‌تواند مدیران بحران استان‌ها را در بودجه‌بازی برای اجرای طرح مدیریت بحران محلات یاری رساند.

۷-۳- پیش‌نویس تفاهمنامه با جمیعت هلال احمر

جهت آموزش و راهاندازی حمایتی برنامه آماده‌سازی محلات

از آنجا که اقدامات مدیریت بحران در کشور و به ویژه در آماده‌سازی محلات در برابر سوانح و حوادث، نیازمند فرهنگ‌سازی و عزم جدی مدیران و همکاری و مشارکت همه جانبه دستگاه‌ها و نهادهای مسؤول و ذی‌نفع است، لذا این تفاهمنامه تلاش دارد تا با اشاره به برخی از اهداف مشترک، بستری را فراهم سازد تا نیروهای اجرایی در سطح محلی بتوانند با کمترین اتلاف سرمایه و انرژی به بهترین و اثربخش‌ترین دستاوردها در زمینه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله نائل شوند.

لازم به تأکید است که تفاهمنامه حاضر پیش‌نویسی است که حاصل مجموعه دستاوردهای اجرای برنامه در دو شهر کرمان و گرگان در نه محله طی پنج سال به دست آمده است. اهداف این تفاهمنامه در سیزده دسته مختلف ذکر شده‌اند و جزئیات و اجزای کلیدی هر یک در جداولی آورده شده است که این جداول نشان دهنده سهم همکاری و مشارکت جمیعت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و سازمان مدیریت بحران هستند. پیگیری تبادل این تفاهمنامه در سطح ملی می‌تواند بسیاری از امور را در سطح اجرایی تسهیل و مجریان طرح مدیریت بحران محلات را در بهتر اجرا کردن این طرح یاری رساند.

۳-۸- بانک اطلاعات و مستندات موجود در برنامه مشترک درخصوص

آماده‌سازی محلات

بانک اطلاعات و مستندات موجود در برنامه مشترک درخصوص آماده‌سازی محلات، حاصل جمع‌آوری و دسته‌بندی کلیه اطلاعات موجود در این حوزه از دفاتر تهران، گرگان و کرمان است. کلیه اطلاعات در این حوزه در شانزده دسته به صورت مجزا دسته‌بندی شده و در قالب صفحات وب قابل استفاده علاقه‌مندان هستند. دسته‌بندی‌های در نظر گرفته شده برای بانک اطلاعات و مستندات اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی شامل «بروشورها»، «گزارش‌های

مالی»، «فیلم»، «عکس‌ها»، «پوسترها»، «طرح‌های پیشنهادی»، «گزارش‌ها»، «منابع آموزشی»، «کارگاه‌های برگزار شده»، «مستندات مربوط به شهر کرمان»، «مستندات مربوط به شهر گرگان»، «مستندات مربوط به شهر تهران»، «مجموعه اسلایدها»، «راهنمای استفاده از بانک اطلاعات»، «اسامی همکاران» و «تماس با ما» است. بانک اطلاعات محلات به عنوان مستند نهایی این حوزه در برگیرنده تمامی اطلاعات این برنامه در مورد طرح آماده‌سازی محلات بوده و در اختیار سازمان مدیریت بحران کشور قرار دارد.

فصل دوم

استراتژی های
استمرار طرح آماده سازی محلات
در کشور

این گزارش بر اساس گردآوری و تحلیل نتایج اجرای برنامه مشترک پنج ساله دولت جمهوری اسلامی ایران و برنامه عمران ملل متحد با عنوان ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۹ - ۱۳۸۴) در دو شهر گرگان و کرمان به صورت پایلوت صورت گرفت، تنظیم شده است.

از آنجا که سعی شده تا تمامی تجارب حاصل از اجرای برنامه مستند شوند و مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند، بنابراین خوانندگان در قسمت‌هایی با مجموعه وسیعی از یافته‌ها، راهکارها و پیشنهادها روبرو خواهد شد که این یافته‌ها لازم‌الاجرا نیستند و عموماً جنبه پیشنهادی دارند.

از آنجا که موضوعات مطرح در مدیریت بحران به صورت پویا، دائماً در حال تغییر و تحول هستند، بنابراین موارد مطرح شده در این گزارش نیز از این اصل مستثنی نبوده و نباید به عنوان اصول قطعی، بهترین روش یا حرف آخر در این حوزه در نظر گرفته شود بلکه تنها به عنوان گامی نخست در راه تداوم طرح و ارتقای ظرفیت‌های مدیریت بحران در کشور محسوب می‌شود.

این گزارش برای آمادگی و پیشگیری از وقوع بحران ناشی از سوانح طبیعی به ویژه زلزله در مناطق شهری در کشور درباره تداوم طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی تدوین شده است. از این گزارش می‌توان در شرایط عادی برای بهبود برنامه‌ریزی آماده‌سازی محلات در بحران استفاده کرد. این گزارش به گونه‌ای تدوین شده تا بتوان در محیط شهری یا روستایی از آن استفاده کرد. تاکید کلی گزارش بر آماده سازی محلات در برابر سوانح با مشارکت مردم محلی با حفظ ارزش‌ها و فرهنگ حاکم بر محلات است. علی‌رغم این تأکید، هدف گزارش به هیچ عنوان نسخه‌پیچی نیست و مطالب این گزارش همواره انعطاف لازم برای اجرا در شرایط مختلف را دارند. گفتنی است که این گزارش برای استفاده در شرایط اضطراری یا حین وقوع بحران، تدوین نشده و به هیچ عنوان جایگزین کتاب‌ها و مجموعه‌های آموزشی رسمی در این حوزه نیست. با این وجود، در شرایط عادی می‌توان از تجارب ذکر شده در این گزارش برای بالابردن سطح آمادگی و ارتقای ظرفیت‌های مدیریت بحران، در برابر سوانحی همچون زلزله استفاده کرد.

چارچوب زمانی که محدوده اجرای موارد ذکر شده در این گزارش را تعیین می‌کند به شرایط موجود هر شهر و میزان اقدامات انجام شده در آن بستگی دارد. ممکن است ماه‌ها زمان صرف شود تا سازمان‌ها با مشارکت مردم بتوانند موارد تأکید این گزارش را بسترسازی و اجرا کرده و آنها را نهادینه کنند. در برخی از شرایط بدون اختصاص بودجه‌ای ویژه و با شرایط حداقل می‌توان بخش قابل توجهی از اهداف ایمنی و آمادگی در برابر سوانح را تأمین کرد.

بخش اول

اصول و مفاهیم مدیریت بحران محلات

- ✓ مفاهیم کلیدی مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی چیست؟
- ✓ مراحل اجرایی مدیریت بحران محلات کدام است؟

۱-۱-۱- تعاریف و مفاهیم کلیدی مدیریت بحران محلات

در این بخش برای دستیابی به تعریفی مشترک از واژگان به کار برده شده، تعاریف کلیدی مطرح در «مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی» آورده شده است.

۱-۱-۱-۱- مدیریت بحران محلات

در بیشتر کشورهای جهان، ساز و کارهای مقابله با بحران و مدیریت آن حوزه‌ای است که غالباً توسط دولت برنامه‌ریزی و اجرا می‌شود. علی‌رغم دقت برنامه‌ریزی‌ها در ستادهای بحران و دانش به روز کارشناسان، همواره در زمان وقوع حادثه، مردم منطقه با انبوهی از مشکلات مواجه می‌شوند و عموماً مسؤولیت اصلی متوجه نهادهای دولتی و سازمان‌ها و نهادهای وابسته به آنها می‌شود. علت اصلی این مشکلات طراحی از بالا به پایین برنامه‌ها است که نقش اصلی‌ترین ذی‌نفعان حادثه یعنی مردم حادثه‌دیده را در مدیریت بحران به فراموشی می‌سپرند. مدیریت بحران محلات پاسخی به کارا نبودن این نوع برنامه‌ریزی است. تمرکز مدیریت بحران محلات بر آن است تا بتواند با برنامه‌ریزی در محلات قدرت پاسخگویی به بحران را در مردم محلی بالا برده و ضمن واجذاری مسؤولیت به آنها و توانمندسازی محلات در زمان وقوع بحران، وارد عمل شده و شرایط مناسبی را برای پاسخگویی در محلات ایجاد کند.

۲-۱-۱- مشارکت

مفهوم مشارکت در سال‌های گذشته تغییرات زیادی کرده و از سال ۱۹۷۰ ادبیات زیادی در این زمینه تولید شده است که به درک بهتر از مفهوم مشارکت کمک می‌کند. اما در عین حال هنوز تعریف و جمع‌بندی مشترک و جامعی در مورد مشارکت ارایه نشده است. سه شاخص برای تشخیص کار مشارکتی در نظر گرفته می‌شود. این شاخص‌ها شامل: ۱- داوطلبانه بودن (که بر عنصر اختیار در کنش مشارکتی اشاره دارد) ۲- آگاهانه بودن (کنشگر نسبت به موضوع اطلاع و شناخت دارد) ۳- مسؤولیت‌پذیری در برابر کنش و آثار مترقب بر آن است. اما برخی از این تعابیر مشارکت عبارتند از:

- مشارکت به مثابه همکاری
- مشارکت به مثابه درگیر شدن
- مشارکت به مثابه سازماندهی
- مشارکت به مثابه توانمندسازی

۱-۱-۳- بسیج اجتماعی در جوامع محلی

بسیج اجتماعی جریان‌سازی تحرکی بر انگیخته از بطن عده‌ای از ساکنان یک منطقه است. این تحرک مستلزم تشکیل گروهی سازمان‌یافته است که توسط همان افراد ایجاد شده و با انگیزه‌ای مشخص به حضور

خود در اجتماع جهت می‌بخشد. این سازماندهی نیازمند حضور و انجام فعالیت راهبری توسط نیروهای خارج از جامعه محلی است.

کارآیی چنین راهبری وابسته به توان او در برانگیختن اعتماد در بین مخاطبان است. اعتمادسازی فرآیندی است که با تشریح شفاف اهداف طرح توسط تسهیلگر متخصص آغاز شده و در استمرار تعامل بین او و جامعه هدف ادامه می‌یابد. راهبر نیز به صورت «پیش‌قراول» عمل کرده و راه را برای ورود سازمان پشتیبان هموار می‌سازد.

۴-۱-۱- محله

در مباحث مربوط به کاهش خطر بلایا یک محله مشتمل بر مردمی است که در یک محدوده جغرافیایی زندگی می‌کنند و به واسطه محل و قرار گرفتن در معرض مخاطرات مشترک، تجارب مشترکی در زمینه پاسخ به مخاطرات و بلایا دارند. تعریف محله در قالب حس هویتی و ارتباطات عاطفی اعضا به یکدیگر، وجود نشانه‌ها، هنجارها و ارزش‌های مشترک، تأثیر دو طرفه علایق مشترک و تعهد به رویارویی در مقابل نیازهای مشترک ارائه شده است.

به عبارت دیگر محله به عنوان واحد پایه و اولیه سازمان کالبدی از فضای ساختاری شهر است. این واحد از تجمع پیوستگی کم یا زیاد، معاشرت نزدیک، روابط محکم همسایگی و اتحاد رسمی میان گروهی از مردم به وجود می‌آید. محلات در گذشته صرف نظر از حجم و وسعت محله حدود عرفی خاصی داشته که برای ساکنان آن مشخص و قابل شناسایی بوده است.

۱-۵- توامندسازی

در فرآیند توسعه انسانی پایدار، توامندسازی و یا توان‌افزایی به عنوان «حق توسعه» تعریف می‌شود. این فرآیند در چرخه آگاه‌سازی، بسترسازی، دسترسی و کنترل تحقق می‌پذیرد. در توان‌افزایی توان بالقوه افراد از طریق خلوفیتسازی به توان بالفعل تبدیل شده و فرد با مشارکت و مداخله در کلیه مراحل این فرآیند، احساس اعتماد به نفس، تعلق خاطر و مالکیت نسبت به دستاوردهای خود دارد.

۲-۱- مراحل اجرایی مدیریت بحران محلات

در این بخش به صورت اجمالی به بررسی «مراحل کلی اجرای طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی»، «مکانیسم اجرای طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی» و «فرآیند اجرایی مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی» پرداخته شده است.

۱-۲-۱- مراحل کلی طرح مدیریت بحران محلات در شهرهای کرمان و گرگان

در نمودار زیر مراحل کلی طرح برنامه مدیریت بحران محلات آورده شده است. در این بخش سعی شده تا به اهم موارد و اقدامات انجام شده در هر یک از مراحل اشاره شود.

مراحل کلی طرح مدیریت بحران محلات

نمودار ۲- مراحل کلی طرح مدیریت بحران محلات در شهرهای کرمان و گرگان

۱-۱-۱- تشكيل کارگروه مدیريتي

مرحله اول از طرح مدیریت بحران محلات، تشکیل کارگروه مدیریتی در سطح استان است. کارگروه مدیریتی، مجموعه‌ای از مدیران و تصمیم‌گیران کلیدی استان یا شهر است که با حمایت و توافق آنها، اجرای برنامه مدیریت بحران محلات امکان‌پذیر می‌شود، کلیه اقدامات انجام شده در شهر یا استان درباره مدیریت بحران محلات، زیر نظر این کارگروه انجام خواهد شد.

تشکیل این کارگروه، ضمن تضمین استمرار طرح مدیریت بحران محلات، اقدامات مورد نیاز برای انجام در شهر را تسهیل و هماهنگی را برای تیم اجرایی آسان تر خواهد کرد. کارگروه مدیریتی دارای وظایف کلیدی است که در مراحل اجرایی به آن پرداخته خواهد شد.

۱-۲-۱- تعیین مجری

یکی از وظایف کارگروه مدیریتی، تعیین مجری طرح است. بنا به ظرفیت‌های موجود در شهر، نهادهای فعال در شهر، سازمان‌های غیردولتی فعال و متخصص در این حوزه، مجری انتخاب می‌شود.

۱-۳-۱- تدوین برنامه اجرایی

به پیشنهاد مجری و با توجه به اصول کلی مدیریت بحران مبتنی بر جوامع مجلی، طرح اولیه نوشته شده و توسط کارگروه تصویب می‌شود. پس از تصویب طرح، بر اساس مفاد آن برنامه اجرایی تهیه می‌شود تا نحوه اجرای طرح توسط مجری قابل ردگیری باشد.

۱-۲-۴-اجرای برنامه مدیریت بحران محلات

بر اساس برنامه اجرایی تهیه شده، طرح در شهر اجرا می‌شود.

۱-۲-۵-کنترل و نظارت

کارگروه مدیریتی در تمامی مراحل اجرا، کار را نظارت و کنترل خواهد کرد. برنامه اجرایی یکی از ابزارهای ناظرتی برای کارگروه است و همچنین نظارت مستمر بر کار مجری می‌تواند نظرات اصلاحی را قبل از وقوع نقایص و مشکلات منتقل کرده و اثربخشی کار را بیشتر کند.

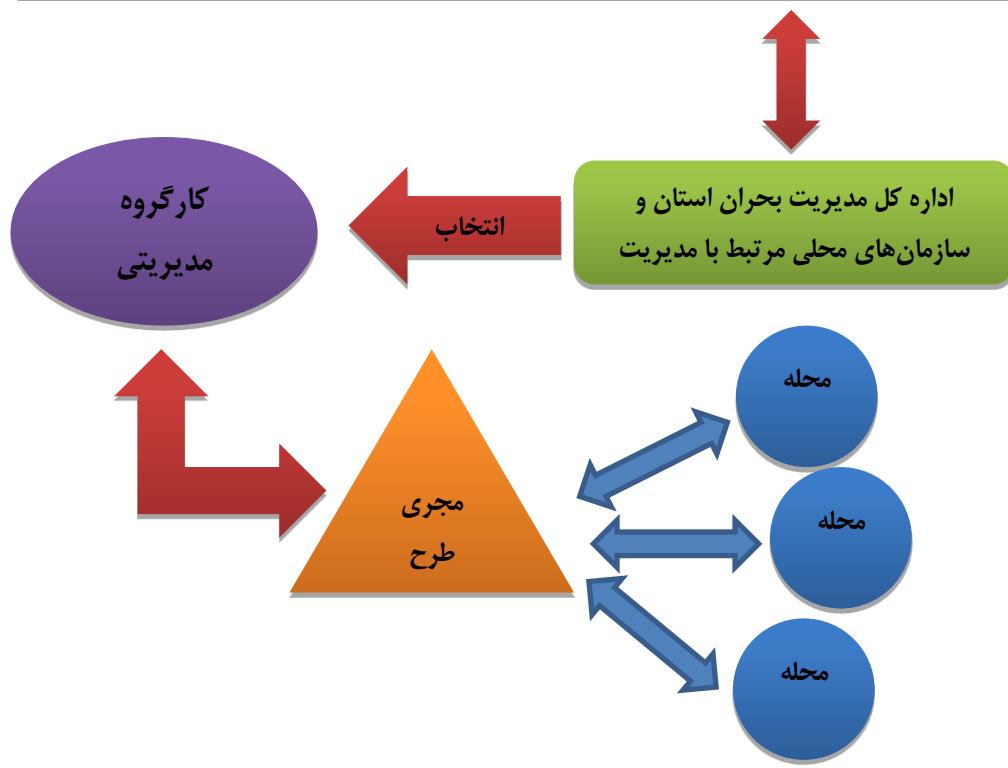
۱-۲-۶-مستندسازی

مستندسازی یکی از اقداماتی است که همواره در تمامی مراحل مورد نیاز است، بدین منظور کارگروه مدیریتی، تیمی را باید مسؤول مستندسازی مستمر از تمامی اقدامات و تصمیم‌ها کند. مستندسازی به مدیران کمک خواهد کرد که از تجربیات خود بهترین استفاده و بهره را ببرند.

۱-۲-۷-مکانیسم اجرایی برنامه مدیریت بحران محلات در شهرهای کرمان و گرگان

در نمودار زیر مکانیسم اجرایی برنامه مدیریت بحران محلات که در دو شهر گرگان و کرمان انجام شده به همراه ارتباطات سازمانی و اجرایی نشان داده شده است. این نمودار نشان می‌دهد که ارتباط نهادها و سازمان‌های ملی که در راس آنها سازمان مدیریت بحران کشور قرار دارد و به شیوهً متداول و رسمی از طریق مسیرهای ارتباطی تعریف شده، کارگروه‌های تخصصی مدیریت بحران و سایر نهادهای همکاری در سطح ملی برقرار شده است. در سطح استان، اداره کل مدیریت بحران به عنوان نماینده سازمان مدیریت بحران و متولی اصلی، وظیفه هماهنگی سازمان‌ها و نهادهای اجرایی استانی را بر عهده دارد. بنابراین بر اساس ظرفیت‌های موجود استان، کارگروه مدیریتی «مدیریت بحران محلات» متشکل از نمایندگان منتخب مدیران و تصمیم‌گیرندگان کلیدی استان شکل می‌گیرد. همانگونه که در قسمت قبل تشریح شد، کارگروه مدیریتی وظیفه انتخاب مجری و هماهنگی با او را خواهد داشت. مجری نیز ضمن اجرای برنامه و ارتباط مستقیم با محلات، ارتباط تنگاتنگ با کارگروه مدیریت داشته و در صورت بروز مشکل یا نیاز به هماهنگی و ارتباط با سایر سازمان‌های مرتبط با مدیریت بحران استان، از طریق کارگروه مدیریتی، مسائل را پیگیری و حل و فصل خواهد کرد.

سازمان مدیریت بحران کشور
کارگروه‌های تخصصی مدیریت بحران
وزارت خانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با مدیریت بحران

نمودار ۳- مکانیسم اجرایی برنامه مدیریت بحران محلات در شهرهای کرمان و گرگان

۱-۲-۳- فرآیند پیشنهادی اجرای طرح مدیریت بحران محلات در شهرهای کشور

با توجه به مکانیسم اجرایی یاد شده و مراحل کلی اجرای برنامه مدیریت بحران محلات، در زیر به تشریح گام به گام فعالیت‌ها پرداخته می‌شود. در این فرآیند، هر یک از گام‌ها با همکاری یک یا چند نهاد صورت می‌پذیرد.

گام اول: فراهم ساختن مقدمات اجرا

تشکیل کارگروه مدیریتی

همانگونه که در مراحل کلی اجرا آورده شد، یکی از مهم‌ترین مراحل، تشکیل کارگروه مدیریتی است که متشكل از سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با مدیریت بحران در سطح استان است. شکل‌گیری این کارگروه، می‌تواند به استمرار و حمایت از طرح و اجرای موفق آن کمک کند، همچنین هماهنگی‌های مورد نیاز در سطح استان و پایش مستمر بر کار مجري را نیز به همراه خواهد داشت.

حساس سازی کارگروه مدیریتی

با توجه به اینکه اغلب اعضای کارگروه مدیریتی با موضوع مدیریت بحران آشنا هستند، اما حساس سازی کارگروه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. منظور این است که با بررسی نتایج طرح‌های ارائه شده در کشور و مشکلات آنها، پیش از آغاز کار باید تمامی اعضای کارگروه نسبت به اجرا و حمایت از این طرح هم فکر و هم عقیده باشند و یکدی و حساسیت نسبت به موضوع در میان آنها به وجود آید.

دربیافتن طرح‌های پیشنهادی

با توجه به چارچوب و اهداف عملیاتی پیش‌بینی شده توسط کارگروه، سازمان‌های دولتی و غیردولتی عضو و غیرعضو می‌توانند بر اساس اهداف و رسالت سازمانی خود، طرح‌های پیشنهادی را به گروه کاری ارسال کنند. این طرح‌ها می‌توانند شامل طرح‌های اجرایی و یا طرح‌های پشتیبانی باشد.

گفتنی است، از آنجایی که طرح‌های ارایه شده از سوی نهادهای دولتی اغلب در راستای رسالت سازمانی آنها قرار دارد، میزان مشارکت آنها در اجرای طرح پیشنهادی در قالب منابع مالی، نیروی کارشناسی و یا زیرساخت‌هایی که در اختیار طرح قرار می‌دهند، در طرح

پیشنهادی مشخص می‌گردد. به عنوان مثال سازمان‌ها می‌توانند مکان برگزاری جلسات، ارائه آموزش، ارائه تجهیزات و پشتیبانی از تامین منابع را برای مجری طرح فراهم کرده و از این طریق با طرح مشارکت کنند. کارگروه باید بستر مناسب برای دریافت طرح‌های پیشنهادی از سوی سازمان‌های دولتی و غیردولتی عضو و غیرعضو را فراهم کند. همچنین کارگروه می‌تواند از طریق فراخوان و اعلان عمومی، ظرفیت‌های فعال در استان را در این حوزه شناسایی کند و یا با درخواست از گروه‌های توانمند در سایر استان‌ها، این ظرفیت را در استان، از طریق آموزش به گروه آموزشگران ایجاد کند.

فرایند تصویب طرح‌های پیشنهادی به این صورت است که پس از اعلان کارگروه، ابتدا طرح‌های دریافت شده توسط اعضای کارگروه با معیارهایی مانند مسایل فنی، میزان تاثیرگذاری، تقویت همکاری بین‌بخشی و نظایر آن بررسی و اولویت‌بندی می‌شود. سپس طرح‌های ارسالی از سوی کارشناسان کارگروه و دستگاه‌های حمایت‌کننده از منظر فنی و تامین منابع مالی در هر شهر بررسی می‌شوند و با توجه به بررسی‌های کارشناسی انجام شده، پس از گفتگو درباره آنها، تصمیم‌گیری نهایی انجام می‌شود.

انتخاب مجری طرح محلات در استان

انتخاب مجری باید پس از بررسی ظرفیت‌های موجود در استان انجام شود. اغلب موارد اولویت با سازمان‌های غیردولتی فعال در این حوزه است که می‌توانند ارتباط سهل و صمیمی با مردم محلات برقرار کرده و مدیریت بحران را در سایر برنامه‌های محلی بگنجانند. همچنین از آنجا که «مدیریت بحران محلات» نیاز به ارتباط تنگاتنگ با مردم محله دارد، بنابراین استفاده از ظرفیت سازمان‌های غیردولتی

می‌تواند نهادهای متولی را در رسیدن به این مهم یاری رساند و مشکلاتی از قبیل حضور دائم در محلات نظارت و حمایت مستمر از ایشان را تسهیل کند.

بر اساس هماندیشی و همفکری انجام شده در کارگروه، باید توافق‌های لازم درباره انتخاب مجری طرح انجام شود و سازمان‌های همکار و پشتیبان نیز نحوه حمایت از مجری را در قالب تفاهمنامه‌ای رسمی اعلام کنند. بدیهی است که بدون کمک و پشتیبانی نهادهایی همچون جمعیت هلال احمر یا سازمان آتش‌نشانی و سایر دستگاه‌های مرتبط، مجری کارایی لازم در اجرای طرح را کسب نخواهد کرد.

گام دوم: انتخاب محلات

بر اساس تعریف محله، یکی از وظایف کارگروه، نهایی کردن محلاتی است که کار «مدیریت بحران محلات» در آنجا توسط مجری انجام خواهد شد. با توجه به حساسیت کار با محلات تعداد محلات در وهله اول باید کم باشد تا بر اساس نتایج آن، طرح را در شهر گسترش داد. دلیل این پیشنهاد این است که در صورت موفقیت‌آمیز نبودن طرح، یا مواجهه با مشکلات پیش‌بینی نشده یا ضعف مجری در اجرای طرح، ممکن است اعتماد مردم محلی نسبت به طرح مدیریت بحران محلات از بین رفته و بازسازی این اعتماد بسیار دشوار و در شرایطی غیرممکن شود.

معیارهای اولیه برای انتخاب محلات نمونه

برای انتخاب محلات به منظور شروع کار با تجربه‌ای به دست آمده در اجرای طرح‌های مشابه مجموعه‌ای از معیارها به عنوان معیارهای اصلی و معیارهای فرعی جهت انتخاب محلات ارائه شده که می‌توان از آنها جهت انتخاب محله استفاده کرد.

- بافت محله
- تراکم گروه‌های آسیب‌پذیر
- تراکم جمعیت بالا
- وضعیت اقتصادی
- نزدیکی به گسل‌های اصلی و فرعی
- وجود تاسیسات خاص
- دسترسی‌ها
- دسترسی به امکانات امدادی
- علاقمندی مردم محلی
- تمایل دستگاه‌های مرتبط
- تنوع در انتخاب محلات

گام سوم: ورود به محلات

ورود به محلات یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین مرحله طرح مدیریت بحران محلات است که کارگروه باید با هم‌فکری و تعقل جمعی افراد و به کمک مجری، برای آن برنامه‌ریزی کند. معمولاً ورود ناموفق به محلات، کل طرح را مورد پوشش قرار داده و سبب نبود کارایی لازم و یا شکست آن می‌شود. در این گام باید مردم محل در جریان امر قرار گرفته و اهمیت موضوع برای آنها مشخص شود، در غیر این صورت طرح با شکست مواجه خواهد شد.

مردم باید در برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها نقش داشته باشند و کارگروه باید از نقش مردم در تصمیم‌گیری‌ها حمایت کرده و به عنوان یک نهاد پشتیبان به نظر مردم درباره آمادگی در برابر سوانح، احترام گذاشته و در حیطه قانونی این تصمیم‌ها را به رسمیت بشناسد.

گام چهارم: تشکیل تیم مدیریت بحران محله

همان‌طور که جهت آمادگی و مقابله با سوانح در سطح ملی و میانی (استان، شهرستان و شهر) نیاز به ساختار مدیریتی واحد و یکسانی است، در سطح محلی نیز باید تیم مدیریت بحران محله مشکل از افراد توانمند و معتمدی باشند که در مدیریت، برنامه‌ریزی و اجرای اقدامات ضروری جهت کاهش اثرات حوادث و بلایای احتمالی در محله ایفای نقش کنند و این مسؤولیت را با همکاری ساکنان محله بر عهده گیرند.

این گام یکی از مهم‌ترین گام‌های این گزارش است. کار با مردم نیازمند روایه‌ای مشارکتی است و مجری طرح باید دارای این نگرش باشد که مردم می‌توانند و کار باید به خود آنها واگذار شود، در این راه تلاش مجری در تسهیل، هماهنگی و پشتیبانی از مردم محله ضروری است.

در ابتدا باید هسته اولیه تیم مدیریت بحران محلی شناسایی و انتخاب شوند. هسته اولیه، گروهی از افراد محله‌ای منتخب هستند که با کمک آنها سایر افراد محل نیز تشویق شده و در برنامه مشارکت خواهند کرد. معیارهای مهم در انتخاب اعضاء شامل معیارهای اصلی و معیارهای فرعی است. معیارهای اصلی مجموعه‌ای از معیارها هستند که ضروری است افراد تیم از آن برخوردار باشند. معیارهای فرعی نیز مجموعه‌ای از معیارها است که داشتن آن برای افراد تیم ضروری نیست اما به عنوان نقاط قوت محسوب می‌شود.

گام پنجم: آموزش عمومی

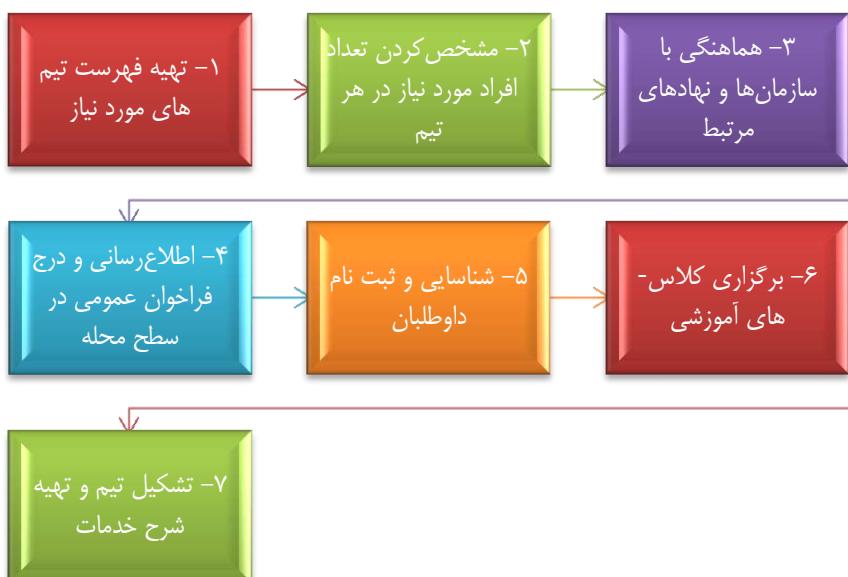

جهت آمادگی ساکنان محله در برابر زلزله، ارائه آموزش‌های عمومی و ویژه امدادی ضروری است. این آموزش‌ها توانایی مردم محله را در کمک صحیح به خانواده و همسایگان در هنگام وقوع زلزله را افزایش می‌دهد. جهت نیل به این مهم با همکاری کارگروه مدیریت و سازمان‌ها و نهادهای عضو همچون جمعیت هلال احمر و سازمان آتش نشانی، آموزش‌های لازم امدادی (نظیر امداد و نجات، کمک‌های اولیه و اطفاء حریق) به علاقه‌مندان ارائه می‌شود.

گام ششم: تشکیل تیم‌های تخصصی

از آنجایی که یکی از دلایل اجرای طرح «مدیریت بحران مبنی بر جوامع محلی» در محلات شهری، انجام اقدامات ویژه امداد و نجات در ساعت طلائی اولیه (۷۲ ساعت) پس از وقوع زلزله است، به همین منظور لازم است تا در سطح محلات تیم‌های تخصصی امدادی تشکیل شود. یکی از وظایف هسته اولیه و تیم مدیریت بحران محلات شناسایی افراد داوطلبی است که تمایل به فراگرفتن آموزش‌های تخصصی در این باره دارند. تیم‌های تخصصی وظیفه دارند تا زمان رسیدن نیروهای امدادی دولتی، جان همسایگان خود را نجات دهند. در نمودار شماتیک زیر، مراحل شکل‌گیری تیم‌های تخصصی محلات آورده شده است.

نمودار ۴- مراحل شکل‌گیری تیم‌های تخصصی محلات

گام هفتم: تجهیز محله

در زمان وقوع زلزله، گاهی به علت نبود تجهیزات یا ابزار امدادی، نجات جان بسیاری از انسان‌ها به تأخیر افتاده و ناممکن می‌شود. پس از برگزاری کلاس‌های آموزشی و تشکیل تیم‌های تخصصی، باید ابزار و تجهیزات امدادی مورد نیاز محله فراهم شود. این تجهیزات می‌توانند در یک کانکس و در مکان امن و قابل دسترسی برای عموم و با توجه به نیاز محله (تعداد ساکنین و ساختمان‌ها) و توانمندی اعضای تیم تهییه و نگهداری شوند.

گام هشتم: تمرین و مانور

در این مرحله تیم مدیریت بحران محله با همکاری سازمان‌های تخصصی در امر مقابله با وقوع حوادث احتمالی (جمعیت هلال احمر، اداره کل مدیریت بحران استان، آتش‌نشانی)، مانور زلزله را در محله برگزار

می‌کنند. پیشنهاد می‌شود در فواصل زمانی مشخص مانور در محله با مشارکت مردم محله و تیم‌های مدیریت بحران محله اجرا شود.

اهداف اجرای مانور

از اهداف کلی برگزاری مانور می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- بررسی و شناخت نقاط ضعف در عملکرد
- ارزیابی میزان اثربخشی آموزش‌ها
- افزایش روحیه مشارکت و همکاری
- تمرین و بازآموزی آموخته‌ها
- هماهنگی بین افراد محله
- تجربه همکاری در شرایط اضطراری

گام نهم: مستندسازی

هدف اصلی در فرآیند مستندسازی تجارب به دست آمده، الگوبرداری و کسب تجربه از رویدادهای گذشته برای بهبود عملکرد آتی مدیران و کارکنان است. از مهم‌ترین اهداف فرآیند مستندسازی تجارب، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

- حفظ و مدیریت بهینه تجارب به عنوان یکی از دارایی‌های فکری مهم؛
- کمک به کاهش هزینه‌ها به علت کاهش راهکارهای مبتنی بر آزمون و خطاء؛ انتقال تجارب ارزشمند به پروژه‌های مشابه می‌تواند سبب جلوگیری از تکرار خطاها و دوباره‌کاری‌ها شود.
- بستری‌سازی برای افزایش خلاقیت و نوآوری در میان مدیران و مردم محلات؛ هر اقدامی در جهت مدیریت و پیشگیری از بحران در محلات، بی‌شک فرصتی برای ابراز خلاقیت‌ها است که جمع‌آوری و ثبت آن در فرآیند مستندسازی می‌تواند فرصتی برای انتقال آن به دیگران باشد.
- جهت دادن مدیران و مردم محلات به سمت ثبت تجربیات خود
- ثبت وقایع به صورت نظام‌مند، ثبت وقایع و اطلاعات به صورت سیستماتیک اولین گام در مستندسازی مدیریت سوانح است.
- مقایسه اقدامات انجام شده در کل کشور؛ مستندسازی، این امکان را فراهم می‌سازد تا اقدامات صورت گرفته در شهرهای مختلف کشور، بومی‌سازی شده و با در نظر گرفتن آداب، رسوم، موقعیت جغرافیایی و فرهنگ کشور، در سایر شهرهای کشور اجرا شده و مورد ارزیابی و مقایسه قرار گیرند.
- کشف شکاف‌های موجود در اجرای برنامه‌ها، گاه علی‌رغم برنامه‌ریزی‌های قبلی، مدیریت بحران محلات با مشکلات پیش‌بینی نشده‌ای روبرو می‌شود و نتایج مطلوب به دست نمی‌آید بنابراین انتقال مسیرهای ناموفق طی شده به دیگران، در صرفه‌جویی زمان و کشف مشکلات و شکاف‌های برنامه موثر خواهد بود. همچنین انتقال تجرب ارزشمند به پروژه‌های

مشابه سبب جلوگیری از تکرار خطاهای دوباره کاری ها شده و آزمودن راهکارهای جدید و درس گرفتن از بهترین تجارت و انتقال سریع و موثر از آموخته ها را تسهیل می کند.

بخش دوم

ضرورت و چالش های تداوم طرح مدیریت بحران محلات

- ✓ ضرورت تداوم طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی چیست؟
- ✓ چالش های فراروی تداوم طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی کدام است؟

۱-۲- ضرورت استمرار طرح مدیریت بحران محلات

طرح «مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی»، از جمله برنامه‌ها و اقداماتی است که در صورت اجرای موفق، بار بسیار سنگینی را از دوش دولت و سازمان‌های امدادرسان برخواهد داشت. آمار نشان می‌دهد که تعداد بسیاری از نجات‌یافته‌گان سوانح گذشته، توسط مردم محلی و پیش از رسیدن نیروهای امدادرسان به محل حادثه نجات یافته‌اند. با توجه به این مطلب و با افزایش میزان آگاهی و توانمندی نیروهای محلی، حجم بسیار زیادی از قربانیان بالقوه حوادث آتی کاهش خواهد یافت. با توجه به میزان اهمیت این طرح برای سازمان‌ها و نهادهای متولی مدیریت بحران، ضرورت توجه به استمرار طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی نیز از اهمیت دو چندانی برخوردار است.

استمرار و پایداری، دغدغه تمامی طرح‌هایی است که به منظور کاهش خسارت و آماده‌سازی مردم در برابر سوانح صورت می‌گیرد. آماده نگاه داشتن گروهی از داوطلبان محلی امر بسیار دشوار و نیازمند برنامه‌ریزی و اهتمام همگانی دستگاه‌ها و نهادهای همکار در زمینه مدیریت بحران است.

از طرفی، موضوع آمادگی و مقابله با بحران مساله‌ای نیست که به صورت روزانه مردم محلات با آن سر و کار داشته باشند و عموماً پس از گذشت زمانی چند از وقوع یک حادثه، اثرات آن کمرنگ می‌شود. از سویی دیگر بسیاری از مناطق کشور به صورت جدی در معرض مخاطرات و بحران‌های طبیعی و غیر طبیعی قرار دارند و هزینه‌های فراوانی که شکل‌گیری حرکت‌های اجتماعی به خود اختصاص می‌دهد، نیازمند بهره‌برداری و پشتیبانی برنامه‌ریزی شده و اصولی است.

حرکت‌های مردمی و بسیج اجتماعی برای اقداماتی همچون آمادگی در برابر بحران ممکن است انرژی و هزینه زیادی را به خود اختصاص دهد اما این هزینه در برابر حفظ جان مردم در صورت وقوع سوانحی همچون زلزله، قابل مقایسه نیست. از سویی دیگر، از بین بردن این حرکت و انگیزه مردمی نیز به سادگی امکان پذیر است. مسائلی از جمله تغییر مدیران، تغییر رویکردها، در اولویت قرار نداشتن اقدامات و نظایر آن، نباید به عنوان سدی در برابر این اقدامات عمل کند زیرا در چنین شرایطی اصلاح و ایجاد اعتماد مجدد مردم محلی امکان پذیر نخواهد بود.

بنابراین ضروری است تا در زمان آغاز طرح‌هایی همچون «مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی» که بر پایه و اساس مشارکت مردم شکل می‌گیرد، به مقوله پایداری و استمرار آن فکر شده و برای آن برنامه‌ریزی شود. همچنین باید فضایی پایدار برای مشارکت مردم ایجاد شود که بتوانند با اطمینان بیشتری به اجرای طرح پردازند.

۲-۲- چالش‌های فراروی تداوم طرح مدیریت بحران محلات

همانگونه که گفته شد، مدیریت و سازماندهی حرکت‌های مردمی امر دشوار و نیازمند دانش و علم کافی در این زمینه است. علی‌رغم این موضوع، اجرای چنین طرح‌هایی همواره با چالش‌هایی روبرو است که در ادامه به اهم این موارد اشاره می‌شود.

۱-۲-۱- هماهنگی سازمان‌های متولی

یکی از مهم‌ترین چالش‌های استمرار طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی، هماهنگ بودن سازمان‌ها و نهادهای پشتیبان طرح است. نداشتن هماهنگی و حضور بر اساس برنامه از پیش تعیین شده در محلات سبب کاهش اعتماد مردم می‌شود.

همچنین استفاده ابزاری از مردم محلی از طریق اجبار به پوشاندن آرم و نشان یک سازمان خاص، سبب دلسرب شدن مردم و سلب اعتماد آنان از تمامی اقدامات خواهد شد.

۱-۲-۲- واپستگی به تیم‌های خارج از محله

واپستگی مردم محلی به تیم‌های اجرایی در محلات سبب می‌شود ماهیت و هدف اصلی این طرح که مدیریت بحران بر مبنای جوامع محلی و مبتنی بر آنها است خدشه‌دار شود، این واپستگی اغلب نوعی واپستگی یک طرفه از سوی مردم است و به محض خارج شدن تیم از محله، کارها تعطیل می‌شود. بنابراین پشتیبانی و هماهنگی همه جانبه دستگاه‌های و نهادهای همکار در زمینه مدیریت بحران، واپستگی مردم محلی به یک تیم خاص را در پی نخواهد داشت.

۱-۳-۲- سختی کار و نمادین جلوه دادن خروجی‌ها

کار با مردم محلات و جلب مشارکت آنها در مناطق شهری امریست دشوار، چرا که ممکن است عده‌ای از افراد در خلال پیشرفت کار تمایلی به ادامه کار نشان ندهند. این امر گاهی سبب دلسربی تیم اجرایی طرح می‌شود و در موقعی تیم مجری تصمیم می‌گیرد که کار را صرفاً به صورت نمادین اجرا کند. این امر همچنین می‌تواند ذهنیت گروه‌های پشتیبان را خدشه‌دار و استمرار طرح را متوقف کند.

۱-۴-۲- نگاه بیرونی و تصمیمات خارجی و نه خودجوش

علی‌رغم تمامی اقدامات مشارکتی که در زمینه مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی انجام می‌شود اما نگاه مردم به این مساله اغلب اینگونه است که عده‌ای از بیرون به این نتیجه رسیده‌اند و تصمیم گرفتند که این اقدامات در محل صورت بگیرد در نتیجه به صورت خود به خود، میزان خودجوش بودن مساله کمزنگ شده و جریان کار متوقف می‌شود.

۱-۵-۲- بی‌توجهی به تفاوت‌های فرهنگی

ویژگی‌های خاص و فرهنگی مردم نه تنها در شهرها و استان‌های کشور متفاوت است بلکه به جرات می‌توان گفت که در قسمت‌های مختلف یک شهر نیز نمی‌توان با یک الگوی خاص از مدیریت بحران محلات اقدامات را به صورت یکسان و کپی‌برداری شده انجام داد. بنابراین نیاز است تا به ویژگی‌های خاص

یک محله دقت کرده و برای هر محله توسط افراد محلی برنامه‌ای خاص و منحصر به ویژگی‌های آن محله تدوین کرد.

۶-۲-۲- مشارکت نداشتن افراد کلیدی محل

یکی دیگر از چالش‌هایی که سبب توقف طرح در محلات می‌شود مشارکت نداشتن افراد کلیدی محل در طرح است. در صورت حضور نداشتن این افراد و ساختارهای مطرح در جامعه محلی و بی‌توجهی به حساس کردن این افراد، استمرار طرح غیرممکن خواهد شد.

۷-۲-۲- گرایش به اقدامات مقطوعی و زود بازده

برخی مدیران بر این باورند که اقدامات باید به صورت پروژه‌ای مقطوعی تعریف، اجرا و نشان داده شود. متاسفانه اقدامات مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی نیازمند صرف زمان، انرژی، استقامت و پشتیبانی مداوم است. در صورتی که طرح به صورت مقطوعی دیده شود، در اثر قطع ارتباط، بعد از مراحل اجرایی، طرح با ناکارآمدی و توقف روپر خواهد شد. بنابراین باید به مردم فرصت داده شود تا در مورد فعالیت‌های طرح ارزیابی داشته باشند و سپس به تداوم آن بپردازنند.

۸-۲- نداشتن دانش کافی در کار با محلات

برخی مجریان طرح مدیریت بحران مبتنی بر محلات از دانش کافی در کار با محلات برخوردار نیستند. این مطلب شامل فقدان دانش کافی در زمینه اصول کار مشارکتی، شناخت محله، اصول برنامه‌ریزی و نظایر اینها است. به عنوان مثال بی‌توجهی به بافت و شرایط محله و نداشتن انعطاف در کار با مردم می‌تواند از دلایل این ناپایداری باشد. تیم اجرایی باید از اصول مدنی و عرفی جامعه محلی پیروی کرده و برای گوشش‌ها، پوشش‌ها، سنت‌ها و آداب و رسوم مردم محلی احترام قابل شوند.

همچنین در اختیار نداشتن تیم منسجم برای کار در محلات و نداشتن نگرش مشارکتی برای کار با مردم سبب می‌شود ساختار کار کاملاً به شکل نمادین اجرا شود و روحیه همکاری و تداوم و استمرار در طرح شکل نگیرد.

۹-۲- نبود مستندسازی مناسب تجربیات قبلی

از آنجا که تجربیات حوزه مدیریت بحران محلات در کشور بسیار اندک است و اطلاعات و روند اجرایی تجربیات گذشته عموماً در دسترس عموم قرار ندارند، بنابراین در این حوزه نمی‌توان به روشنی خاص یا نسخه‌ای عمومی استناد کرد، بدینهی است که ترجمه و تکرار الگوهای خارجی (بدون توجه به تفاوت‌های فرهنگی) نیز پیش از آغاز، محکوم به شکست است. همچنین باید به تمامی نکات بر اساس ویژگی‌های

خاص شهر یا محله دقت کرده و تلاش شود تا به الگویی خاص برای هر اقدام در محلات رسید و آن را مستند کرد.

اهمیت مستندسازی جهت انتقال تجربیات موفق باید مورد نظر قرار گیرد زیرا بی توجهی به مستندسازی می تواند بسیاری از یافته های اولیه طرح را از یاد برد و مانع از انتقال دانش به دست آمده شود. بسیاری از معضلات و راهکارهای آنها یا خلاصه های اجرای کار از بین خواهد رفت و در تداوم طرح ممکن است بارها یک موضوع واحد تجربه شود.

۱۰-۲-۱- عدم ایجاد معنای واقعی مشارکت در طرح

حفظ و تداوم معنای واقعی مشارکت در طرح یکی از چالش های اجرای طرح است، ارتباط با مردم و نحوه کار با آنها نیز یکی از مهم ترین نکات طرح است؛ از این رو باید توجه داشت که مردم بازیگر طرح نیستند و به تعبیری آنها وسیله ای برای مشارکت نیستند، بلکه جلب مشارکت آنها هدف طرح است و آنها خود بازی ساز این جریان هستند. در نتیجه نحوه ارتباط و تعامل با آنها یکی از مهم ترین موارد طرح است که کم توجهی به آنها سبب ناپایداری طرح می شود.

۱۱-۲- ارتباطات بالا به پایین

نشان دادن کوچک ترین نشانه ای از این تگر什 که آنها (مردم) نمی دانند، سبب بروز رفتاری از بالا به پایین با مردم شود، بنابراین آنها غالباً این موضوع را به خوبی و به سرعت درک کرده و تداوم طرح غیرممکن خواهد شد.

۱۲-۲- استفاده از ظرفیت های محلی و سازمان های مردم نهاد

استفاده از ظرفیت های محلی نیازمند تقویت آنها بر اساس برنامه ریزی از پیش تعیین شده توسط کارگروه مدیریتی است. مردم تمایل دارند برای چگونگی اداره محله خود مشارکت داشته و نظرهای خود را اعلام کنند اما در این میان نیاز به تسهیلگر و سازمان یا نهادی حمایتی و پشتیبان دارند. سازمان های غیر دولتی فعال در زمینه مدیریت بحران می توانند در چنین طرح هایی همکاری کنند؛ همچنین ظرفیت های موجود در شورای محله (شورای ایاری) و نیز نهادهای رسمی در زمینه آموزش مدیریت بحران (جمعیت هلال احمر) در استان می توانند هدایت و تسهیلگری اقدامات مدیریت بحران محلات را بر عهده داشته باشد. بنابراین برقراری تعادل و هماهنگی بین ظرفیت های موجود محلی، هنر کارگروه مدیریتی است و بی توجهی به رعایت توازن میان این سازمان ها و نهادها اثربخشی و تداوم طرح را دچار چالش جدی خواهد کرد.

جلب همکاری سازمان های غیردولتی یا مردم نهاد، به منزله سرمایه گذاری در حوزه مدیریت بحران محلات است و برنامه ریزی برای حمایت از آن باید مد نظر تصمیم گیرندگان و مدیران کارگروه مدیریتی قرار گیرد. علاوه بر این با توجه به امر خصوصی سازی و هدایت بخشی از اقدامات امدادی به بخش خصوصی، می توان بار مضاعف وارد بر سازمان های مسؤول را در زمان حوادث و سوانح بزرگ به طور چشم گیری

کاهش دهد. همچنین حمایت مستمر نهادهای عضو کارگروه مدیریتی از سازمان‌های غیردولتی می‌تواند علاقه‌مندی آنها به ادامه کار در این حوزه را افزایش دهد.

۱۳-۲-۲- اهمیت برنامه‌های انگیزشی جهت دستیابی به اهداف مورد انتظار

بی‌توجهی به برنامه‌های انگیزشی، اقدامات مدیریت بحران محلات را در سطح اقداماتی زمان دار نگه می‌دارد و پس از مدتی مردم محلات آن را فراموش خواهند کرد. در شرایط کار با مردم محلات، برنامه‌های انگیزشی جزء اقدامات حاشیه‌ای هستند که از متن مهم‌تر جلوه خواهند کرد از این رو نیاز است تا به دقت در برنامه‌ریزی اجرایی و تداوم برنامه‌های انگیزشی، همکاری گروه فعال در محلات را حفظ کرد.

۱۴-۲-۲- اجرایی نشدن تعهدات مسوولان به مردم محلی

در صورتی که نمایندگان سازمان‌های دولتی در جلسات محلات شرکت کنند عموماً میزان رضایتمندی مردم از عملکرد مسوولان و میزان تمایل آنها برای همکاری در طرح افزایش خواهد یافت. از سوی دیگر تحقق تعهدات ارائه شده توسط مسوولان در این جلسات، بسیار حساس و در نتایج طرح مدیریت بحران محلات تاثیرگذار است. اغلب در جلسات حساس‌سازی، مدیران، شرایط ایده‌آل و غیرقابل دسترسی را برای برانگیختن و ایجاد انگیزه در مردم توصیف می‌کنند که خود می‌تواند در مدت زمان کوتاهی سبب سلب اعتماد مردم شود. بنابراین مسوولان در صورت اطمینان از برآورده کردن تعهدات آن هم در مدت زمان کوتاه، باید از اعلام آن در محلات پرهیز کنند، در غیر این صورت ممکن است اعتمادسازی انجام شده توسط تیم مجری به کلی از بین برود.

۱۵-۲- عدم استقلال تیم مدیریت بحران محلات

ظرفیت‌های سازمان‌های محلی دخیل در امر مدیریت بحران می‌تواند به پیشبرد اهداف سازمان‌ها در زمینه پیاده‌سازی طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی کمک زیادی کند، به شرطی که سازمان مربوطه، «مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی» را به رسمیت شناخته و آن را مسؤول زندگی خود دانسته و از اقدامات آنها حمایت کنند. در بسیاری از موارد سازمان‌ها یا نهادهای پشتیبان یا آموزش‌دهنده تمایل دارند تا نام و نشان خود را بر روی این کار اضافه کنند و رنگی سازمانی به آن ببخشنند، این امر سبب چالش حدی در تداوم طرح خواهد شد.

رفتار تیم اجرایی مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی باید به گونه‌ای باشد که مردم حقیقتاً خود را مالک و منتفع اصلی طرح دانسته و خود را نسبت به نتایج آن مسؤول و متعهد بدانند.

۱۶-۲-۲- توجه نکردن به دغدغه‌های اصلی اهالی

عموماً موضوع مدیریت بحران جزء دغدغه‌ها و نگرانی‌های اصلی و با اولویت بالا برای اغلب مردم به حساب نمی‌آید چرا که با بروز یک سانحه بزرگ، مدتی به آن پرداخته می‌شود و پس از گذشت زمانی اندک سایر دغدغه‌های زندگی از اهمیت آن کاسته و آن را کم رنگ جلوه می‌دهد. توجه به نیازمنجی و کشف دغدغه‌ها و اولویت‌بندی نیازهای عمرانی و اقتصادی مردم محل، سبب شناسایی اولویت و جایگاه موضوع مدیریت بحران در کنار سایر نیازهای مردم محله خواهد شد. با جلب اعتماد و حساس‌سازی جامعه محلی می‌توان اولویت نیاز به اینمی و سلامت در برابر حوادث و بلایا را در مردم محله ارتقاء داد.

۱۷-۲-۲- اختلاط وظایف نهادهای تخصصی

باید توجه داشت که کلیه اقداماتی که در طرح مدیریت بحران مبتنی بر جواع محلی انجام می‌شود اعم از آموزش‌های عمومی و تخصصی ارائه شده به مردم محله، کاملاً جنبه حساس‌سازی دارد و نه جنبه کار تخصصی، بنابراین نمی‌توان از آنها انتظار کار تخصصی یا ادغام در نهاد تخصصی داشت. علاوه بر این روش‌هایی که در طرح مدیریت بحران محلات استفاده می‌شود تنها برای ایجاد پایه‌ای مناسب برای درک میزان آسیب‌پذیری در شرایط موجود و آمادگی برای رویارویی با شرایط بحرانی پس از سوانحی همچون زلزله است.

در هر صورت، نمی‌توان برنامه‌ریزی‌های کلان کشور در زمینه مدیریت بحران و اقدامات سازمان‌ها و نهادهای ملی همچون جمعیت هلال احمر یا سازمان آتش‌نشانی را در مدیریت بحران نادیده گرفت؛ همانطور که نمی‌توان نقش مردم در معرض بحران را نادیده گرفت. مردم محلات در زمان وقوع بحران از تمام متولیان مدیریت بحران به جریان نزدیک‌تر هستند بنابراین ایجاد حساس‌سازی و افزایش آگاهی مردم محلات به اشکالی که در ذهن ماندگاری بیشتری دارد، یکی از راهکارهای پیشگیری از وقوع خسارات و تلفات ناشی از بحران است.

۱۸-۲-۲- قرار نگرفتن موضوع مدیریت بحران محلات در اولویت‌های سازمان‌های

متولی محلی

موضوع مدیریت بحران در اولویت برنامه‌های سازمان‌های متولی ملی و محلی قرار ندارد. به نظر می‌رسد که موضوع مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی، به صورت اصولی در برنامه‌ها و اقدامات سازمان‌ها و نهادهای ملی و محلی قرار ندارد، بنابراین در این باره برنامه‌ریزی مناسب و یکپارچه‌ای در سطح ملی انجام نشده است و در سطح محلی نیز پشتیبانی مناسبی از اقدامات مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی صورت پذیرفته است.

۲-۱۹- ۲- حمایت نکردن از سازمان‌های غیردولتی

سازمان‌های غیردولتی فعال در زمینه مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی به صورت قانونی و رسمی از حمایت مناسبی از جانب سازمان‌ها و نهادهای دولتی برخوردار نیستند و به تبع فعالیت‌های آنها محدود و کاسته شده است. ادامه این روند، این ظرفیت ارزشمند را در کشور کاهش خواهد داد.

۲-۲۰- ۲- وابستگی به بودجه

به دلیل تعریف نشدن ساز و کار مشخص برای اقدامات مدیریت بحران در سطوح مختلف اجرایی، اغلب اقدامات این حوزه وابسته به بودجه هستند و در صورت توقف یا قطع بودجه، اقدامات در آن حوزه متوقف خواهند شد و اجرای برنامه و تداوم آن با چالش جدی رو برو خواهد شد. باید توجه داشت که طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی در صدد اعتمادسازی در محلات است و قطع بودجه یا وابستگی مستقیم به یک منبع تامین بودجه سبب از بین رفتن اعتماد مردمی و توقف طرح خواهد شد.

بخش سوم

استراتژی‌های تداوم طرح مدیریت بحران محلات

- ✓ ضرورت تدوین استراتژی برای تداوم طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی چیست؟
- ✓ نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای برنامه مدیریت بحران محلات کدام است؟
- ✓ اهداف کلان و استراتژی‌های استمرار طرح مدیریت بحران محلات کدام است؟

۱-۳- ضرورت تدوین استراتژی برای طرح مدیریت بحران محلات

ایجاد سرمایه‌های اجتماعی یکی از جنبه‌های توسعه‌یافته‌گی کشورها است. این سرمایه از بستر شبکه‌سازی‌های مردمی و محلی ایجاد و شکل می‌گیرد. مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی در محلات یکی از جنبه‌های ایجاد این سرمایه در کشور است که نمی‌توان تاثیرات آن بر کاهش خطرپذیری سوانح را نادیده گرفت.

اجرای مناسب و استمرار طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی با چالش‌ها و مشکلات بسیاری همراه است از سویی دیگر فواید آن نیز منجر به حفظ زندگی افراد در شرایط وقوع بحران خواهد شد. از این رو ضرورت تدوین استراتژی یا راهبرد تداوم و استمرار طرح مدیریت بحران احساس می‌شود. باید توجه داشت که تدوین استراتژی باید از طریق تحلیل نقاط ضعف، نقاط قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای موجود در این حوزه صورت پذیرد.

به بیانی دیگر باید توجه داشت که تشکیل گروه‌های مدیریت بحران محلات توسط سازمان‌ها و نهادهای بیرونی صورت می‌گیرد و در اکثر قریب به انفاق موارد به طور خودجوش در محله نبوده است بنابراین نمی‌توان جریان را مستقل از نهادها و سازمان‌های بیرونی در نظر گرفت و مراحل اجرایی آن را پیش برد.

البته این امکان وجود دارد که بدون نیاز به سازمان‌های بیرونی این جریان شکل بگیرد اما این امر مستلزم این است که یا بحرانی رخ دهد و اولویت‌های مردم تغییر کند یا اینکه آنقدر فرآیند حساس‌سازی مناسب انجام شده باشد و ظرفیت‌های محله‌ای بالا باشد که مردم بخواهند این کار را بدون حمایت یا پشتیبانی نهادهای بیرونی انجام دهند.

در شرایط فعلی و با توجه به اهداف مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی که بیشتر تمرکز بر پیشگیری از وقوع بحران دارد، اقتضای امور بر تحلیل استراتژیک مواعن و فرصت‌ها و تدوین استراتژی‌های استمرار طرح مدیریت بحران با حمایت سازمان‌ها و نهادهای متولی امر مدیریت بحران در کشور است.

۲-۳- تجزیه و تحلیل مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی

در جدول زیر نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای اجرای طرح مدیریت بحران محلات آورده شده است. این موارد با جمع‌بندی نتایج و چالش‌ها، گردآوری و طبقه‌بندی شده تا بر اساس آن استراتژی‌های استمرار طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی تدوین شود.

جدول ۱ - چارچوب تحلیل درونی و بیرونی SWOT

نهاده	فرصت	نقاط ضعف	نقاط قوت
نیومن هماهنگی و تفاهم میان سازمان های متولی در اجرا تغییر مدیران مسؤول و پشتیبان اقدامات محلات و تغییر رویکرد طرح اعمال نظر و تصمیم گیری مداخله جویانه سازمان های متولی در روند اجرا پی گیری نکردن و رها شدن مردم توسط گروه های اجرایی وابستگی اقدامات به بودجه و قطعه فعالیت ها بدون بودجه انجام مقطعي اقدامات و اختصاص زمانی کوتاه برای انجام طرح توسط سازمان های متولی آماده نکردن مردم برای واگذاری طرح پس از اجرای مرحله اول طرح توسط سازمان های متولی آغاز بی هدف برنامه و نداشتن برنامه از پیش تعیین شده برای ورود و خروج از محلات وابستگی مردم به تیم های اجرایی و فقدان استقلال در اقدامات بی توجهی به تفاوت های فرهنگی در اجرای طرح مشارکت نکردن افراد کلیدی محله در طرح مدیریت بحران محلات مستندسازی نکردن مناسب اقدامات انجام شده در طرح اجرایی نشدن تعهدات مسؤولان به وعده های داده شده در زمینه تسهیل مدیریت بحران محلات بی توجهی به نیازها و اولویت های اصلی مردم محله	ایجاد ساختارهای پایدار برای ارتباط مستمر و پیگیری های مداوم در محلات ایجاد پایگاهی در کنار شبکه های اجتماعی موجود با تمکن بر موضوع سوانح و فال سازی بخشی از جامعه آگاه سازی و ایجاد زمینه هایی برای شناخت محله و ورود به جامعه برای انجام اقدامات مشارکتی بعدی تمکن بر این اقدامات زود بازده و کوتاه مدت در محلات و دانش محدود مجریان درباره اصول کار مشارکتی در محلات و مدیریت بحران ارتباطات بالا به پایین بی توجهی به عوامل انگیزشی در اجرای طرح نیومن متولی خاص در زمینه مدیریت بحران محلات در سطح ملی و محلی نداشتن تجربه های موفق پیشین در زمینه مدیریت بحران محلات کاهش فعالیت های سازمان های غیردولتی فعال در زمینه مدیریت بحران و عدم حمایت از آنها جاگاه نداشتن موضوع مدیریت بحران محلات در اولویت های سازمان های متولی مدیریت بحران	عدم شناخت اهمیت موضوع در نزد مدیران و مردم نداشتن روحیه مشارکتی در مردم نداشتن انعطاف در همکاری با طرح مشغله زیاد کاری مردم محله و اختصاص ندادن زمان کافی برای شکل گیری و اموزش تیم اجرایی قرار گرفتن تیم اجرایی به جای مردم و انجام اقدامات طرح توسط تیم اجرایی نه مردم تصمیم گرفتن به جای مردم نه با مردم نگاه ایزولاری به مردم محله برای اجرای طرح تمایل به اقدامات زود بازده و کوتاه مدت در محلات دانش محدود مجریان درباره اصول کار مشارکتی در محلات و مدیریت بحران ارتباطات بالا به پایین بی توجهی به عوامل انگیزشی در اجرای طرح نیومن متولی خاص در زمینه مدیریت بحران محلات در سطح ملی و محلی نداشتن تجربه های موفق پیشین در زمینه مدیریت بحران محلات کاهش فعالیت های سازمان های غیردولتی فعال در زمینه مدیریت بحران و عدم حمایت از آنها جاگاه نداشتن موضوع مدیریت بحران محلات در اولویت های سازمان های متولی مدیریت بحران	ایجاد انسجام در مردم محله ایجاد آمادگی در برابر حوادث و سوانح در محله ایجاد خودکفایی در امداد رسانی محلی آگاه سازی و حساس سازی مردم نسبت به اثرات سوانح ارتقاء سطح مشارکت محلی به بهانه موضوع طرح ایجاد زمینه همکاری های چند جانبه سازمانی در طرح ایجاد پایگاه اطلاع رسانی و آمادگی محلی در مردم مدیریت بحران ایجاد اهمیت به مسائل مربوط آمادگی در برابر به سوانح و همکاری مردم در این زمینه ارتقاء آگاهی مردم از طریق کسب آموزش در زمینه آمادگی در برابر بحران فعال کردن ساختارهای موجود در محلات مانند شورای ایاری ها فعال کردن نهادهای غیردولتی محله احساس تعلق اجتماعی و همیاری مردمی در زمان وقوع بحران

۳-۳-۳- اهداف کلان و استراتژی های استمرار طرح مدیریت بحران محلات

در این بخش پس از تجربه و تحلیل نتایج به دست آمده بر اساس جدول تحلیل راهبردی، «اهداف کلان» و «استراتژی های استمرار طرح مدیریت بحران محلات» به شرح زیر ارائه شده اند:

۳-۳-۱- اهداف کلان استمرار طرح مدیریت بحران محلات

اهداف کلان در استمرار طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی به شرح زیر ارائه شده است.

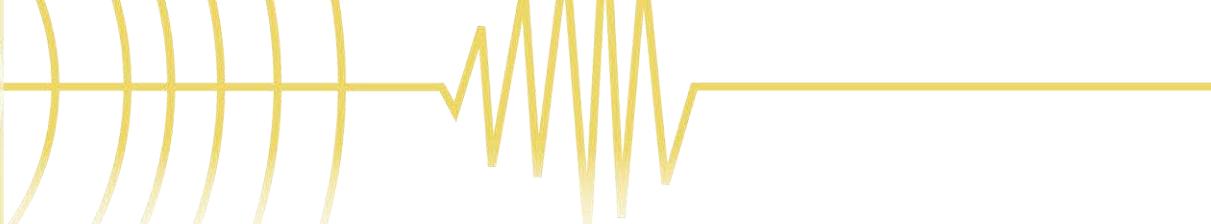
- تحقق فرهنگ سازی و گسترش اطلاع رسانی و آگاه سازی درباره مدیریت بحران محلات
- توسعه پژوهش های حوزه مدیریت بحران محلات در کشور
- توسعه و تقویت راهبردی و ساماندهی یکپارچه ملی درباره اقدامات مدیریت بحران محلات
- تحقق انتشار، توزیع و مستندسازی مناسب تجارب گذشته
- ارتقاء سطح پشتیبانی و ظرفیت سازی در نهادهای غیردولتی
- ارتقاء اولویت مدیریت بحران محلات در اقدامات اجرایی
- ارتقای کاربری الگوی بومی با لحاظ کردن تفاوت های فرهنگی در کشور
- توسعه، تسهیل و شفاف سازی بودجه اجرایی لازم و مورد نیاز
- حفظ و ارتقای سرمایه های انسانی آموزش دیده در زمینه مدیریت بحران محلات

۳-۳-۲- استراتژی های استمرار طرح مدیریت بحران محلات

بر اساس هر یک از اهداف کلان تدوین شده برای استمرار طرح مدیریت بحران محلات، استراتژی های اجرایی به شرح زیر تدوین شده است.

۳-۳-۲-۱- تحقق فرهنگ سازی و گسترش اطلاع رسانی و آگاه سازی درباره مدیریت بحران محلات

- ✓ افزایش سطح آگاهی و فرهنگ سازی مدیران در سطح ملی و محلی درباره مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی
- ✓ افزایش سطح آگاهی و فرهنگ سازی مردم در سطح ملی و محلی در زمینه مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی
- ✓ شفاف سازی وظایف و مسؤولیت نهادهای تخصصی در قبال مردم محلات در اجرای طرح های مدیریت بحران محلات
- ✓ تبیین ضرورت اقدامات مدیریت بحران محلات و هزینه - فایده توانمندسازی محلات برای مدیران در تمامی سطوح

-
- ✓ ترویج و تبیین خروجی‌های صحیح حوزه مدیریت بحران محلات و تعییر انتظارات مدیران به انتظاری واقعی از اجرای کار در زمینه مدیریت بحران محلات
 - ✓ عدم القاء مالکیت سازمانی به داوطلبان محلی در طرح مدیریت بحران محلات از جانب سازمان‌های متولی محلی و ملی
 - ✓ ایجاد زیرساخت‌های آموزشی برای ارتقای جایگاه مدیریت بحران محلات در اولویت‌های زندگی مردم محلی در نقاط مختلف کشور

۲-۲-۳-۳-۲- توسعه پژوهش‌های حوزه مدیریت بحران محلات در کشور

- ✓ افزایش حمایت از پژوهش‌ها و اقدامات اجرایی تخصصی در حوزه مدیریت بحران محلات و جلب مشارکت‌های مردم محلی در مناطق شهری

۳-۲-۳-۳-۲- توسعه و تقویت راهبری و ساماندهی یکپارچه ملی در خصوص اقدامات

مدیریت بحران محلات

- ✓ انتظام بخشیدن ساماندهی مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی از طریق تدوین تفاهم‌نامه ملی با یک سازمان مرکزی جهت یکپارچه‌سازی حمایت‌ها، ارائه راهبردها و سیاست‌های اجرایی و هماهنگی با تمامی نهادهای فعال حوزه مدیریت بحران محلات جهت استمرار طرح به صورت یکپارچه در کل کشور
- ✓ ارتقاء مکانیسم‌های انگیزشی در سطح ملی و محلی درباره اقدامات مدیریت بحران محلات

۴-۲-۳-۳-۲- تحقیق انتشار، توزیع و مستندسازی مناسب تجارب گذشته

- ✓ تسهیل در انتشار تجارب و درس‌های آموخته حوزه مدیریت بحران محلات در سراسر کشور
- ✓ ایجاد مکانیسم جذب بازخورد و آموختن از تجارب گذشته و چالش‌های اجرایی در جهت پرهیز از تکرار اشتباهات گذشته و نهادینه‌سازی مستندسازی اقدامات مدیریت بحران محلات در کشور

۵-۲-۳-۳-۲- ارتقاء سطح پشتیبانی و ظرفیت‌سازی در نهادهای غیردولتی

- ✓ ارتقاء سطح پشتیبانی، حمایت، ظرفیت‌سازی و فعال سازی سازمان‌های غیردولتی محلی و متخصص درباره مدیریت بحران محلات

۳-۲-۶- ارتقاء اولویت مدیریت بحران محلات در اقدامات اجرایی

- ✓ ارتقاء اولویت موضوع مدیریت بحران محلات در اقدامات اجرایی و تسهیل اجرای اقدامات مدیریت بحران محلات در نهادهای محلی و اجرایی

۳-۲-۷- ارتقای کاربری الگوی بومی با لحاظ کردن تفاوت‌های فرهنگی در کشور

- ✓ افزایش اجرا و انتظام بخشیدن به طرح‌های آزمایشی در کشور برای ارتقای الگوی بومی با توجه به ویژگی‌های فرهنگی مردم کشور

۳-۲-۸- توسعه، تسهیل و شفاف‌سازی بودجه اجرایی لازم و مورد نیاز

- ✓ ایجاد مکانیسم شفاف و تسهیل در تامین بودجه از سوی سازمان‌های متولی مدیریت بحران و هم زمان تلاش در واپسی نبودن مطلق برنامه‌ها به بودجه دولتی

۳-۲-۹- حفظ و ارتقای سرمایه‌های انسانی آموزش‌دیده در زمینه مدیریت بحران

محلات

- ✓ تلاش در حفظ و ارتقای سرمایه‌های آموزش‌دیده حوزه مدیریت بحران محلات به ویژه مدیران و مجریان توانمند طرح‌های پایلوت

فصل سوم

برنامه و فرآیند اجرایی پیشنهادی

جهت اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در کشور

این مستند برگرفته از نتایج اجرای برنامه مشترک دولت جمهوری اسلامی ایران و «برنامه عمران مل متحده» با عنوان «ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران» است. این برنامه در سال ۲۰۰۵ میلادی به منظور ارتقای ظرفیت‌های مدیریت بحران در کشور آغاز به کار کرد. یکی از اهداف این برنامه «پروژه مدیریت ریسک زلزله در مناطق شهری در دو شهر پایلوت کرمان و گرگان» بوده است. نتایج به دست آمده حاصل از اجرای پایلوت این برنامه در دو شهر کرمان و گرگان بخش قابل توجهی از مطالب این مجموعه را به خود اختصاص داده است.

در این مستند بر اساس تجارب کسب شده در زمینه اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در دو شهر کرمان و گرگان، برنامه اجرایی و فرآیند اجرایی برای تعمیم دستاوردها به کل کشور ترسیم شده است. در قسمت برنامه اجرایی، جداول برنامه‌ریزی اجرایی و ساختار شکست پروژه ارائه شده و همچنین زمان‌بندی اجرایی مورد نیاز آن نیز پیش‌بینی شده است. در قسمت فرآیندهای اجرایی، اقدامات و فعالیت‌ها با استفاده از نمودارهای جریان فعالیت، در سه سطح، ملی، استانی و محلی به تفکیک ارائه شده است.

۱- برنامه پیشنهادی اجرای طرح مدیریت بحران محلات

در این قسمت برنامه اجرایی در قالب جدول زیر ارائه شده است. در این جدول فعالیت‌های لازم برای اجرای برنامه در سطح ملی، سطح استانی و سطح محلی به تفکیک آورده شده و از آنجا که اجرای برنامه نیازمند مشارکت و همکاری همه‌جانبه مسؤولان ذی‌نفع در این حوزه است، لذا مسؤولیت کلیدی هر یک از فعالیت‌ها مشخص و به سازمان‌هایی که در اجرای این فعالیت نیاز به همکاری و دخالت مستقیم دارند، اشاره شده است.

همچنین برخی از فعالیت‌ها در مستندات و خروجی‌های برنامه مشترک در قالب سندي مستقل یا بخشی از یک مستند، پیشتر ارائه شده و موضوع آن نیز تشریح شده است؛ لذا در ستون مرجع، اشاره به توضیحات تکمیلی در آن مستند موجود است. به عنوان مثال برخی از اقدامات شیوه‌نامه‌های اجرایی یا راهنمایی تهییه شده است که با مراجعه به آن‌ها می‌توان مراحل و فرآیند اجرا را بهتر انجام داد.

از آنجا که هر یک از فعالیت‌ها نیازمند منابع گوناگونی هستند، در این جداول به منابع کلیدی فعالیت‌ها اشاره شده است. این منابع در قالب منابع مالی، انسانی، اطلاعات، روش‌ها و تجهیزات دسته‌بندی شده و هر یک از فعالیت‌ها به فراخور منبع یا منابع مورد نیاز در سطرهای جدول مشخص شده است. به عنوان مثال فعالیت‌هایی که نیازمند منابع مالی هستند در ستون منابع مالی با علامت نشان داده شده است و فعالیت‌هایی که علاوه بر منابع مالی به منابع دیگری نیز نیاز داشته‌اند در ستون مربوط به هر یک از منابع علامت زده شده است.

سطر اول این جدول بیانگر این مطلب است که این اقدامات باید در سطح ملی انجام شود، شرح اقدام نشان‌دهنده فعالیت‌های مرتبط با چاپ و توزیع مستندات مرتبط با موضوع آماده‌سازی محلات در برابر زلزله و بحث و بررسی درخصوص آن در جلسات کارگروه‌های تخصصی ملی است و سازمان مسؤول، سازمان

مدیریت بحران کشور خواهد بود. از آنجا که مجموعه‌ای از مستندات شامل راهنمایی، شیوه‌نامه‌های اجرایی و نظایر آن تهیه شده است، از این مستندات به عنوان مرجع فعالیت می‌توان استفاده کرد. همچنین از آنجا که چاپ این مستندات نیازمند صرف هزینه است، در ستون منابع فعالیت، قسمت هزینه علامت زده شده است. در سطر دوم به بررسی و نهایی‌کردن تفاهم‌نامه اجرای طرح آماده‌سازی محلات مابین سازمان مدیریت بحران و جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران اشاره شده است که این تفاهم‌نامه باید در جلسات سازمان مدیریت بحران طرح شود و سازمان مدیریت بحران کشور و جمعیت هلال احمر مسؤولیت آن را بر عهده خواهند داشت. این اقدام در سطح ملی انجام خواهد شد و نیازمند بررسی‌های کارشناسی سازمان و جمعیت یا به عبارتی نیازمند منابع انسانی و کارشناسی است. از این رو در ستون منابع فعالیت‌ها در قسمت منابع انسانی علامت زده شده است. در ادامه تمامی اقدامات در سطوح ملی، استانی و محلی در قالب جدول آورده شده است.

جدول ۲- برنامه اجرایی پیشنهادی جهت طرح مدیریت بحران محلات در کشور

ردیف	نماینده	شرح فعالیت	سازمان مسؤول										سازمان دخیل در طرح										منابع فعالیت				
			سازمان های سازمان های		
۱	سطح ملی	چاپ و توزیع مستندات محلات در جلسات کارگروه‌های تخصصی ملی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۲	سطح ملی	بررسی و نهایی‌کردن تفاهم‌نامه در جلسات سازمان مدیریت بحران	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۳	سطح ملی	امضا و تبادل تفاهم‌نامه توسط طرفین	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۴	سطح ملی	بررسی بودجه‌های حمایتی جهت اجرای کار محالات در کشور	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۵	سطح ملی	ارسال تفاهم‌نامه به استان‌ها	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۶	سطح ملی	ناظارت و ارزشیابی مستمر در زمان اجرای برنامه در سطح ملی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۷	سطح ملی	تهییه گزارش از اقدامات انجام شده در سطح ملی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۸	سطح استانی	برگزاری جلسه حساس‌سازی ارائه تفاهم‌نامه و ارائه تمهدات به کارگروه استانی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۹	سطح استانی	برگزاری کارگاه حساس‌سازی با موضوع مدیریت بحران محلات برای مدیران کلیدی استان	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۱۰	سطح استانی	توزیع بروشور نحوه اجرای کار میان مدیران و تصمیم‌گیرندگان استان	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

ردیف	نوع فعالیت	شرح فعالیت	سطح فعالیت	منابع فعالیت									
				سازمان های غیردولتی	جهت های همکاری
۱۱	اطلاع رسانی به سازمان های دخیل در امر مدیریت بحران محلات در سطح استان	اطلاع رسانی به سازمان های دخیل در امر مدیریت بحران محلات در سطح استان	سطح استانی	*	*	*				*			
۱۲	برگزاری جلسات هماهنگی نحوه اجرا در سطح استان	برگزاری جلسات هماهنگی نحوه اجرا در سطح استان	سطح استانی	*	*	*				*			
۱۳	تقسیم وظایف بین سازمان های مرتبه	تقسیم وظایف بین سازمان های مرتبه	سطح استانی		*					*			
۱۴	فعال سازی یکی از کارگروه های تخصصی در زمینه اقدامات محلات	فعال سازی یکی از کارگروه های تخصصی در زمینه اقدامات محلات	سطح استانی		*					*			
۱۵	شناسایی ظرفیت های موجود استان برای اجرای برنامه محلات	شناسایی ظرفیت های موجود استان برای اجرای برنامه محلات	سطح استانی	*	*	*				*			
۱۶	جلب شرکت سازمان های غیردولتی و ساختارهای محلی موجود	جلب شرکت سازمان های غیردولتی و ساختارهای محلی موجود	سطح استانی	*						*			
۱۷	انتخاب سازمان های مجری و سازمان مسؤول در استان	انتخاب سازمان های مجری و سازمان مسؤول در استان	سطح استانی	*	*					*			
۱۸	نظرارت و ارزشیابی مستمر در زمان اجرای برنامه در سطح استانی	نظرارت و ارزشیابی مستمر در زمان اجرای برنامه در سطح استانی	سطح استانی	*	*	*				*			
۱۹	تهیه گزارش از اقدامات انجام شده در سطح استانی	تهیه گزارش از اقدامات انجام شده در سطح استانی	سطح استانی	*	*	*				*			
۲۰	بررسی محلات و انتخاب محلات نمونه اجرای طرح بر اساس معیارهای تعیین شده	بررسی محلات و انتخاب محلات نمونه اجرای طرح بر اساس معیارهای تعیین شده	سطح محلی	*	*	*	*	*	*				
۲۱	ورود مجری به محلات	ورود مجری به محلات	سطح محلی	*	*	*	*	*	*				
۲۲	اطلاع رسانی عمومی به اهالی محلات انتخاب شده برای اجرای طرح	اطلاع رسانی عمومی به اهالی محلات انتخاب شده برای اجرای طرح	سطح محلی	*	*		*						
۲۳	شناسایی و انتخاب افراد کلیدی در محله	شناسایی و انتخاب افراد کلیدی در محله	سطح محلی	*	*		*						
۲۴	برگزاری جلسات با افراد و اهالی کلیدی محله (حساس سازی)	برگزاری جلسات با افراد و اهالی کلیدی محله (حساس سازی)	سطح محلی	*	*		*						
۲۵	جذب داوطلبان محلات	جذب داوطلبان محلات	سطح محلی	*	*		*						

ردیف	نوع فعالیت	شرح فعالیت	سازمان های مسؤول										سازمان های دخیل در طرح										منابع فعالیت								
			نهادهای اسلامی	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران		
			نهادهای اسلامی	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران	جمهوری اسلامی ایران		
۲۶	سطح محلی	تشکیل تیم‌های تخصصی آماده‌سازی محلات در برابر زلزله	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۲۷	سطح محلی	برگزاری دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی محلات	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۲۸	سطح محلی	هماهنگی برای خرید تجهیزات و کانکس آمادگی محلات	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۲۹	سطح محلی	استقرار کانکس اینمی در محل مناسب در محله	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۳۰	سطح محلی	برگزاری مانور با حضور داوطلبان در محله	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۳۱	سطح محلی طرح	مستندسازی اقدامات انجام شده در زمان اجرای طرح	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۳۲	سطح محلی	ناظرت و ارزشیابی مستمر در زمان اجرای برنامه در سطح محلات	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۳۳	سطح محلی	تهییه گزارش از اقدامات انجام شده در سطح محلات	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
۳۴	سطح محلی	به روزرسانی، رفع نواقص و اجرای مجدد طرح	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

۲- زمان‌بندی پیشنهادی اجرای طرح مدیریت بحران محلات

به منظور در نظر داشتن بازه زمانی پیش‌بینی شده، برنامه اجرایی زمان‌بندی شده‌ای بر اساس هر یک از فعالیت‌های پیشین تهیه شده و در بازه‌های ماهانه، فصلی، سالانه و دوسالانه در جدول زیر ارائه شده است. همانگونه که مشاهده می‌شود پیشنهاد اجرای برنامه برای دو سال بر اساس برنامه ارائه شده در جدول پیشین آورده شده است. هر سال به چهار فصل و هر فصل به صورت ماهانه تقسیم‌بندی شده است. به عنوان مثال، فعالیت ذکر شده در بند اول با عنوان چاپ و توزیع مستندات آماده‌سازی محلات در برابر سوانح در جلسات کارگروه‌های تخصصی ملی، در ماه اول و در آغاز فعالیت‌ها باید انجام شود. پس از آن بررسی و نهایی کردن تفاهم‌نامه میان سازمان مدیریت بحران و جمعیت هلال احمر در ماه اول و دوم انجام خواهد شد.

یادآور می‌شود که برخی فعالیت‌ها همچون نظارت و ارزیابی مستمر، باید در تمامی ایام اجرای برنامه در نظر مجريان و مسوولان قرار گیرد و برخی دیگر در بازه زمانی مشخصی به اتمام می‌رسد و پس از یک دوره از اجرای برنامه در دوره دوم و برای محلات جدید مجدداً اجرا می‌شود. موارد مذکور جهت سهولت استفاده در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۳- برنامه زمان‌بندی پیشنهادی جهت اجرای طرح مدیریت بحران محلات در کشور

ردیف	شرح فعالیت								برنامه ماهانه سال اول	برنامه ماهانه سال دوم
	Q4	Q3	Q2	Q1	Q4	Q3	Q2	Q1		
۱									چاپ و توزیع مستندات محلات در جلسات کارگروه‌های تخصصی ملی	*
۲									بررسی و نهایی کردن تفاهم‌نامه در جلسات سازمان مدیریت بحران	*
۳									امضا و تبادل تفاهم‌نامه توسط طرفین	*
۴									بررسی بودجه‌های حمایتی جهت اجرای کار محلات در کشور	*
۵									ارسال تفاهم‌نامه به استان‌ها	*
۶	*	*	*	*	*	*	*	*	نظارت و ارزیابی مستمر در زمان اجرای برنامه در سطح ملی	*
۷	*	*	*	*	*	*	*	*	تهیه گزارش از اقدامات انجام شده در سطح ملی	
۸									برگزاری جلسه حساب‌سازی ارائه تفاهم‌نامه و ارائه تعهدات به کارگروه استانی	
۹									برگزاری کارگاه حساب‌سازی با موضوع مدیریت بحران محلات برای مدیران کلیدی استان	
۱۰								*	توزیع بروشور نحوه اجرای کار میان مدیران و تصمیم‌گیرنگران استان	
۱۱								*	اطلاع‌رسانی به سازمان‌های دخیل در امر مدیریت بحران محلات در سطح استان	
۱۲				*				*	برگزاری جلسات هماهنگ نحوه اجرا در سطح استان	
۱۳							*		تقسیم وظایف بین سازمان‌های مرتبط	
۱۴							*	*	فعال سازی یکی از کارگروه‌های تخصصی در	

ردیف	شرح فعالیت							
	برنامه ماهانه سال دوم				برنامه ماهانه سال اول			
	Q4	Q3	Q2	Q1	Q4	Q3	Q2	Q1
۱۴	زمینه اقدامات محلات							
۱۵	شناسایی طریقیت‌های موجود استان برای اجرای برنامه محلات	*	*	*	*	*	*	*
۱۶	جلب مشارکت سازمان‌های غیردولتی و ساختارهای محلی موجود	*	*	*	*	*	*	*
۱۷	انتخاب سازمان‌های مجری و سازمان مسؤول در استان	*	*	*	*	*	*	*
۱۸	نظرارت و ارزشیابی مستمر در زمان اجرای برنامه در سطح استانی	*	*	*	*	*	*	*
۱۹	تهیه گزارش از اقدامات انجام شده در سطح استانی	*	*	*	*	*	*	*
۲۰	بررسی محلات و انتخاب محلات نمونه اجرای طرح بر اساس معیارهای تعیین شده	*	*	*	*	*	*	*
۲۱	ورود مجری به محلات	*	*	*	*	*	*	*
۲۲	اطلاع‌رسانی عمومی به اهالی محلات انتخاب شده برای اجرای طرح	*	*	*	*	*	*	*
۲۳	شناسایی و انتخاب افراد کلیدی در محله	*	*	*	*	*	*	*
۲۴	برگزاری جلسات با افراد و اهالی کلیدی محله (حساس‌سازی)	*	*	*	*	*	*	*
۲۵	جذب داوطلبان محلات	*	*	*	*	*	*	*
۲۶	تشکیل تیمهای تخصصی آماده‌سازی محلات در برابر زلزله	*	*	*	*	*	*	*
۲۷	برگزاری دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی محلات	*	*	*	*	*	*	*
۲۸	هماهنگی برای خرید تجهیزات و کانکس آمادگی محلات	*	*	*	*	*	*	*
۲۹	استقرار کانکس اینمنی در محل مناسب در محله	*	*	*	*	*	*	*
۳۰	برگزاری مانور با حضور داوطلبان در محله	*	*	*	*	*	*	*
۳۱	مستندسازی اقدامات انجام شده در زمان اجرای طرح	*	*	*	*	*	*	*
۳۲	نظرارت و ارزشیابی مستمر در زمان اجرای برنامه در سطح محلات	*	*	*	*	*	*	*
۳۳	تهیه گزارش از اقدامات انجام شده در سطح محلات	*	*	*	*	*	*	*
۳۴	بهروزرسانی، رفع نواقص و اجرای مجدد طرح	*	*	*	*	*	*	*

۳- فرآیند اجرایی جهت اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در کشور

در این فصل فرآیندهای اجرایی جهت اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در کشور تدوین شده است. این فرآیندها در سه سطح ملی، استانی و محلی تهیه شده و در تدوین این فرآیندها تلاش شده تا نحوه ارتباط سازمان‌های مسؤول و همکار در تمامی سطوح بهتر نمایش داده شود.

لازم به ذکر است که در این فرآیندها از اشکال استاندارد برای ترسیم جریان کار و فرآیند اجرایی استفاده شده است. اشکال بیضی نشان‌دهنده آغاز و اتمام یک فعالیت است. مطالب نوشته شده در مستطیل نشان دهنده یک فرآیند بوده و مستطیلهایی که دارای دو خط موازی در داخل هستند نشان‌دهنده زیر فعالیتی مربوط به فرآیند قبلی است. مطالبی که در لوزی نوشته شده نشان‌دهنده تصمیم‌گیری است. متوازی‌الاضلاع نشان‌دهنده اطلاعات است و مستندات با مستطیلی با یک ضلع مورب نشان داده شده‌اند.

۱-۳ - تشریح فرآیندهای اجرایی سطح ملی

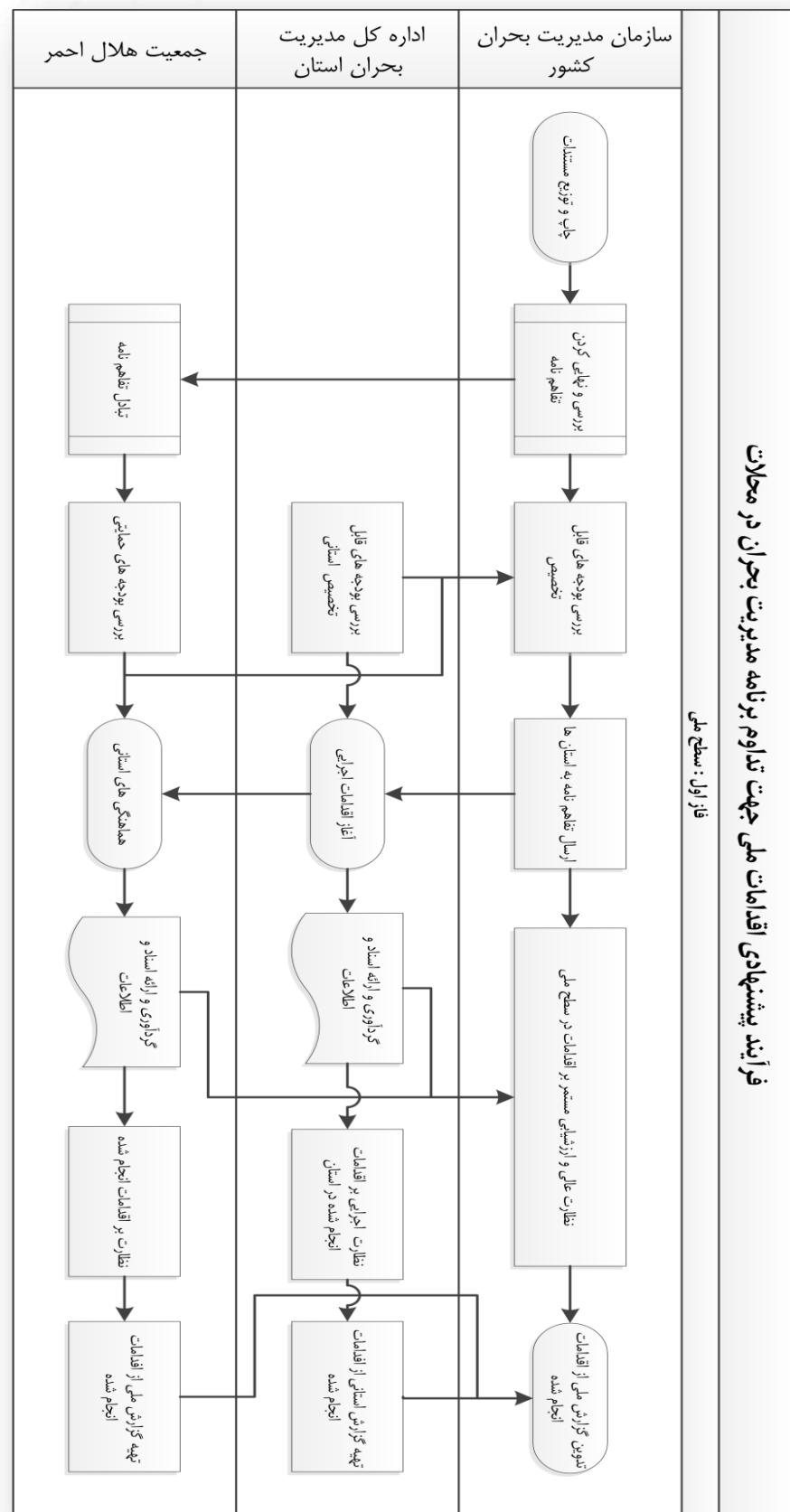
در اقدامات در نظر گرفته شده برای اجرای طرح آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در سطح ملی، سه کنشگر اصلی شامل سازمان مدیریت بحران کشور، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و اداره کل مدیریت بحران استان در نظر گرفته شده‌اند.

مجموعه اقدامات با چاپ و توزیع مستندات در سطح ملی توسط سازمان مدیریت بحران کشور آغاز می‌شود. سپس با توجه به مکانیسم‌های موجود در سازمان مدیریت بحران و جمعیت هلال احمر، تفاهمنامه تدوین شده، نهایی و میان دو دستگاه تبادل می‌شود. در این تفاهمنامه فعالیت‌های کلیدی مورد نیاز برای هماهنگی و اجرای ملی برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در نظر گرفته شده است.

با ابلاغ تفاهمنامه به سطح اجرایی و با بررسی بودجه‌های در اختیار تمامی کنشگران ملی و استانی، اقدامات هماهنگ جهت اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در کشور آغاز می‌شود.

در ادامه تمامی دستگاه‌ها اطلاعات را در سطوح مختلف جمع‌آوری کرده و «نظرارت اجرایی» در سطوح محلی و «نظرارت عالیه» در سطوح ملی بر کلیه اقدامات انجام می‌شود. هر یک از دستگاه‌ها موظف است در حوزه عملیاتی مربوطه گزارشی از اقدامات انجام شده تهیه کرده و در اختیار دستگاه‌های ملی قرار دهد. در آخر، سازمان مدیریت بحران وظیفه جمع‌آوری گزارش‌ها از سراسر کشور، از جمعیت هلال احمر و جمع‌بندی نهایی آن را بر عهده خواهد داشت. در ادامه در نمودار فرآیند اجرایی سطح ملی، این مطالب به تفکیک هر یک از کنشگران نشان داده شده است.

نمودار ۵- فرآیندهای اجرایی پیشنهادی طرح مدیریت بحران محلات در سطح ملی

۲-۳- تشریح فرآیندهای اجرایی سطح استانی

اقدامات ایمنسازی غیرسازهای در سطح استانی با همکاری و هماهنگی چهار کنشگر اصلی شامل: سازمان مدیریت بحران کشور، اداره کل مدیریت بحران استان، جمعیت هلال احمر و سازمان‌های غیردولتی هستند.

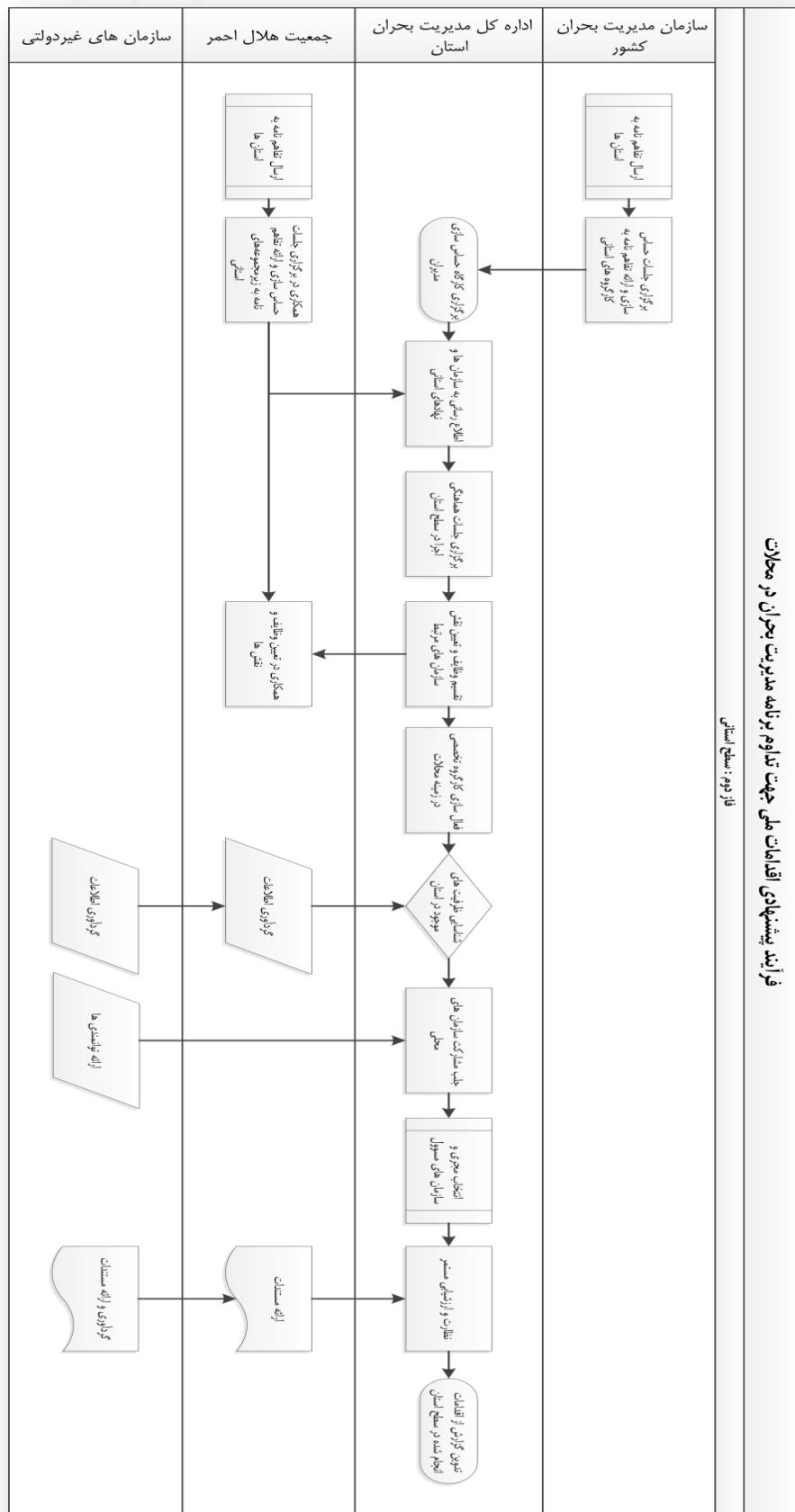
در گام نخست تفاهم‌نامه تهیه و تصویب شده، توسط سازمان مدیریت بحران به ادارات کل مدیریت بحران استان‌های کشور ابلاغ می‌شود. هم زمان جمعیت هلال احمر نیز این تفاهم‌نامه را به زیرمجموعه‌های استانی در کشور ابلاغ می‌کند.

پس از ابلاغ تفاهم‌نامه سازمان مدیریت بحران و جمعیت هلال احمر با همکاری زیرمجموعه‌های استانی، کارگاه حساس‌سازی مدیران استانی برگزار می‌شود. با برگزاری این کارگاه و اطلاع‌رسانی به کلیه مدیران از برنامه اجرای ملی، جلسات هماهنگی اجرا در سطح استان برگزار می‌شود. این هماهنگی به منظور جلب همکاری تمامی دستگاه‌های محلی برای اجرای برنامه‌های پیش‌بینی شده است. در این جلسه تقسیم وظایف و نقش‌ها میان سازمان‌ها و دستگاه‌های همکار در سطح استان انجام می‌شود.

در ادامه پیشنهاد شده تا کارگروه تخصصی برای شناسایی ظرفیت‌های موجود در استان و پیگیری اجرای طرح آماده‌سازی محلات در سطح استان فعال شود، این فعالیت می‌تواند بر عهده یکی از کارگروه‌های تخصصی فعال ذیل اداره کل مدیریت بحران استان باشد.

در ادامه با بررسی وضعیت موجود محلات در استان مشارکت سازمان‌ها و نهادهای محلی در اجرا جلب شده و مجری و مسؤول اجرایی برای اجرای طرح آماده‌سازی محلات در استان انجام می‌شود. در تمامی مراحل ذکر شده در فوق سازمان‌ها موظف به تهیه و ارائه گزارش اقدامات انجام شده هستند و گزارش جامعی از اقدامات انجام شده در سطح استان توسط اداره کل مدیریت بحران استان تدوین می‌شود. در ادامه در نمودار فرآیند اجرایی سطح استانی، این مطالب به تفکیک هر یک از کنشگران نشان داده شده است.

نمودار ۶- فرآیندهای اجرایی پیشنهادی طرح مدیریت بحران محلات در سطح استانی

فرآیند پیشنهادی اقدامات ملی جهت تداوم برنامه مدیریت بحران در محلات
فرآیند: سلطح استانی

فرآیند: سلطح استانی

۳-۳- تشریح فرآیندهای اجرایی سطح محلی

اقدامات آماده‌سازی محلات در سطح محلی با همکاری و هماهنگی سه کنشگر اصلی شامل: اداره کل مدیریت بحران استان، جمعیت هلال احمر و سازمان‌های غیردولتی، قابل انجام است.

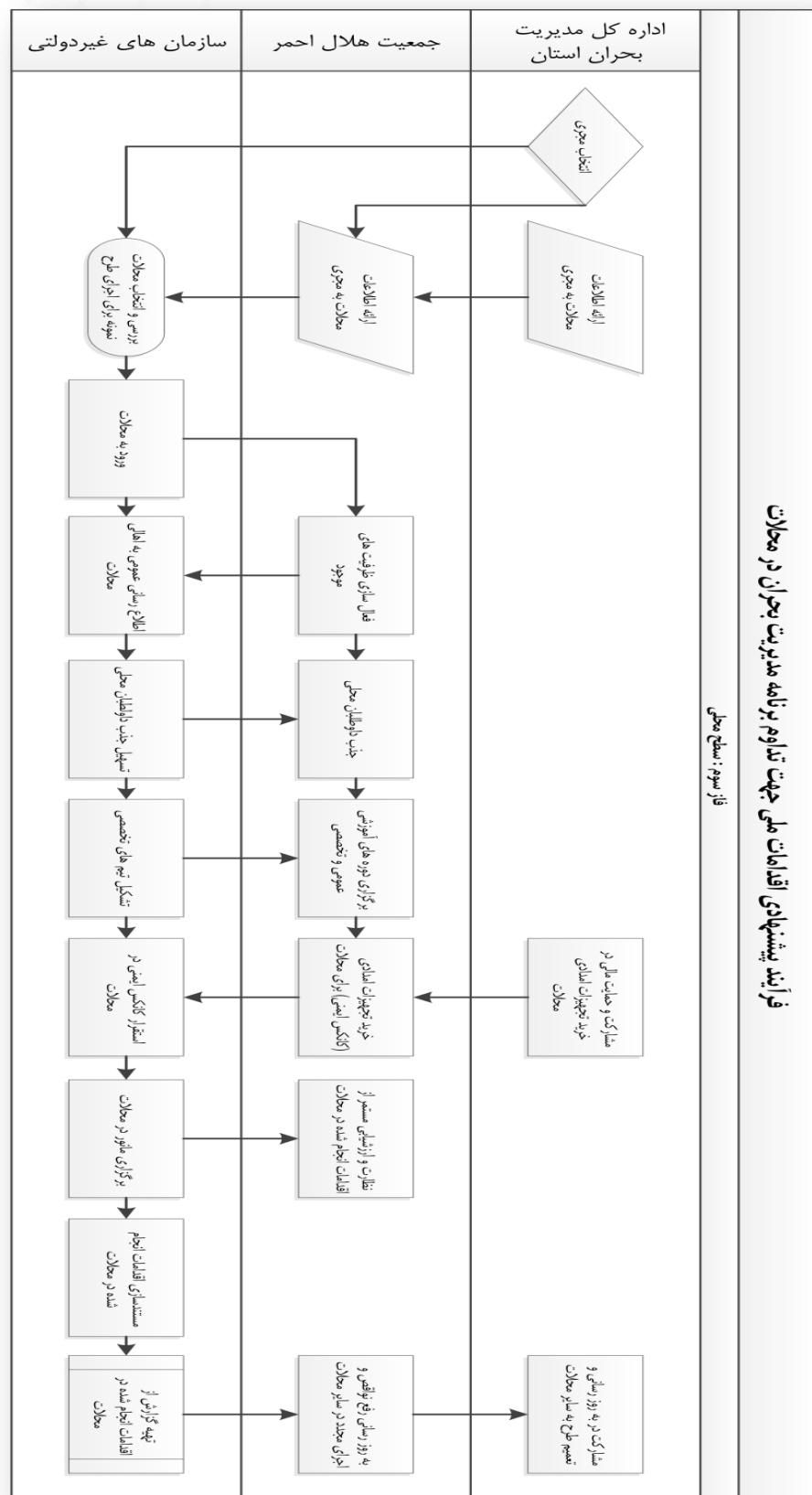
در گام نخست با محوریت اداره کل مدیریت بحران استان و با هماهنگی جمعیت هلال احمر استان، مجری طرح انتخاب می‌شود. سپس مجری محلی با نظر کارگروه استانی آماده‌سازی محلات، محله‌های نمونه پایلوت طرح را در سطح استان شناسایی و تعیین می‌کند. این امر با جمع‌آوری اطلاعات مرتبط از دستگاه‌های ملی و محلی تسهیل می‌شود.

در گام دوم ورود به محلات به عنوان یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین اقدامات مجری انجام می‌شود. با اطلاع‌رسانی‌های انجام شده در محلات، ظرفیت‌های موجود در محلات شناسایی شده و داوطلبان محلی شناسایی و جذب می‌شوند. در ادامه دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی برای تیم‌های مدیریت بحران محلات برگزار می‌شود.

به منظور اجرای طرح مدیریت بحران محلات، نیاز به مشارکت و حمایت مالی اداره کل مدیریت بحران استان و جمعیت هلال احمر در خرید تجهیزات و استقرار کانکس اینمی در محلات وجود دارد. در ادامه مانور آمادگی در محلات برگزار خواهد شد. در زمان اجرای طرح توسط مجری، باید مستندسازی از اقدامات انجام شده به صورت مستمر انجام شود و کلیه چالش‌ها و درس‌های آموخته و خلاقیت‌های اجرا در مستندات درج شود.

گزارش تهیه شده از اقدامات به اداره کل مدیریت بحران استان و جمعیت هلال احمر ارسال می‌شود تا جهت بهروزرسانی و رفع نواقص جهت اجرای مجدد طرح در سایر شهرهای کشور مورد استفاده قرار گیرد. در ادامه در نمودار فرآیند اجرایی سطح محلی، این مطالب به تفکیک هر یک از کنشگران نشان داده شده است.

نمودار ۷- فرآیندهای اجرایی پیشنهادی طرح مدیریت بحران محلات در سطح محلی

فصل چهارم

پیش‌نویس تفاهمنامه با جمیعت هلال احمر
جهت آموزش و راه اندازی حمایتی
برنامه مدیریت بحران محلات

این تفاهم‌نامه برگرفته از نتایج اجرای برنامه مشترک دولت جمهوری اسلامی ایران و «برنامه عمران ملل متحده» با عنوان «ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران» است. این برنامه در سال ۲۰۰۵ میلادی به منظور ارتقای ظرفیت‌های مدیریت بحران در کشور آغاز به کار کرد. یکی از اهداف این برنامه «آماده‌سازی محلات و جوامع محلی در برابر زلزله» بوده است. نتایج مستقیم حاصل از اجرای پایلوت این برنامه در دو شهر کرمان و گرگان دربرگیرنده درس‌ها و چالش‌های فراوانی بود که بخش قابل توجهی از آنها با تبادل تفاهم‌نامه حاضر، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و سازمان مدیریت بحران قابل رفع است.

از آنجا که اقدامات مدیریت بحران در کشور و به ویژه در آماده‌سازی محلات در برابر سوانح و حوادث، نیازمند فرهنگ‌سازی و عزم جدی مدیران و همکاری و مشارکت همه‌جانبه دستگاه‌ها و نهادهای مسؤول و ذینفع است، لذا این تفاهم‌نامه تلاش دارد تا با اشاره به برخی از اهداف مشترک، بستری را فراهم سازد تا نیروهای اجرایی در سطح محلی بتوانند با کمترین اتلاف سرمایه و انرژی به بهترین و اثربخش‌ترین دستاوردها در زمینه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله نائل شوند.

لازم به تاکید است که تفاهم‌نامه حاضر تنها پیش‌نویسی است که از مجموعه دستاوردهای اجرای دو برنامه در دو شهر کرمان و گرگان در ۹ محله طی ۵ سال به دست آمده است. همچنین برای تبادل این تفاهم‌نامه نیازمند بررسی‌های دو جانبه توسط دفاتر حقوقی وزارت کشور و جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و همچنین بررسی‌های کارشناسانه در کارگروه‌های تخصصی سازمان مدیریت بحران است.

اهداف این تفاهم‌نامه در ۱۳ دسته مختلف ذکر شده‌اند و جزئیات و اجزای کلیدی هر یک در جداولی در پیوست شماره یک آورده شده است. این جداول نشان‌دهنده سهم همکاری و مشارکت جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و سازمان مدیریت بحران هستند.

پیش‌نویس تفاهم‌نامه سازمان مدیریت بحران کشور با جمیعت هلال احمر

جمهوری اسلامی ایران جهت آموزش و راه‌اندازی حمایتی برنامه مدیریت بحران محلات

مقدمه

امروزه مدیریت بحران ناشی از سوانح طبیعی و حوادثی همچون زلزله یکی از مهم‌ترین چالش‌های عمدۀ در تمامی کشورهاست. از آنجا که بروز حوادثی همچون زمین‌لرزه اجتناب‌ناپذیر و در حال افزایش هستند لذا باید پیش از وقوع سوانح، برای پیشگیری و کاهش اثرات مخرب آنها برنامه‌ریزی کرد. اثرات بسیاری از سوانح و حوادث با به کار بستن اقدامات مشارکتی در محلات قابل کاهش و پیشگیری هستند. آمارهای بین‌المللی حاکی از این مطلب است که درصد قابل توجهی از نجات‌یافتنگان سوانحی همچون زلزله توسط واحدهای همسایگی و مردم محلات نجات یافته‌اند.

اقدامات کنونی در کشور در راستای مدیریت بحران محلات کافی نیست و برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد با ریشه‌یابی و اجرای طرح‌های نمونه در دو شهر کرمان و گرگان به این نتیجه دست یافته‌اند که برای اجرای طرح مدیریت بحران محلات، باید بر اساس الگوی بومی و اجرایی، در قالب ایجاد تیم‌های مدیریت بحران محلات در کشور عمل شود. بر این اساس توافقنامه حاضر، راهبرد مشترکی را میان سازمان مدیریت بحران و جمیعت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در این خصوص تبیین خواهد داشت.

ماده ۱: کلیات قانونی

در راستای تحقق ماده سه بند دوم از «سیاست‌های کلی پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیرمتربقه»^۳ ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و اجرای بند دوم^۴ و ششم^۵ و دوازدهم^۶ از ماده هشتم «قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور» و همچنین بند «د»^۷ از ماده ۱۹۲ از فصل نهم و بند «ج»^۸ از ماده ۱۷۸ از فصل هفتم «برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور» و در راستای تعیین

^۳ تقویت آمادگی‌ها و امکانات لازم برای اجرای سریع و مؤثر عملیات جستجو و نجات در ساعات اولیه، امداد و اسکان موقت آسیب‌دیدگان، تنظیم سیاست‌های تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی و سازماندهی کمک‌های داخلی و خارجی در زمینه‌های فوق

^۴ ایجاد هماهنگی و انسجام میان دستگاه‌های مختلف کشور درخصوص مراحل چهارگانه مدیریت بحران

^۵ برنامه‌ریزی و هماهنگی جهت سازماندهی و آموزش کلیه تشكل‌های مردمی، نهادهای غیردولتی و نیروهای بسیجی و داوطلب مردمی در مراحل چهارگانه مدیریت بحران

^۶ ابلاغ دستورالعمل‌های نحوه انجام اقدامات اضطراری و انتیاطی در هنگام وقوع و یا احتمال وقوع حوادث غیرمتربقه به دستگاه‌های ذی‌ربطه

جهت اجراء

^۷ بند د- به دولت اجازه داده می‌شود برای پیش آگاهی‌ها، پیشگیری، امدادرسانی، بازسازی و نوسازی مناطق آسیب‌دیده از حوادث غیرمتربقه از جمله سیل، زلزله، سرمادگی، تگرگ، طوفان، پیشروی آب دریا، آفت‌های فرآگیر مخصوصات کشاورزی اپدیمی و ایجاد توانمندی‌های فنی و اعطای کمک‌های فنی و اعتباری تا معادل سه درصد (۳٪) از بودجه عمومی هر سال را از محل افزایش تنخواه‌گردان خزانه تامین و هزینه نماید. تنخواه مذکور حداقل تا پایان همان سال از محل صرف‌جویی در اعتبارات عمومی و یا اصلاح بودجه سالانه تسویه خواهد شد.

^۸ به منظور کاهش آسیب‌بیزی زیرساخت‌ها، ارتقاء پایداری ملی، حفاظت از مردم و منابع ملی کشور و تضمین تداوم خدمات به آن در راستای تکمیل چرخه دفاع غیر نظامی، اقدام‌های زیر انجام می‌شود:

الف - تدوین استانداردهای فنی مورد نیاز پدافند غیرعامل طی سال اول برنامه

ب - ایجاد سامانه پایش، هشدار و خنثی‌سازی درخصوص تهدیدات نوین (بیولوژی) در مرکز حساس، حیاتی و مهم

خروجی‌های تدوین شده از برنامه پنج ساله مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد با عنوان «ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران» و ترویج فرهنگ مشارکت مردمی در مدیریت بحران محلات در کشور و تامین و ایجاد شرایط و امکانات برای اجرای برنامه مدیریت بحران محلات این توافقنامه فی ما بین «سازمان مدیریت بحران کشور» و «جمعیت هلال احمر» به شرح زیر منعقد می‌شود.

ماده ۲۵: اهداف تفاهم‌نامه

این تفاهم نامه به دنبال تحقق سیزده هدف به منظور فعال‌سازی و استمرار طرح مدیریت بحران محلات در کشور است. این اهداف در زیر آورده شده‌اند.

۱- ایجاد زمینه‌های قانونی، آئین‌نامه‌ها و بخش‌نامه‌های مورد نیاز برای تسهیل اجرای طرح مدیریت بحران محلات در کشور

۲- همکاری و هماهنگی‌های کلی و میان‌بخشی

۳- فرهنگ‌سازی، آموزش، اطلاع‌رسانی و توانمندسازی در زمینه مدیریت بحران محلات

۴- رفع موانع سازمانی جهت تسهیل اجرای اقدامات مدیریت بحران محلات

۵- فراهم کردن تسهیلات مالی مورد نیاز

۶- سازماندهی و حمایت از نهادهای خصوصی و سازمان‌های غیردولتی فعال در زمینه مدیریت بحران محلات

۷- سازماندهی و توانمندسازی تیم اجرایی در زمینه مدیریت بحران محلات

۸- حمایت از خلاقیت مجریان طرح مدیریت بحران محلات و اجرای اقدامات انگیزشی و تشویقی

۹- حمایت و پشتیبانی از توسعه فعالیت‌ها و طرح‌های مطالعاتی درخصوص مدیریت بحران محلات

۱۰- ایجاد شبکه محلات ایمن

۱۱- تدوین طرح‌های اجرایی مدیریت بحران محلات

۱۲- اجرای طرح مدیریت بحران محلات در کل کشور

۱۳- پایش و ارزشیابی مستمر اقدامات مدیریت بحران محلات

بر اساس اهداف تعیین شده، تعهدات و مسؤولیت‌های سازمان مدیریت بحران کشور و جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران ذیل هر یک از اهداف در پیوست شماره یک آورده شده است. در ادامه به تفکیک در بندهای ۳ و ۴ تعهدات و مسؤولیت‌های سازمان مدیریت بحران و جمعیت هلال احمر آورده شده است.

ماده ۳- تعهدات و مسؤولیت‌های سازمان مدیریت بحران کشور

- فراهم کردن زمینه‌های قانونی برای شکل‌گیری کارگروه مدیریت بحران محلات در مراکز استان‌ها
- تدوین آیین‌نامه و ضوابط لازم جهت اعطای نشان ملی به محلات برگزیده درخصوص اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- تشکیل کمیته مشترک از نمایندگان سازمان و جمعیت هلال احمر جهت تسريع، تسهیل و هدایت اقدامات مدیریت بحران محلات در کشور
- همکاری در راستای تحقق مواد قانونی فرادست و ارتقاء ظرفیت مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در کشور
- همکاری متقابل پیرامون فعالیت‌های مشترک و کاهش بوروکراسی‌های اداری جهت تسريع در نیل به اهداف
- تبادل اطلاعات و توسعه همکاری‌ها در رابطه با اجرایی شدن برنامه مدیریت بحران محلات در کشور
- تقویت هماهنگی‌های استانی جهت اجرای مناسب طرح مدیریت بحران محلات در سطح استانی
- جلب مشارکت و تسهیل همکاری با سایر نهادهای ملی و محلی همچون شهرداری‌ها (سازمان آتش‌نشانی و نظایر آن در ارائه آموزش و خدمات فنی و مشاوره‌ای در اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- همکاری در ترویج و نشر فرهنگ مدیریت بحران در محلات
- توانمندسازی و ارتقاء سطح آگاهی‌ها و مهارت‌های علمی و عملی آحاد جامعه در دو حوزه علمی و اجرایی از طریق برگزاری همایش‌ها، سمینارها، جشنواره‌ها، کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی درخصوص مدیریت بحران محلات برای کارشناسان و مدیران جمعیت هلال احمر
- تامین فضاهای آموزشی و کار جهت آموزش و ارتقاء سطح مردم محلات درخصوص مدیریت بحران
- همکاری و اهتمام دو جانبه در برقراری ارتباط بین سازمان مدیریت بحران کشور و جمعیت هلال احمر برای انجام فعالیت‌های مشترک جهت رفع موانع سازمانی و چالش‌های اداری و نظیر آن در اجرای طرح مدیریت بحران محلات کشور
- همکاری در زمینه پرداخت تسهیلات به مجریان طرح‌های مدیریت بحران محلات
- تلاش به منظور جلب حمایت مادی و معنوی سایر دستگاه‌ها جهت ارائه آموزش و خدمات ساماندهی سازمان‌های غیردولتی از طریق ارتقاء سطح دانش و آگاهی در زمینه ضرورت مدیریت بحران محلات و جلب مشارکت آن‌ها در جهت دستیابی بهتر و سریع‌تر به اهداف طرح
- سازماندهی فعالان و مشارکت‌کنندگان در بخش‌های غیردولتی و خصوصی درخصوص مدیریت بحران محلات

- انجام پشتیبانی و حمایت‌های مادی و معنوی از تشکیل سازمان‌های غیردولتی فعال در زمینه مدیریت بحران محلات و تحقق اهداف مندرج در توافق‌نامه
- ارائه خدمات و مشاوره‌های حمایتی به مراکز و سازمان‌های خصوصی و شرکت‌هایی توانمند درخصوص مشارکت در اجرای طرح مدیریت بحران محلات در کشور
- همکاری در زمینه بازبینی و تهیه و تدوین محتوای آموزشی کلاس‌ها، کارگاه‌ها و سمینارها و جزوایت برای تیم اجرایی مدیریت بحران محلات در بازه‌های زمانی میان مدت و بلند مدت
- ایجاد زمینه رشد و افزایش خلاقیت و احساس مسئولیت در مجریان طرح مدیریت بحران محلات
- حمایت از طرح‌ها و ایده‌های خلاق و تقدیر از پژوهشگران در زمینه مدیریت بحران محلات در کشور
- حمایت و پشتیبانی اصولی از توسعه و گسترش فعالیت‌های مدیریت بحران محلات
- اجرای طرح‌های مطالعاتی به منظور شناسایی ظرفیت‌ها و میزان مشارکت در زمینه مدیریت بحران محلات در کشور
- ارتقای کمی و کیفی شبکه محلات ایمن و دارای برنامه مدیریت بحران محلات در کشور
- جهت تجمعیت دستاوردها و درس‌های آموخته و ارتقای سطح دانش محلات
- همکاری در جهت تهیه و تدوین طرح‌های اجرایی جدید و دارای توجیه فنی و قابلیت اجرا و صرفه اقتصادی جهت ارتقای سطح کیفی اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- همکاری در زمینه حمایت از اجرای صحیح طرح مدیریت بحران محلات به منظور ارتقاء ایمنی محلات کشور جهت پاسخگویی موثر در شرایط بحران
- ارائه امکانات، خدمات مشاوره‌ای و نیروی انسانی متخصص به مجریان طرح و تیم‌های مدیریت بحران محلات
- سازماندهی و تشکیل گروه‌های اجرایی و تخصصی مدیریت بحران محلات در سطح استان
- بازنگری و سنجش اثربخشی پروژه‌ها و طرح‌های اجرا شده جهت تعیین نقاط ضعف و قوت طرح مدیریت بحران محلات
- ارزیابی استان‌ها و تقدیر از استان‌های فعال در زمینه اجرای طرح مدیریت بحران محلات

ماده ۴- تعهدات . مسوولیت‌های جمعیت هلال احمر

- فراهم کردن زمینه‌های قانونی برای شکل‌گیری کارگروه مدیریت بحران محلات در مراکز استان‌ها
- تدوین آیین‌نامه و بخش‌نامه‌های مورد نیاز جهت تسهیل اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- تدوین آیین‌نامه و ضوابط لازم جهت اعطای نشان ملی به محلات برگزیده درخصوص اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- تشکیل کمیته مشترک از نمایندگان سازمان و جمعیت هلال احمر جهت تسريع، تسهیل و هدایت اقدامات مدیریت بحران محلات در کشور
- همکاری در راستای تحقق مواد قانونی فرادست و ارتقاء ظرفیت مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در کشور

- همکاری متقابل پیرامون فعالیت‌های مشترک و کاهش بوروکراسی‌های اداری جهت تسريع در نیل به اهداف
- تبادل اطلاعات و توسعه همکاری‌ها در رابطه با اجرایی شدن برنامه مدیریت بحران محلات در کشور
- تقویت هماهنگی‌های استانی جهت اجرای مناسب طرح مدیریت بحران محلات در سطح استانی
- جلب شراکت و تسهیل همکاری با سایر نهادهای ملی و محلی همچون شهرداری‌ها (سازمان آتش‌نشانی و امثال‌هم) در ارائه آموزش و خدمات فنی و مشاوره‌ای در اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- همکاری در ترویج و نشر فرهنگ مدیریت بحران در محلات
- ارتقاء سطح توانمندی و آگاهی کلیه ذی‌نفعان در قالب توزیع نشریات و مستندات علمی مرتبه با موضوع مدیریت بحران محلات
- توانمندسازی و ارتقاء سطح آگاهی‌ها و مهارت‌های علمی و عملی آحاد جامعه در دو حوزه علمی و اجرایی از طریق برگزاری همایش‌ها، سمینارها، جشنواره‌ها، کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی درخصوص مدیریت بحران محلات برای کارشناسان و مدیران جمعیت هلال احمر
- اطلاع‌رسانی و ایجاد هماهنگی برای پیشبرد سریع و موثر اجرای اقدامات مدیریت بحران محلات
- شناسایی نیازهای آموزشی جامعه هدف و ایجاد شرایط لازم برای آموزش و کسب مهارت جهت انجام بخش اعظم اقدامات مدیریت بحران محلات توسط جمعیت ساکن در محلات هدف
- تامین فضاهای آموزشی و کار جهت آموزش و ارتقاء سطح مردم محلات درخصوص مدیریت بحران
- همکاری و اهتمام دو جانبه در برقراری ارتباط بین سازمان مدیریت بحران کشور و جمعیت هلال احمر برای انجام فعالیت‌های مشترک جهت رفع موانع سازمانی و چالش‌های اداری و نظیر آن در اجرای طرح مدیریت بحران محلات کشور
- همکاری در زمینه پرداخت تسهیلات به مجریان طرح‌های مدیریت بحران محلات
- تامین منابع مالی و کارشناسی جهت اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- سازماندهی فعالان و مشارکت‌کنندگان در بخش‌های غیردولتی و خصوصی درخصوص مدیریت بحران محلات
- انجام پشتیبانی و حمایت‌های مادی و معنوی از تشکیل سازمان‌های غیردولتی فعال در زمینه مدیریت بحران محلات و تحقق اهداف مندرج در توافق‌نامه
- ارائه خدمات و مشاوره‌های حمایتی به مراکز و سازمان‌های خصوصی و شرکت‌هایی توانمند درخصوص مشارکت در اجرای طرح مدیریت بحران محلات در کشور

- سازماندهی تیم اجرایی مدیریت بحران محلات در سراسر کشور در قالب کمیته‌های تخصصی استانی به منظور ایجاد کانون هماهنگی فعالیت‌های مدیریت بحران محلات و توامندسازی کادر تخصصی مدیریت بحران استان جهت استفاده از مهارت‌های آنان در طرح همکاری و تبادل نظر در زمینه برآورده کردن نیازهای آموزشی و پژوهشی تیم اجرایی مدیریت بحران محلات
- همکاری در زمینه بازبینی و تهیه و تدوین محتوای آموزشی کلاس‌ها، کارگاه‌ها و سمینارها و جزوایت برای تیم اجرایی مدیریت بحران محلات در بازه‌های زمانی میان مدت و بلند مدت
- ایجاد زمینه رشد و افزایش خلاقیت و احساس مسئولیت در مجریان طرح مدیریت بحران محلات
- حمایت از طرح‌ها و ایده‌های خلاق و تقدیر از پژوهشگران در زمینه مدیریت بحران محلات در کشور
- حمایت و پشتیبانی اصولی از توسعه و گسترش فعالیت‌های مدیریت بحران محلات
- اجرای طرح‌های مطالعاتی به منظور شناسایی ظرفیت‌ها و میزان مشارکت در زمینه مدیریت بحران محلات در کشور
- توسعه و ارتقای کمی و کیفی آموزش‌ها و خدمات مادی و معنوی در زمینه مدیریت بحران محلات در سراسر کشور
- استفاده از هسته‌های مشاوره ملی و استانی جهت راهنمای و هدایت مجریان در به کارگیری روش‌های موثر جهت اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- ارتقای کمی و کیفی شبکه محلات ایمن و دارای برنامه مدیریت بحران محلات در کشور جهت تجمیع دستاوردها و درس‌های آموخته و ارتقای سطح دانش محلات
- همکاری در جهت تهیه و تدوین طرح‌های اجرایی جدید و دارای توجیه فنی و قابلیت اجرا و صرفه اقتصادی جهت ارتقای سطح کیفی اجرای طرح مدیریت بحران محلات
- همکاری در زمینه حمایت از اجرای صحیح طرح مدیریت بحران محلات به منظور ارتقاء ایمنی محلات کشور جهت پاسخگویی موثر در شرایط بحران
- ارائه امکانات، خدمات مشاوره‌ای و نیروی انسانی متخصص به مجریان طرح و تیم‌های مدیریت بحران محلات
- سازماندهی و تشکیل گروه‌های اجرایی و تخصصی مدیریت بحران محلات در سطح استان
- ارائه گزارشات مستمر از پیشرفت طرح‌ها و پروژه‌های اجرا شده درخصوص مدیریت بحران محلات
- بازنگری و سنجش اثربخشی پروژه‌ها و طرح‌های اجرا شده جهت تعیین نقاط ضعف و قوت طرح مدیریت بحران محلات
- ارزشیابی کیفی مجریان برنامه مدیریت بحران محلات به منظور ارتقای برنامه‌ریزی در راستای اجرای ملی برنامه
- ارزیابی استان‌ها و تقدیر از استان‌های فعال در زمینه اجرای طرح مدیریت بحران محلات

ماده ۵: مدت زمان تفاهم‌نامه

با توجه به ماهیت دراز مدت موضوعات مشترک همکاری مدت این تفاهم نامه از تاریخ انعقاد پنج سال شمسی بوده و تمدید و ادامه فعالیت، بازنگری و یا تغییرات اساسی در مفاد آن با توافق دو طرف به صورت نامحدود بلامانع است.

ماده ۶: گستره مکانی اجرای تفاهم‌نامه

مفاد این تفاهم‌نامه پس از امضاء در سراسر کشور قابلیت اجرا دارد.

ماده ۷: نحوه نظارت بر اجرای تفاهم‌نامه

جهت پیگیری و اجرایی کردن مفاد تفاهم‌نامه کمیته‌های اجرایی در سطوح ملی و استانی تشکیل می‌شود. کمیته اجرایی ملی مشتمل از نمایندگان «سازمان مدیریت بحران کشور» و «جمعیت هلال احمر» و کمیته اجرایی استان‌ها، با عضویت مدیرکل مدیریت بحران استان، مدیرعامل جمعیت هلال احمر استان و معاونان آنان تشکیل می‌شود. کمیته‌های اجرایی استان‌ها گزارش فعالیت‌های خود را هرسه ماه یکبار به کمیته اجرایی ملی ارائه می‌کنند. دبیرخانه کمیته اجرایی در سازمان مدیریت بحران مستقر خواهد بود. دبیرخانه موظف است گزارشات کمیته اجرایی ملی را هر شش ماه یکبار در جلسه مشترک روسای دو دستگاه ارائه کند.

ماده ۸: نمایندگان

طرفین تفاهم‌نامه برای پیگیری‌های بعدی و در جهت تسريع در مراحل اجرایی تفاهم‌نامه نماینده‌ای را به شرح زیر اعلام می‌دارند:

- نماینده جمعیت هلال احمر: ریاست سازمان امداد و نجات جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران
- نماینده سازمان مدیریت بحران: معاون پیشگیری و پیش‌بینی سازمان مدیریت بحران عملیاتی کردن تفاهم‌نامه در استان‌ها بر عهده مدیر کل مدیریت بحران و مدیر عامل جمعیت هلال احمر استان است.

این تفاهم‌نامه در ۸ ماده و دو نسخه که هریک حکم واحد را دارد تنظیم و از تاریخ به مدت ۵ سال قابل اجرا بوده و با توافق طرفین قابل تمدید خواهد بود.

رئیس جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

سرپرست سازمان مدیریت بحران

پیوست شماره ۱:

۱- ایجاد زمینه‌های قانونی، آیین‌نامه‌ها و بخش‌نامه‌های مورد نیاز برای تسهیل

اجرای طرح مدیریت بحران محلات در کشور

ردیف	تعهدات و مسؤولیت ها	سازمان مدیریت بحران	جمعیت هلال احمر	توضیحات
۱	فراهمن کردن زمینه‌های قانونی برای شکل‌گیری کارگروه مدیریت بحران محلات در مراکز استان‌ها	✓	✓	
۲	تدوین آیین‌نامه و بخش‌نامه‌های مورد نیاز جهت تسهیل اجرای طرح مدیریت بحران محلات	✓		
۳	تدوین آیین‌نامه و ضوابط لازم جهت اعطای نشان ملی به محلات برگزیده درخصوص اجرای طرح مدیریت بحران محلات	✓	✓	
۴	تشکیل کمیته مشترک از نمایندگان سازمان و جمعیت هلال احمر جهت تسریع، تسهیل و هدایت اقدامات مدیریت بحران محلات در کشور	✓	✓	

۲- همکاری و هماهنگی‌های کلی و میان‌بخشی

ردیف	تعهدات و مسؤولیت ها	سازمان مدیریت بحران	جمعیت هلال احمر	توضیحات
۱	همکاری در راستای تحقق مواد قانونی فرادست و ارتقاء ظرفیت مدیریت مخاطرات بلاایای طبیعی در کشور	✓	✓	سازمان مدیریت بحران از طریق اداره کل مدیریت بحران استان‌ها به ارائه تسهیلات لازم برای آموزش‌ها و حمایت‌های فنی و مالی و سایر ملزمات مبادرت می‌کند.
۲	همکاری متقابل پیرامون فعالیت‌های مشترک و کاهش بوروکراسی‌های اداری جهت تسريع در نیل به اهداف	✓	✓	همکاری اداره کل مدیریت بحران از طریق اداره کل مدیریت بحران از طریق اداره کل مدیریت بحران استان‌ها به ارائه تسهیلات لازم برای آموزش‌ها و حمایت‌های فنی و مالی و سایر ملزمات مبادرت می‌کند.
۳	تبادل اطلاعات و توسعه همکاری‌ها در رابطه با اجرایی شدن برنامه مدیریت بحران محلات در کشور	✓	✓	همکاری اداره کل مدیریت بحران از طریق اداره کل مدیریت بحران استان‌ها به ارائه تسهیلات لازم برای آموزش‌ها و حمایت‌های فنی و مالی و سایر ملزمات مبادرت می‌کند.
۴	تقویت هماهنگی‌های استانی جهت اجرای مناسب طرح مدیریت بحران محلات در سطح استانی	✓	✓	همکاری اداره کل مدیریت بحران از طریق اداره کل مدیریت بحران استان‌ها به ارائه تسهیلات لازم برای آموزش‌ها و حمایت‌های فنی و مالی و سایر ملزمات مبادرت می‌کند.
۵	جلب مشارکت و تسهیل همکاری با سایر نهادهای ملی و محلی همچون شهرداری‌ها (سازمان آتش‌نشانی و امثال‌هم) در ارائه آموزش و خدمات فنی و مشاوره‌ای در اجرای طرح مدیریت بحران محلات	✓	✓	همکاری اداره کل مدیریت بحران از طریق اداره کل مدیریت بحران استان‌ها به ارائه تسهیلات لازم برای آموزش‌ها و حمایت‌های فنی و مالی و سایر ملزمات مبادرت می‌کند.

۳- فرهنگ‌سازی، آموزش، اطلاع‌رسانی و توانمندسازی در زمینه مدیریت

بحران محلات

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان مدیریت بحران	جمعیت هلال احمر	توضیحات
۱	همکاری در ترویج و نشر فرهنگ مدیریت بحران در محلات	✓	✓	
۲	ارتقای سطح توانمندی و آگاهی کلیه ذی‌نفعان در قالب توزیع نشریات و مستندات علمی مرتبط با موضوع مدیریت بحران محلات	✓		جمعیت هلال احمر متعدد است نسبت به برگزاری دوره‌های آموزشی برای محلات و شکل‌گیری کمیته محلات اقدام کند.
۳	توانمندسازی و ارتقاء سطح آگاهی‌ها و مهارت‌های علمی و عملی آحاد جامعه در دو حوزه علمی و اجرایی از طریق برگزاری همایش‌ها، سمینارها، جشنواره‌ها، کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی درخصوص مدیریت بحران محلات برای کارشناسان و مدیران جمعیت هلال احمر	✓	✓	
۴	اطلاع‌رسانی و ایجاد هماهنگی برای پیشبرد سریع و موثر اجرای اقدامات مدیریت بحران محلات	✓		جمعیت هلال احمر اقدامات لازم را جهت هماهنگی و اطلاع‌رسانی به محلات کشور به عمل می‌آورد.
۵	شناسایی نیازهای آموزشی جامعه هدف و ایجاد شرایط لازم برای آموزش و کسب مهارت جهت انجام بخش اعظم اقدامات مدیریت بحران محلات توسط جمعیت ساکن در محلات هدف	✓		
۶	تامین فضاهای آموزشی و کار جهت آموزش و ارتقاء سطح مردم محلات درخصوص مدیریت بحران	✓	✓	

۴- رفع موانع سازمانی جهت تسهیل اجرای اقدامات مدیریت بحران محلات

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان مدیریت هلال- احمر	جمعیت هلال احمر	توضیحات
۱	همکاری و اهتمام دو جانبه در برقراری ارتباط بین سازمان مدیریت بحران کشور و جمیت هلال احمر برای انجام فعالیت‌های مشترک جهت رفع موانع سازمانی و چالش‌های اداری و نظیر آن در اجرای طرح مدیریت بحران محلات کشور	✓	✓	

۵- فراهم کردن تسهیلات مالی مورد نیاز

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان مدیریت هلال- احمر	جمعیت هلال احمر	توضیحات
۱	همکاری در زمینه پرداخت تسهیلات به مجریان طرح‌های مدیریت بحران محلات	✓	✓	در اولویت قرار دادن تامین منابع مالی مورد نیاز جهت اجرای مدیریت بحران محلات. در این راستا جمیت هلال احمر و سازمان مدیریت بحران مشترکاً نسبت
۲	تامین منابع مالی و کارشناسی جهت اجرای طرح مدیریت بحران محلات	✓		

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان مدیریت حران	جمعیت هلال- احمر	توضیحات
۳	تلاش به منظور جلب حمایت مادی و معنوی سایر دستگاه‌ها جهت ارائه آموزش و خدمات		✓	به تامین اعتبارات و منابع مالی مورد نیاز محلات جهت ایجاد و راهاندازی کیته مدیریت بحران محلات اقدام می‌کند.

۶- سازمان‌دهی و حمایت از نهادهای خصوصی و سازمان‌های غیردولتی فعال

در زمینه مدیریت بحران محلات

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان مدیریت حران	جمعیت هلال- احمر	توضیحات
۱	ساماندهی سازمان‌های غیردولتی از طریق ارتقاء سطح دانش و آگاهی در زمینه ضرورت مدیریت بحران محلات و جلب مشارکت آن‌ها در جهت دستیابی بهتر و سریع‌تر به اهداف طرح		✓	
۲	ساماندهی فعالان و مشارکت‌کنندگان در بخش‌های غیردولتی و خصوصی درخصوص مدیریت بحران محلات		✓	
۳	انجام پشتیبانی و حمایت‌های مادی و معنوی از تشکیل سازمان‌های غیردولتی فعال در زمینه مدیریت بحران محلات و تحقق اهداف مندرج در توافق‌نامه		✓	جمعیت هلال‌احمر، با همکاری سازمان مدیریت بحران کشور امکانات لازم برای آموزش‌ها و ارتقاء سطح آگاهی را برای سازمان‌های غیردولتی مشکله و مرتبط با موضوع تفاهم‌نامه فراهم می‌آورد.
۴	ارائه خدمات و مشاوره‌های حمایتی به مراکز و سازمان‌های خصوصی و شرکت‌هایی توانمند درخصوص مشارکت در اجرای طرح مدیریت بحران محلات در کشور		✓	

۷- سازماندهی و توانمندسازی تیم اجرایی در زمینه مدیریت بحران محلات

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان مدیریت حران	جمعیت هلال- احمر	توضیحات
۱	ساماندهی تیم اجرایی مدیریت بحران محلات در سراسر کشور در قالب کمیته‌های تخصصی استانی به منظور ایجاد کانون هماهنگی فعالیت‌های مدیریت بحران محلات و توانمندسازی کادر تخصصی مدیریت بحران استان جهت استفاده از مهارت‌های آنان در طرح		✓	
۲	همکاری و تبادل نظر در زمینه برآورده کردن نیازهای آموزشی و پژوهشی تیم اجرایی مدیریت بحران محلات		✓	
۳	همکاری در زمینه بازیبینی و تهیه و تدوین محتوای آموزشی کلاس‌ها، کارگاه‌ها و سمینارها و جزوای تیم اجرایی مدیریت بحران محلات در بازه‌های زمانی میان مدت و بلند مدت		✓	

۸- حمایت از خلاقیت مجریان طرح مدیریت بحران محلات و اجرای اقدامات

انگیزشی و تشویقی

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان جمعیت مدیریت هلال- احمر بحران	توضیحات
۱	ایجاد زمینه رشد و افزایش خلاقیت و احساس مسئولیت در مجریان طرح مدیریت بحران محلات	✓	✓
۲	حمایت از طرح‌ها و ایده‌های خلاق و تقدير از پژوهشگران در زمینه مدیریت بحران محلات در کشور	✓	✓

۹- حمایت و پشتیبانی از توسعه فعالیت‌ها و طرح‌های مطالعاتی در خصوص

مدیریت بحران محلات

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان جمعیت مدیریت هلال- احمر بحران	توضیحات
۱	حمایت و پشتیبانی اصولی از توسعه و گسترش فعالیت‌های مدیریت بحران محلات	✓	✓
۲	اجرای طرح‌های مطالعاتی به منظور شناسایی ظرفیت‌ها و میزان مشارکت در زمینه مدیریت بحران محلات در کشور	✓	✓
۳	توسعه و ارتقای کمی و کیفی آموزش‌ها و خدمات مادی و معنوی در زمینه مدیریت بحران محلات در سراسر کشور	✓	
۴	استفاده از هسته‌های مشاوره ملی و استانی جهت راهنمایی و هدایت مجریان در به کارگیری روش‌های موثر جهت اجرای طرح مدیریت بحران محلات	✓	

۱۰- ایجاد شبکه محلات ایمن

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان جمعیت مدیریت هلال- احمر بحران	توضیحات
۱	ارتقای کمی و کیفی شبکه محلات ایمن و دارای برنامه مدیریت بحران محلات در کشور به منظور تجمعی دستاوردها و درس‌های آموخته و ارتقای سطح دانش محلات	✓	✓

۱۱- تدوین طرح‌های اجرایی مدیریت بحران محلات

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان جمعیت مدیریت هلال- احمر بحران	توضیحات
۱	همکاری در جهت تهیه و تدوین طرح‌های اجرایی جدید و دارای توجیه فنی و قابلیت اجرا و صرفه اقتصادی جهت ارتقای سطح کیفی اجرای طرح مدیریت بحران محلات	✓	✓

۱۲- اجرای طرح مدیریت بحران محلات در کل کشور

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان مدیریت بحران	جمعیت هلال- احمر	توضیحات
۱	همکاری در زمینه حمایت از اجرای صحیح طرح مدیریت بحران محلات به منظور ارتقاء اینمی محلات کشور و پاسخگویی موثر در شرایط بحران	✓	✓	کمک و مساعدت جهت تهیه طرح‌های فی، جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز و اجرای طرح مدیریت بحران محلات اقدام در جهت فعال‌شدن تیم‌های تخصصی محلات و اجرای طرح مدیریت بحران محلات
۲	ارائه امکانات، خدمات مشاوره‌ای و نیروی انسانی متخصص به مجریان طرح و تیم‌های مدیریت بحران محلات	✓	✓	
۳	سازماندهی و تشکیل گروه‌های اجرایی و تخصصی مدیریت بحران محلات در سطح استان	✓	✓	اقدام در جهت تسهیل فرآیند تشکیل گروه‌ها و کمیته‌های تخصصی مدیریت بحران محلات استان به منظور انجام اقدامات برنامه‌ریزی شده در زمینه مدیریت بحران محلات

۱۳- پایش و ارزشیابی مستمر اقدامات مدیریت بحران محلات

ردیف	تعهدات و مسؤولیت‌ها	سازمان مدیریت بحران	جمعیت هلال- احمر	توضیحات
۱	ارائه گزارش‌های مستمر از پیشرفت طرح‌ها و پروژه‌های اجرا شده درخصوص مدیریت بحران محلات	✓		
۲	بازنگری و سنجش اثربخشی پروژه‌ها و طرح‌های اجرا شده جهت تعیین نقاط ضعف و قوت طرح مدیریت بحران محلات	✓	✓	
۳	ارزشیابی کیفی مجریان برنامه مدیریت بحران محلات به منظور ارتقای برنامه‌ریزی در راستای اجرای ملی برنامه	✓		
۴	ارزیابی استان‌ها و تقدیر از استان‌های فعال در زمینه اجرای طرح مدیریت بحران محلات	✓	✓	

فصل پنجم

برآورد اولیه هزینه اجرای طرح
آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

۱- برآورد اولیه و میانگین هزینه اجرای طرح آماده‌سازی محلات

به منظور اجرای طرح آماده‌سازی یک محله، فعالیت‌های کلیدی مورد نیاز است این فعالیت‌ها که در برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متعدد در شهرهای کرمان و گرگان در ۹ محله اجرا شد شامل: «برگزایی کارگاه‌های حساس‌سازی محلات»، «بررسی و انتخاب محلات نمونه جهت اجرای طرح»، «اجرا مراحل ورود به محلات»، «آموزش‌های عمومی و تخصصی به داوطلبان محلات»، «تشکیل کمیته مدیریت بحران در سطح محله»، «تشکیل تیم‌های تخصصی محلات»، «خرید تجهیزات امدادی و ایمنی محلات»، «خرید کانکس ایمنی و امداد و نجات محله»، «برگزاری مانور آمادگی محلات»، «تبلیغ و انگیزش مشارکت‌کنندگان در محلات» و «مستندسازی اقدامات انجام شده در محلات» است. بر اساس سوابق، تجارب و قراردادهای منعقد شده در دو شهر، به صورت میانگین معادل ۲۰۰ میلیون ریال بودجه برای اجرای مراحل فوق‌الذکر برای هر محله مورد نیاز است. این رقم با احتساب نرخ تورم در سال ۱۳۹۰ محاسبه شده است.

در حدود یک چهارم بودجه این طرح به آموزش‌های عمومی و تخصصی داوطلبان اختصاص می‌یابد. همچنین برگزاری کارگاه‌های حساس‌سازی که از گام‌های نخستین و با اهمیت این طرح است نیز به ۴۰ میلیون ریال بودجه نیاز خواهد داشت که معادل یک پنجم کل بودجه تخصیصی خواهد بود. در جدول زیر هزینه اجرای هر یک از فعالیت‌ها در طرح آماده‌سازی محلات برای یک محله به همراه سهم کل هر یک از فعالیت‌های کلیدی آورده شده است.

جدول ۴- هزینه اجرای هریک از فعالیت‌ها در طرح آماده‌سازی محلات

ردیف	عنوان	هزینه فعالیت	سهم از کل
۱	برگزایی کارگاه‌های حساس‌سازی محلات	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	%۲۰
۲	بررسی و انتخاب محلات نمونه جهت اجرای طرح	۴,۰۰۰,۰۰۰	%۲
۳	اجرا مراحل ورود به محلات	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	%۵
۴	آموزش‌های عمومی و تخصصی به داوطلبان محلات	۵۰,۰۰۰,۰۰۰	%۲۵
۵	تشکیل کمیته مدیریت بحران در سطح محله	۴,۰۰۰,۰۰۰	%۲
۶	تشکیل تیم‌های تخصصی محلات	۱۶,۰۰۰,۰۰۰	%۸
۷	خرید تجهیزات امدادی و ایمنی محلات	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	%۱۰
۸	خرید کانکس ایمنی و امداد و نجات محله	۱۶,۰۰۰,۰۰۰	%۸
۹	برگزاری مانور آمادگی محلات	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	%۵
۱۰	مستندسازی اقدامات انجام شده در محلات	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	%۱۰
۱۱	جمع کل هزینه اجرا برای اجرا در یک محله	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	%۱۰۰

۲- نحوه تخصیص هزینه‌های طرح آماده‌سازی محلات در برابر سوانح

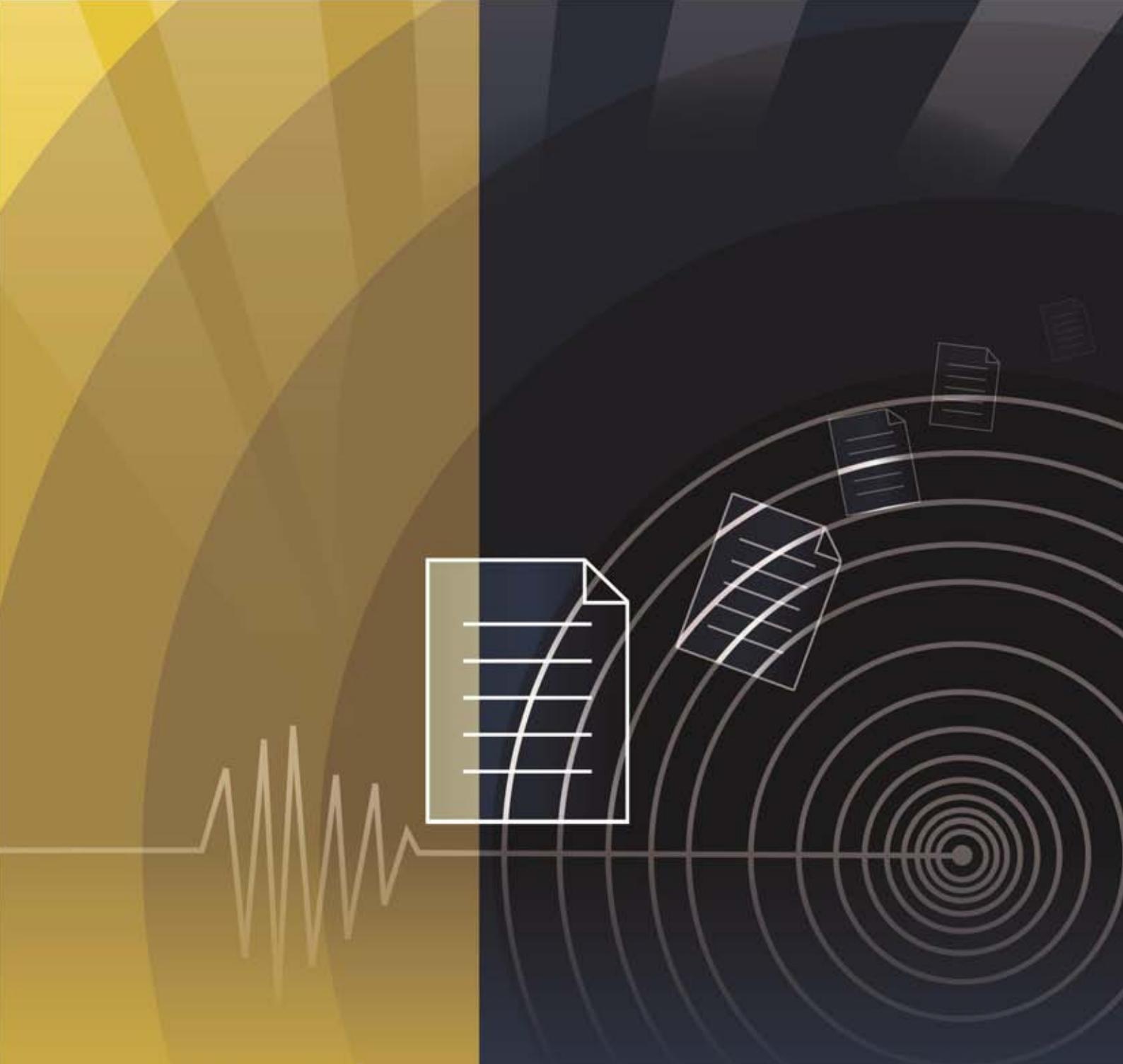
در برآورد حاضر، محلات بر اساس تقسیمات کشوری در نظر گرفته نشده است. تعریف محله در این بخش مشتمل بر محلات نمونه‌ای است که توسط کارگروه آماده‌سازی محلات در هر شهر انتخاب می‌شود. در طرح‌های پایلوت انجام شده در شهر کرمان محلات نمونه طرح مشتمل بر وسعت در حدود ۶-۲ کیلومتر مربع با جمعیت میانگین ۱۷ تا ۲۰ هزار نفر، ۴۰۰۰ خانوار بوده و در شهر گرگان ۱۰۰۰ تا ۵۰۰۰ نفر جمعیت، سطح سواد و درآمد در حد متوسط بودند. همچنین از نظر سطح خطرپذیری سوانح، محلات منتخب در اولویت بودند.

برای تعیین اجرایی طرح به سایر شهرهای کشور در جدول زیر فعالیت‌های اجرایی طرح آماده‌سازی محلات در برابر زلزله فهرست شده است. برای هر یک از فعالیتها شاخص هزینه‌ای تعریف شده است که بر اساس آن می‌توان به نحوه اجرا به صورت اجمالی پی برد. همچنین سهم هر یک از فعالیتها به تفکیک آورده شده است، این سهم میزان هزینه‌ای را نشان می‌دهد که هر یک از فعالیتها به خود اختصاص داده‌اند. به عنوان مثال، در اولین گام برای آغاز طرح مدیریت بحران محلات، برگزاری کارگاه‌های حساس‌سازی محلات در نظر گرفته شده است. این کارگاه باید حداقل یک بار برای هر محله انجام شود و تعداد شرکت-کنندگان این کارگاه باید حداثر ۳۰ نفر و از اعضای محله باشند. همچنین این کارگاه حداقل یک روز یا هشت ساعت کاری به طول می‌انجامد و ارائه‌دهندگان آن باید یک استاد آشنا به موضوعات مدیریت بحران محلات و یک تسهیلگر با تجربه در زمینه اقدامات مشارکتی در محلات باشند. محل اجرا باید با مشارکت و هماهنگی نهادهای محلی یا سازمان‌های همکار تامین شود و در غیر این صورت در یکی از اماکن عمومی در محله همچون مساجد محل برگزار شود. در جدول زیر تمامی گام‌های اجرایی بعدی نیز به تفکیک آورده شده است.

جدول ۵- نحوه تخصیص هزینه‌های طرح آماده‌سازی محلات در برابر سوانح به تفکیک فعالیت‌ها

ردیف	عنوان	تعریف شاخص محاسبه هزینه	سهم از کل
۱	برگزایی کارگاه‌های حساس‌سازی محلات	دفعات اجرا: یک بار برای هر مرحله تعداد شرکت-کنندگان: ۲۵ تا ۳۰ نفر از اعضای محله مدت: یک روزه ارائه‌دهندگان: حداقل یک تسهیلگر و یک استاد محل اجرا: تامین محل از طریق نهادهای سازمان‌های همکار و یا مساجد	%۲۰
۲	بررسی و انتخاب محلات نمونه جهت اجرای طرح	دفعات اجرا: ۲ جلسه برنامه اجرا: تشکیل یک کارگروه مدیریتی در سطح استان و انتخاب مجری طرح مدت اجرا: یک ماه	%۲
۳	اجرای مراحل ورود به محلات	دفعات اجرا: یک بار برای هر محله برنامه اجرا: نشست چهره به چهره با حداقل ۱۰ درصد از جامعه هدف تعداد شرکت-کنندگان: ثبت‌نام حداقل ۶۰ نفر محل اجرا: محله هدف در طرح مدت: دو هفته	%۵

ردیف	عنوان	تعریف شاخص محاسبه هزینه	سهم از کل
۴	آموزش‌های عمومی و تخصصی به داوطلبان محلات	دفعات اجرا: ۴ دوره برنامه اجرا: آموزش ۳۲ ساعت امداد و کمک‌های اولیه و ۱۶۰ ساعت آموزش‌های امدادگری تعداد شرکت‌کنندگان: ۳۳ نفر محل اجرا: تامین محل از طریق نهادها، سازمان‌های همکار و یا مساجد ملاحظات: آموزش‌های تخصصی (امداد و نجات، اطفاء حریق، جستجو و نجات، کمک‌های اولیه و نظایر آن) توسط جمیعت هلال احمر انجام می‌شود.	%۲۵
۵	تشکیل کمیته مدیریت بحران در سطح محله	دفعات اجرا: جلسات مستمر هفتگی در طول اجرا شرکت‌کنندگان: نمایندگان محله هدف یا اعضا شورای اداری محله برنامه اجرا: شناخت هسته اولیه تیم مدیریت بحران محله مدت: زمان هر جلسه حداقل ۲ ساعت محل اجرا: محله هدف در طرح	%۲
۶	تشکیل تیم‌های تخصصی محلات	دفعات اجرا: یک بار برنامه اجرا: تشکیل تیمهای تخصصی بر اساس راهنمای تدوین شده آماده‌سازی محلات در برابر سوانح مدت: یک سال محل اجرا: محله هدف در طرح	%۸
۷	خرید تجهیزات امدادی و ایمنی محلات	دفعات اجرا: یک بار برنامه اجرا: خرید تجهیزات بر اساس راهنمای آماده‌سازی محلات در برابر سوانح مدت: نگهداری یک سال، به روزرسانی سه ماهه محل نگهداری: محله هدف در طرح ملاحظات: خرید تجهیزات باید با مشارکت و پشتیبانی نهادهای محلی همچون جمیعت هلال احمر صورت پذیرد.	%۱۰
۸	خرید کانکس ایمنی و امداد و نجات محله	دفعات اجرا: یک بار برنامه اجرا: خرید یک عدد کانکس فلزی به ابعاد حداقل شش متراً مربع بر اساس راهنمای آماده‌سازی محلات در برابر سوانح محل نگهداری: محله هدف در طرح	%۸
۹	برگزاری مانور آمادگی محلات	دفعات اجرا: حداقل دو بار در سال تعداد شرکت‌کنندگان: حداقل ۸۰ نفر از اعضا محله برنامه اجرا: بر اساس راهنمای آماده‌سازی محلات مدت: زمان اجرای هر مانور ۳ تا ۴ ساعت	%۵
۱۰	تبلیغ و انگیزش مشارکت‌کنندگان در محلات	دفعات اجرا: حداقل یک بار در طول یک دوره برنامه اجرا: ارائه تقدیرنامه، گواهی حضور و هدایا به شرکت‌کنندگان فعال در طرح	%۱۰
۱۱	مستندسازی اقدامات انجام شده در محلات	دفعات تهیه: چهار نوبت (گزارش اقدامات انجام شده و نتایج مانور به صورت فصلی) برنامه اجرا: اجرای برنامه مستندسازی بر اساس راهنمای آماده‌سازی محلات	%۵
جمع کل			%۱۰۰

فصل ششم

درس‌های آموخته، تجارب و نکات اصلاحی
آماده‌سازی محلات در برابر زلزله

۱- درس‌های آموخته از اجرای طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی

موارد ذکر شده در زیر، برگرفته از تجربه‌های طرح «مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی» است که در دو شهر نمونه کرمان و گرگان به دست آمده است. در اجرای پایلوت این برنامه در شهر کرمان محلات فیروزآباد، سرآسیاب، شهرک جماران، محله مهدیه (بخش ۱)، شهدا (زریسف) و بداغ آباد (قدس) مشارکت داشتند. در شهر گرگان محلات امام خمینی، گلهای-بهاران و محله اکبرآباد، به عنوان محلات نمونه طرح انتخاب و مراحل «برنامه مدیریت بحران محلات» در آن‌ها اجرا شد. بنابراین پیشنهاد می‌شود جهت اجرای طرح یاد شده در سایر محلات کشور مجریان و مدیران به این نکات توجه داشته باشند.

۱-۱- اهمیت توجه به نظرهای مردم

مردم تمایل دارند برای چگونگی اداره محله خود مشارکت کنند و نظرهایشان را اعلام کنند. توجه به نظرهای مردم و نقش ایشان در اجرای طرح، مهم ترین ضمانت اجرایی کار است.

۱-۲- ضرورت حضور نمایندگان سازمان‌های دولتی و ایجاد انگیزه در مردم

اگر نمایندگان سازمان‌های دولتی در جلسات محلات شرکت کنند، میزان رضایتمندی مردم از عملکرد مسؤولان و میزان تمایل آنها برای همکاری در طرح افزایش خواهد یافت.

۱-۳- ضرورت حفظ اعتماد مردم

مردم با ورود مسؤولان به جامعه محلی و همچنین نقش و جایگاه سازمان‌های غیردولتی اغلب نا آشنا هستند و نیاز است تا اعتماد ایشان جلب شود. حفظ اعتماد مردم نیازمند تداوم اقدامات و پیگیری‌های برنامه‌ریزی شده است.

۱-۴- استفاده مناسب از ظرفیت‌ها و علاقه‌مندی‌های مردم محلی

مردم معمولاً با تحقیقات محلی دانشجویی آشنایی دارند و برای پاسخگویی، مساعدت و همکاری با آن‌ها آمادگی خوبی دارند. همچنین اغلب اهالی یک محله، علاقمند به همکاری و انجام کاری مفید برای خانواده، همسایه و محله خود هستند. هنر مجری طرح این است که بتواند این علاقمندی را هدایت و سازماندهی کرده و در جهت اهداف «مدیریت بحران محلات» پیش برد.

بسیاری از مردم مشتاق یادگیری چگونگی آمادگی برای مواجهه مناسب با زلزله و حفظ امنیت و سلامت محله خود هستند. برخی آموزش از طریق فیلم را بهتر و مؤثر می‌دانند و برخی سخنرانی یا کارگاه آموزشی را ارجح می‌دانند. باید ابزار و روش آموزشی مناسب را با سلیقه و نیاز مردم محل هماهنگ کرد.

کسبه و مغازه‌داران برای شناسایی محل و پرکردن پرسشنامه به نسبت سایرین زمان و اطلاعات بیشتری در اختیار دارند و می‌توانند اطلاعات مناسبی ارائه کنند.

رفت و آمد به محل‌های تجمع مردم فرصت خوبی برای اعتمادسازی و جذب افراد محلی است.

با مردم و از جنس خود مردم بودن سبب می‌شود جلب اعتماد و همکاری بیشتر شود. در نتیجه به فراخور هر محله بسته به بافت، سطح معیشت و فرهنگ آنها باید پوشش، گفتار و رفتارهای اعضای گروه، متناسب با آن محله باشد.

۱-۵- نحوه ارائه آموزش‌ها

آموزش‌ها بایستی حضوری و در محله اجرا شود تا تعداد شرکت‌کنندگان محله افزایش یابد و وقت زیادی از افراد داوطلب برای جابجایی در شهر گرفته نشود.

۱-۶- لزوم توجه به ویژگی‌های فرهنگی-اجتماعی محلات

شناخت فرهنگ حاکم بر محلات می‌تواند راه‌های مداخله مناسبی را در زمینه‌های آموزشی، اطلاع‌رسانی و همکاری ایجاد کند.

برای تشخیص مکان‌های مناسب برای تجمع و آموزش جامعه محلی، می‌توان از ساکنین محلات کمک گرفت.

مسجد مکان مناسبی برای حساس‌سازی و آموزش است و سخنرانی ابزاری مؤثر برای آن.

محل برگزاری کلاس‌های تابستانه و اوقات فراغت نیز فرصت مناسبی برای مشارکت والدین در کنار کودکانشان فراهم می‌سازد.

۱-۷- رعایت زمان مناسب برای آموزش و اطلاع‌رسانی

زمان آموزش باید متناسب با اوقات فراغت جامعه محلی و تحت نظر خودشان تعیین شود.

یکی از بهترین زمان‌ها برای حضور در بین مردم جامعه محلی شرکت در مراسم دعاها هفتگی بعد از نماز مغرب و عشاء است.

حضور در محلات هنگام عصر زمانیکه مردم فارغ از کار هستند و برای خرید نان و مایحتاج به نانوایی و مغازه‌های محله می‌روند شانس زیادی برای جلب نظر و مشارکت فراهم می‌آورد.

ایام تعطیل و نزدیک به عید نوروز زمان مناسبی برای کار در جامعه محلی به شمار نمی‌رود.

۱-۸- اهمیت برنامه‌ریزی برای آموزش مستمر

آموزشی اثربخش است که مستمر و همراه با بازآموزی باشد. به عبارتی دیگر حضور در جامعه محلی زمانی اثربخش است که مستمر باشد.

۱-۹- استفاده از ترغیب و تشویق به عنوان عوامل انگیزشی

با توجه به اینکه همکاری و مشارکت مردم محلی به صورت داوطلبانه صورت گرفته است، بنابراین جهت استمرار و پایداری همکاری آنان، ارائه برخی خدمات و فعالیت‌های تشویقی (مانند: اهدای هدايا و برنامه تفریحی) می‌تواند راه حل مناسبی باشد.

اهالی باید برای حضور در جلسات و کلاس‌های آموزش ترغیب شوند که بسته به هر محله نوع آن متفاوت است. (مثال: توزیع سالنماهی آموزشی، نوع پذیرایی در جلسه، هدايا، بسته‌های آموزشی و غیره) برای همکاران پروژه در محلات از ابزارهای تشویق و ترغیب استفاده شود، این ابزارها می‌توانند متناسب با بافت محله و سطح معیشت مردم متفاوت باشد. (به عنوان مثال در طراحی یک مسابقه اینمنی و تعیین نوع جایزه آن)

۱-۱۰- طبیعی بودن عدم همکاری برخی اهالی

بعضی از اهالی ممکن است از همکاری امتناع کنند به طور مثال امتناع از پر کردن یک پرسشنامه یا حضور در یک جلسه، بنابراین باید با آنها دوباره صحبت شود و از معتمدان محلی برای جلب همکاری ایشان کمک گرفته شود.

آن دسته از اهالی که خانه‌های امن و مهندسی‌ساز دارند یا به لحاظ آگاهی در سطح خوبی هستند رغبت کمتری برای حضور در آموزش‌ها دارند. با حساس‌سازی این دسته می‌توانید از حس نوع‌دوستی ایشان برای همکاری در جهت ارتقاء سطح ایمنی محله کمک گرفت.

۱۱-۱- توجه به دغدغه‌های اصلی اهالی محلات

توجه به دغدغه‌ها و نیازهای عمرانی و اقتصادی مردم محل، باعث شناسایی اولویت‌های خانوار می‌شود. (از بیکاری جوان‌ها گرفته تا بهداشتی و تمیز نبودن جوی آب) در نظر داشتن این اولویت‌ها مشخص خواهد کرد که موضوع مدیریت بحران در چه اولویتی برای مردم محل قرار دارد. با جلب اعتماد و حساس‌سازی جامعه محلی می‌توان اولویت نیاز به ایمنی و سلامت در برابر حوادث و بلایا را در خانواده ارتقاء داد.

۱۲-۱- لزوم برقراری ارتباط با مسوولان

برای جلب اعتماد مردم می‌توان جلساتی را با حضور مسوولان در محلات ترتیب داد تا مردم مشکلات خود را به گوش مسوولان برسانند.

اجرای تعهدات داده شده به مردم محلی اهمیت بسیاری دارد زیرا مردم نسبت به وعده‌های داده شده توسط مسوولان بسیار دقیق هستند و در صورتی که گروهی که مسؤولیت اجرای طرح را بر عهده دارد به تعهدات خود پاییند نباشد، جلب همکاری مجدد مردم محلی دشوار خواهد بود. هنگامی از «مدیریت بحران محلات» می‌توان بهترین نتیجه را گرفت که سطح بالایی از همکاری در بین دست‌اندرکاران همچون سازمان‌های دولتی، نهادها، سازمان‌های غیردولتی، افراد و گروه‌های آسیب‌پذیر وجود داشته باشد.

۱۳-۱- اهمیت تدوین الگوی بومی ویژه هر محله

تدوین الگویی بومی و با قابلیت انعطاف لازم جهت استقرار و پایداری طرح از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این امر مستلزم توجه دقیق به تفاوت‌های فرهنگی-اجتماعی و اولویت‌های مردم هر محله است.

۱۴-۱- ضرورت حضور فعال مردم محلی در تصمیم‌گیری‌ها

حضور و مشارکت فعال ساکنان محله در تصمیم‌گیری‌ها، شناس دستیابی به نتایج مورد نظر طرح را بیشتر می‌کند. باید به مردم محلات اجازه داد تا نظرهای خود را بیان کنند و باید به آنها نشان داد که نظرهای آنها اعمال شده و محترم شمرده می‌شود.

۱۵-۱- توجه به مراجع جمع‌آوری اطلاعات محله

جهت کسب اطلاعات دقیق و شناخت محله هیچ مرجعی مناسب‌تر، دقیق‌تر و حساس‌تر از خود ساکنان محله وجود ندارد، بنابراین در اجرای طرح مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی مشارکت مردم در گردآوری اطلاعات اولیه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

۱۶-۱- توجه به موارد فرهنگی- اجتماعی

فرهنگ، سلایق، عقاید و وضعیت اقتصادی- اجتماعی محله، پیش از اجرای طرح باید شناسایی شود، از این‌رو برنامه کاری باید با توجه به شرایط موجود هر محله اصلاح و اجرا شود. مدیریت بحران جامعه محور هنگامی اثرگذار است که با شرایط و موقعیت‌های اجتماعی، سیاسی و محیط فرهنگی در هر زمان منطبق و سازگار باشد.

۲- چالش‌های پیش‌روی موفقیت طرح مدیریت بحران محلات

۱-۲- عدم توجه به مستندسازی

اهمیت مستندسازی جهت انتقال تجربه‌های موفق باید مورد نظر قرار گرفته شود. عدم توجه به مستندسازی می‌تواند بسیاری از یافته‌های اولیه طرح را از یاد ببرد و دانش کسب شده در این زمینه نیز منتقل نخواهد شد.

۲-۲- استفاده نکردن از ظرفیت‌های محلی

استفاده از ظرفیت‌های محلی نیازمند تقویت آن‌ها بر اساس برنامه‌ریزی از پیش تعیین شده توسط کارگروه مدیریتی است. گاهی استفاده از سازمان‌های غیردولتی فعال در زمینه مدیریت بحران می‌تواند در طرح همکاری داشته باشد و گاهی ظرفیت‌های موجود در شورای محله و گاهی نهادهای رسمی در زمینه آموزش مدیریت بحران در استان می‌توان اقدامات مدیریت بحران محلات را اجرا کند. بنابراین برقراری هماهنگی بین ظرفیت‌های موجود محلی هنر کارگروه مدیریتی است.

۳-۲- عدم استفاده از توانمندی سازمان‌های مردم نهاد محلی

جلب همکاری سازمان‌های غیردولتی یا مردم نهاد به منزله سرمایه‌گذاری در حوزه مدیریت بحران محلات است و برنامه‌ریزی برای حمایت از آن باید مد نظر تصمیم‌گیرندگان و مدیران کارگروه مدیریتی قرار گیرد. همچنین حمایت مستمر نهادهای عضو کارگروه مدیریتی از سازمان‌های غیردولتی می‌تواند علاقه‌مندی ایشان به ادامه کار در این حوزه را افزایش دهد.

۴-۲- بی‌توجهی به برنامه‌های انگیزشی جهت دستیابی به اهداف مورد انتظار عدم توجه به برنامه‌های انگیزشی، اقدامات مدیریت بحران محلات را در سطح اقداماتی موقتی نگه داشته و پس از مدتی فراموش خواهد شد. از این رو نیاز است تا با برنامه‌های انگیزشی، همکاری گروه فعال در محلات حفظ شود.

۵-۲- عدم هماهنگی نهادهای مختلف دولتی بر اجرای طرح

عدم هماهنگی نهادهای مختلف دولتی یا استفاده ابزاری از مردم محلی از طریق پوشاندن آرم و نشان یک سازمان خاص باعث سرد شدن مردم و صلب اعتماد ایشان از تمامی اقدامات خواهد شد. از این رو کارگروه مدیریتی وظیفه مدیریت این چالش را همواره بر عهده دارد.

۶-۲- نادیده گرفتن ویژگی‌های خاص مردم محلی

در تمامی قسمت‌های یک شهر نمی‌توان با یک الگوی خاص اقدامات را انجام داد. نیاز است تا به ویژگی‌ها خاص یک محله دقت کرده و برای هر محله برنامه‌ای خاص و منحصر به فرد با توجه به ویژگی‌های آن محله تدوین شود.

۷-۲- نبود اطلاعات مناسب از تجربه‌های قبلی

از آنجا که تجربه‌های حوزه مدیریت بحران در کشور محدود است و اطلاعات و روند اجرایی آن در دسترس عموم قرار ندارد بنابراین در این حوزه نمی‌توان به روشی خاص یا نسخه‌ای عام آکتفا کرد و باید به تمامی نکات بر اساس ویژگی‌های خاص شهر یا محل دقت کرده و تلاش کرد تا به الگویی بومی برای هر اقدام رسید و آن را مستند کرد.

۸-۲- بی توجهی به اجرای تعهدات داده شده به مردم محلی
تقبل تعهدات از سوی مسؤولان در محلات بسیار حساس و در نتایج طرح تاثیرگذار است. بنابراین
مسؤولان در صورت اطمینان از برآورده کردن تعهدات و آن هم در موعد مقرر، آن را در محلات اعلام کنند.
در غیر این صورت ممکن است اعتمادسازی انجام شده توسط تیم مجری به کلی از بین برود.

- «سیاست های کلی پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیرمنتقبه»- مصوب ۱۳۸۴/۲/۳ مجتمع تشخیص مصلحت نظام
- قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور- مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱ مجلس شورای اسلامی
- برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور
- سند رسمی برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد با عنوان «ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران»
- اولين گزارش سالانه برای كمیته راهبری پژوهه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۵ - آذر ۲۰۰۶
- گزارش سالانه سال ۲۰۰۷ برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران - دی ۱۳۸۶
- گزارش سالانه سال ۲۰۰۸ برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران
- گزارش سالانه سال ۲۰۰۹ برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران
- گزارش سالانه سال ۲۰۱۰ برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران
- زنگانه، علی محمد؛ غنیزاده، حامد؛ موقری، اکرم؛ ۱۳۸۸؛ گزارش افزایش میزان آمادگی جوامع محلی در مواجهه با بلایای طبیعی (زلزله)، پژوهه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد، کارگروه آمادگی در برابر زلزله مبتنی بر جوامع محلی شهر گرگان
- علوی، اکبر؛ ۱۳۸۶؛ گزارش کارگاه آموزش مدیریت بحران محلات (شاھزاده محمد، توکل آباد، سرآسیب فرنگی، میلاد، مسجد صفا و فیروزآباد)؛ مرکز مطالعات مدیریت بحران شهرداری کرمان
- گزارش معیارها و نحوه انتخاب شهرهای شاهد برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران
- گزارش ارزیابی برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران در سال ۲۰۰۸
- گزارش معیارها و نحوه انتخاب شهرهای شاهد برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران
- گزارش‌های دوره‌های آموزشی تخصصی مدیریت بحران مبتنی بر جوامع محلی؛ مرکز آسیایی پیشگیری از سوانح ADPC؛ برگزار شده در شهرهای کرمان و گرگان.
- مجموعه گزارش‌های سالانه ارائه شده ذیل برنامه ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران از دو شهر پایلوت برنامه (کرمان و گرگان)

تماس با مஜوبان و ارائه نظرات و بازخوردهای تکمیلی

على رغم تلاش تمامی همکارانی که عهده دار مستندسازی این مجموعه بودند، تنها به بخش اندکی از دستاوردها اشاره شده است، بنابراین علاقه مندان برای برقراری ارتباط و دریافت اطلاعات و مستندات تکمیلی می توانند از طریق مسیرهای ذیل با مدیران و دفاتر مسؤول ارتباط برقرار کنند.

- سازمان مدیریت بحران کشور: ۰۲۱-۸۴۸۶۶۴۱

www.ndrmportal.moi.ir

- برنامه عمران ملل متحد: ۰۲۱-۲۲۸۶۰۹۲۷

www.undp.org/drm

- اداره کل مدیریت بحران استان گلستان (دفتر محلی برنامه در شهر گرگان): ۰۱۷۱-۴۴۸۰۱۴۴

- اداره کل مدیریت بحران استان کرمان (دفتر محلی برنامه در شهر کرمان): ۰۳۴۱-۲۷۳۶۹۱۳

مدیران، دست اندر کاران و همکاران طرح

مدیران ملی برنامه در شهر تهران شامل آقای مهندس حسن قدیمی، سرپرست سازمان مدیریت بحران کشور و مدیر ملی برنامه؛ آقای مهندس رحمت الله شیشه‌گر، قائم مقام وقت سازمان مدیریت بحران کشور، معاون وقت پیشگیری و مجری ملی وقت برنامه؛ خانم مهندس بهناز پورسید، مدیر کل وقت دفتر تدوین ضوابط و معیارهای کاهش خطرپذیری لرزا، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و آقای مهندس سید اکبر هاشمی، مشاور وقت رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و مجری ملی وقت برنامه؛ به عنوان مجریان ملی برنامه در طول زمان اجرای برنامه، آقای مهندس مهدی کامیاب، مدیر طرح‌های توسعه، رئیس گروه محیط زیست، انرژی و مدیریت بحران «برنامه عمران ملل متحد»؛ خانم دکتر ویکتوریا کیانپور، تحلیل‌گر وقت برنامه در دفتر برنامه عمران ملل متحد، خانم الزیرا ساگین باوا معاون نماینده مقیم سازمان ملل متحد در ایران، به عنوان مدیران مسؤول در دفتر برنامه عمران ملل متحد در ایران، مدیران اجرایی آقای مهندس مسعود حصارکی، مدیر وقت مرکز مدیریت اطلاعات سازمان مدیریت بحران کشور و مدیر اجرایی برنامه مشترک، آقای مهندس علی تبار، مدیر وقت دفتر تدوین ضوابط و معیارهای کاهش خطرپذیری لرزا، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور؛ خانم مهندس فرزانه آقار مضانعلی رئیس گروه تدوین ضوابط و معیارهای کاهش خطرپذیری لرزا، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور.

اعضای کمیته فنی مستندسازی نظارت بر تدوین خروجی‌های برنامه مشترک دولت و برنامه عمران ملل متحد تحت عنوان «ارتقای ظرفیت‌های مدیریت مخاطرات بلایای طبیعی در جمهوری اسلامی ایران» شامل آقای مهندس محمد حسین یزدانی سرپرست معاونت پیشگیری و پیش‌بینی سازمان مدیریت بحران کشور؛ آقای مهندس مهدی کامیاب، مدیر طرح‌های توسعه، رئیس گروه محیط زیست، انرژی و مدیریت بحران «برنامه عمران ملل متحد»، مدیر مسؤول مرتبط با پروژه مستندسازی اقدامات برنامه در دفتر برنامه عمران ملل متحد و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ آقای مهندس علیرضا مرادزاده، مدیر کل پیش‌بینی و

هشدار سازمان مدیریت بحران کشور و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ خانم مهندس فرزانه آقامضانعلی، رئیس گروه تدوین ضوابط و معیارهای کاهاش خطرپذیری لرزاها؛ معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی، آقای مهندس رسول حسام، مدیرکل مدیریت بحران استان گلستان، عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ آقای مهندس محسن صالحی کرمانی، مدیرکل مدیریت بحران استان گلستان، عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ آقای مهندس علی تبار، مدیر پیشین برنامه در معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی؛ آقای دکتر مصطفی محقق، مشاور دفتر برنامه عمران ملل متحد در تهران و عضو کمیته فنی نظارت بر مستندسازی.

مجریان محلی در شهر گرگان آقای مهندس عبدالرضا دادبود معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری گلستان؛ جناب آقای مهندس هوشنگ غلامزاده معاون وقت هماهنگی امور عمرانی استانداری گلستان؛ آقای مهندس رضا انجمشاع، معاون وقت هماهنگی امور عمرانی استانداری گلستان؛ آقای مهندس محمد فرد لطیفی، سرپرست وقت معاونت هماهنگی امور عمرانی استانداری گلستان؛ و مدیران اجرایی برنامه آقای مهندس رسول حسام مدیرکل مدیریت بحران استان گلستان و آقای حسین صوفی دبیر وقت ستاد حوادث و سوانح غیرمتربقه استان گلستان.

مجریان محلی در شهر کرمان آقای مهندس کامیاب معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری کرمان، آقای مهندس کمالی معاون وقت هماهنگی امور عمرانی استانداری کرمان، آقای مهندس محسن صالحی کرمانی مدیر کل مدیریت بحران استان کرمان و مدیر اجرایی برنامه و آقای مهندس بیژن آنی مدیر اجرایی وقت برنامه در شهر کرمان.

کارشناسان دفتر ملی برنامه آقای اردشیر سیاح مفضلی، آقای محسن سلیمانی روزبهانی، آقای بابک محمودزاده، خانم یاسمین شهربابکی، آقای رضا ولی‌زاده، خانم معصومه نظری، آقای بهزاد کاری‌جعفری، آقای امین شمس‌الدینی، خانم پری‌ناز فاضل‌زاده، خانم لیلا احمدی، آقای فرهاد عرب‌پور، خانم شقایق شفیعیان، خانم سیما زرگر، خانم شیرین مقدم، خانم هدی حیدری و خانم فاطمه فیزوکوهی.

کارشناسان دفتر برنامه در شهر گرگان آقای احمد پایندان، آقای هادی دشتی‌زاده، آقای اسماعیل خوشبیان، آقای محمد آببرین و آقای صادقلی مقدم.

کارشناسان دفتر برنامه در شهر کرمان آقای احسان خجسته‌فر، آقای ساجد یوسف‌الهی، خانم رقیه صدر و آقای مهران کریمی‌مجد.

اعضای کارگروه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در شهر گرگان و همکاران اجرایی طرح: آقای دکتر علی محمد زنگانه معاون وقت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی استان گلستان و رئیس کارگروه؛ آقای حامد غنی‌زاده دبیر کارگروه و مدیر توسعه و برنامه انجمن مهروزان توانا؛ آقای احمد نظری، کارشناس حوادث در معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی و هماهنگ کننده کارگروه؛ خانم اکرم موقری مدیر آموزش و پژوهش انجمن مهروزان توانا؛ آقای مجتبی مشیدی؛ آقای مرتضی مطهری نماینده سازمان آتش‌نشانی شهر گرگان؛ آقای سید رسول رسولی نماینده بسیج؛ آقای مختار زرگرانی معاون فضای سبز شهرداری گرگان؛ آقای سید حسن میرمحمدحسینی نماینده جمعیت هلال احمر استان؛ آقای اصغر حیدریان‌فرد، مسؤول دفتر فنی سازمان مسکن و شهرسازی؛ آقای دکتر سیاوش مقصودلو، معاون فنی مرکز بهداشت استان گلستان؛ آقای دکتر سید

حسین حسینی، رئیس مرکز فوریت‌های پزشکی؛ آقای پرویز سندزایی، کارشناس پژوهش، اداره کل آموزش و پژوهش؛ آقای محمد رضا زنگانه، مسؤول پیگیری معاونت بهداشتی؛ خانم فاطمه مشکوتوی، کارشناس توسعه شبکه معاونت بهداشت؛ آقای جعفر خلیل خلیلی، گروه بهداشت محیط معاونت بهداشت؛ آقای علی مهاجر وطن، کارشناس حوادث مرکز فوریت‌های پزشکی؛ خانم فائزه عبداللہی، نایب رئیس شورای شهر؛ همکاران اجرایی؛ خانم زهرا احمدی، خانم فاطمه احمدی، خانم زینب اسدی، آقای امین بابایی، خانم بهار بیدرنامنی، آقای حسین تاتاری، خانم الهه تیره‌گر، خانم مهناز جهانیان، خانم مهناز جعفری، خانم سما خاندوزی، آقای مصطفی خسرویار، خانم ساره خطیرنامنی، خانم الهام خمر، خانم خورشیدی، خانم فریده داغلیلی، خانم میترا رحمانی، آقای صادق ساورعلیایی، خانم محبوبه سعیدی، خانم الهام شهابی، خانم الهه علی‌آبادی، خانم محدث غیناقی، آقای مهران غیناقی، خانم پریسا قربانی‌فر، آقای قلی تبار، آقای عابد کیا، خانم سوده محمدیان، خانم اعظم مطهری، خانم فاطمه مقصودلو، خانم زهرا ملکی، خانم شیما منصوریان و خانم مهلا منصوریان.

اعضای کارگروه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در شهر کرمان و همکاران اجرایی طرح؛ آقای اکبر علوی، رئیس مرکز مطالعات مدیریت بحران شهرداری کرمان، دکتر مجید اشرف گنجویی، مدیر آموزش جمعیت هلال احمر استان کرمان، همکاران اجرایی در محلات؛ آقای علی اکبر حبیب‌پور، آقای یوسف علاء، آقای حسن کامکار، آقای وحدتی، آقای نادر عرب‌پور، آقای مجید کامکار، آقای صهیان، آقای رسول کامکار، آقای مسعود وحدتی، آقای محمدعلی رضاپور، آقای غلامرضا بازمانده، آقای دادعباس سامنژاد، فرشید سامنژاد، محمد میرزایی، محمد سلمان‌زاده، حاج رضا کاظمی، آقای مهدی سلطانی، آقای علی قطب‌الدینی، آقای اصغر دارایی، حاج اصغر حیدری، حاج اکبر گنجویی، آقای حسین آقایی‌پور، حاج محمدعلی ابراهیمی، حاج حسین هادی، آقای محمد کریمدادی، حاج احمد حیدری، حاج امیر گنجویی، آقای محمد مهدی‌زاده، آقای علی اکبر احمدی‌نژاد، آقای محمود جمالی، آقای غلامرضا قلعه‌خانی، آقای علی‌اصغر شیری، آقای مجید قلعه‌خانی، آقای رضا کاظمی، آقای مجتبی قلعه‌خانی، آقای حسین قلعه‌خانی، آقای رضا مهرابی، آقای محمد رضا شیری، آقای محمد سعادت، خانم مهین مودی، خانم ایرانمنش، خانم خوش‌رو، خانم پورابراهیمی، آقایان کردآبادی، پورافغان، داورپناه، مهدوی، حاج علیزاده، عباس پورافغان، نظریه، عرب‌نژاد، شورآبادی و عطائی.

تیم اجرایی و مطالعاتی مستندسازی نهایی شامل؛ آقای اردشیر سیاح مفضلی، مدیر بخش مطالعات مدیریت شهری و مدیریت بحران - موسسه مطالعات اندیشه شهر و اقتصاد و مجری طرح مستندسازی، آقای علی اصغر بدری، مدیر عامل موسسه مطالعات اندیشه شهر و اقتصاد و مشاور عالی طرح مستندسازی؛ خانم ندیمه صحفي، آقای بهزاد کار جعفری، خانم شادی عظیمی، خانم مهناز خردمند، خانم آزاده بیات، خانم نگار صحفي، آقای حسین رحیمی تزاد، آقای حامد تبار، خانم سالومه سیاح، خانم کیاندخت میرمحمدحسینی، خانم بهنائز محمدزاده، خانم فاطمه شهبازی، خانم سمانه ستوده و خانم ثریا الزمانی کارشناسان ارشد - موسسه مطالعات اندیشه شهر و اقتصاد و همکاران پژوهشی طرح مستندسازی نهایی دستاوردهای برنامه مشترک.

در این مجموعه از مستندات مدیریتی در خصوص برنامه آماده‌سازی محلات ارائه می‌شود. در فصل نخست، سند الگوی آماده‌سازی محلات در برابر زلزله مشتمل بر گزارش اقدامات انجام شده در دو شهر کرمان و گرگان و دستاوردها و خروجی‌های حاصل از برنامه ارائه شده است. فصل دوم به ارائه استراتژی‌های استمرار طرح مدیریت بحران محلات اختصاص یافته است. در فصل سوم، برنامه و فرآیند اجرایی به منظور اجرای سراسری برنامه مدیریت بحران محلات تدوین شده است. فصل چهارم به ارائه پیش‌نویس تفاهم‌نامه با جمیعت هلال احمر جهت آموزش و راهاندازی حمایتی برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله پرداخته شده است. در فصل پنجم برآورد هزینه و سهم اجرایی هر یک از فعالیت‌های لازم برای اجرای طرح آماده‌سازی محلات در برابر زلزله آورده شده است. فصل ششم به ارائه درس‌های آموخته، چالش‌ها و نکات اجرایی حاصل از اجرای برنامه آماده‌سازی محلات در برابر زلزله در دو شهر کرمان و گرگان اختصاص یافته است. در پیوست نخست الکترونیکی گزارش، مجموعه‌ای از اطلاعات تحت عنوان بانک اطلاعات و مستندات موجود در خصوص آماده‌سازی محلات گردآوری شده است، این بانک اطلاعات مجموعه‌ای کامل از مستندات، تصاویر، فیلم‌ها، عکس‌ها و نظایر آن را دسته‌بندی و ارائه کرده است. در پیوست دوم نرم‌افزاری، اسلاید اقدامات انجام شده در دو شهر کرمان و گرگان در قالب نحوه اجرا، فرآیند و مراحل اجرا به همراه تصاویر و اطلاعات تکمیلی ارائه شده است.